

MİMAR SİNAN

4. En Muh. Büyük Üstad Mesajı ..... Orhan ALSAC
7. Tanzimat, Gülbahar Hatı Hümayunu'nun
150. Yıldönümü ..... İsmail İŞMEN
17. Masonluğu Savkya-ınc ..... Furuk ERENGÜL
20. Ötüksüzlük Üzerine ..... Necmi KARAKULLUKÇU
27. Masonlukta Vicdan (İnanç)
Özgürlüğü ..... Yusuf KÖKDAMAR
43. Araştırma Locaları ..... Cahit LAYİKTEZ
55. Masonlukta Dogma ..... Raşid TEMEL
58. Gerçekler (realite) Alemünde Hakikati
(verite) Arayan Adam ..... Ahmet AKKAN
64. Türkiye ..... Çeviren : Cahit LAYİKTEZ
76. (Bir Düzeltme) deki
Değerlendirmeler Üzerine ..... Sami GÜRÜN
81. Olayların İçinden ..... Rıfat MADAZLIOĞLU
85. Localardan Haberler ..... Mimar SİNAN
96. Aramızda: Ayrılanlar ..... Mimar SİNAN
99. Fihrist ..... Günen İPEKÇİ

MİMAR SİNAN

**Gevşemeyin, endişe etmeyin. İnancınız
sağlamsa, mutlaka başaracaksınız.**

Şanı Yüce Kur'an, S.III. 139

Kapak Kompozisyonu: ŐNASI BARUTCU
YENİLİK BASIMEVİ — TIPO — OFSET
Tel. 143 55 72 - 145 32 48 ☆ İSTANBUL - 1990

MİMAR SİNAN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
Tarihî, çağdaş ve gerçekçi açıdan
araştırma ve yayın organıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına
İmtiyaz sahibi: Cavit YENİCİOĞLU

Yazı işlerini fiilen idare eden: Reşad UMUR

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.
ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR. PARA İLE SATILMAZ

SAYI : 75

Nuruziya Sokağı 25, Beyoğlu,

Tel : 148 24 51

MART 1980

4. En Muh. Büyük Üstad Mesajı ..... Orhan ALSAC
7. Tanzimat, Gülhane Hattı Hümayunu'nun
150. Yıldönümü ..... İsmail İŞMEN
17. Masonluğu Sevdiğim ..... Faruk ERENGÜL
20. Ölümsüzlük Üzerine ..... Necmi KARAKULLUKÇU
27. Masonlukta Vicdan (İnanç)
Özgürlüğü ..... Yusuf KÖKDAMAR
43. Araştırma Locaları ..... Celli LAYİKTEZ
55. Masonlukta Dogma ..... Raşid TEMEL
58. Gerçekler (realite) Aleminde Hakikati
(yerite) Arayan Adam ..... Ahmet AKKAN
64. Türkiye ..... Çeviren : Celli LAYİKTEZ
76. (Bir Düzeltme) deki
Değerlendirmeler Üzerine ..... Sami GÜR'ÜN
81. Olayların İçinden ..... Rifat MADAZLIOĞLU
85. Localardan Haberler ..... Mimar SİNAN
98. Aramızdan Ayrılanlar ..... Mimar SİNAN
99. Fihrist ..... Günen İPEKÇİ

En Muh. BÜYÜK ÜSTADIN MESAJI

Sevgili Kardeşlerim;

İki yıllık bir çalışma sonunda ritüellerimizde yapılması gerekli düzeltmeler yapılarak localara dağıtıldı.

İlk mesajımda yaptığım çağrıya uyan kardeşlerimiz ve localarımız düzeltme önerilerini bize ulaştırdılar. Biz de bunları Ritüel Komitemize verdik. Komitemiz hemen her hafta toplanarak önerileri inceledi ve vardığı sonucu bildirdi. Ritüeller de buna göre son şekillerini aldı.

Hemen söylemeliyim ki, özellikle güncel dilimize uyarlamada seçilen kelimeler üzerinde tartışmalar olabilir. Bu doğaldır. Hepimiz kullanmaya alıştığımız sözcüklere özel anlamlar ve güzellikler yükleriz.

Ama bütün bunlar bir alışkanlık sonucudur. Zamanla geçecektir. Bunu kanıtlamanın en kolay yolu, zaman zaman değişen eski ritüellerimizi okumaktır. Ritüellerimizde «Sani-i azam-ı kâinat» yerine «Evrenin Ulu Mimarı» dediğimiz zaman da hemen aynı itirazlarla karşılaşmıştık. Halbuki, bugün artık buna itiraz eden olmadığı gibi, o zaman neden itiraz edilmiş diye de şaşırıyoruz.

Bir önceki dönemde hazırlanan Protokol Ritüelinde yanlışlar ve belirsiz taraflar var. Bu düzeltmelerin Doğru - yanlış listesi ile yapılması gerekecek. Belki tekrar basılarak düzeltilecektir.

İnsanoğlu alışkanlıklarının esiri bir varlıktır. Bu nedenle bir kardeşin, özellikle yaşlı kardeşlerin, çalışmalarında Ritüellere uymak zorunluluğuna karşın, konuşmalarda alıştığı eski sözcükleri kullanması belirli bir süre hoşgörü ile karşılanmalıdır. Bu sürenin çok uzun olmayacağından kuşku yok.

Sevgili Kardeşlerim;

Bu mesajımda sizlere İzmir'li Kardeşlerimizin kurduğu bir vakıftan söz etmek istiyorum:

Kısa adı SEV olan bu vakfın uzun adı «Sosyal Dayanışma ve Mutlu Emeklilik Vakfı». Amacı adından anlaşılıyor.

Yıllarca önce yapmayı düşündüğümüz bunun için İstanbul'da arsa da satın aldığımız, ama bu güne kadar gerçekleştiremediğimiz bir uygulamayı İzmir'li kardeşler gerçekleştirmek üzereler.

Urfa'da hazineye ait 80 dönüme yakın bir arazi alınmış. İnşaat için projeler hazırlanıyor. Yakında inşaata başlanacak.

Bu kısa bilgileri verdikten sonra bütün kardeşlerimi bu vakfa üye olmaya davet ediyorum. Loca olarak da üye olunabilir. İleride inşaatta yatak veya oda için gerekli parayı vererek hem inşaata katkıda bulunmak, hem de yaşlı üyelerimizi mutlu bir emeklilik için yollayacağımız bir kardeş yuvasına sahip olmak mümkün olacaktır. İzmir'in iklim bakımından bu işe çok uygun ol-

duğunu kimse yadsıyamaz. Vakfın adresi: Mürsel Paşa Bulvarı No: 22/1 İZMİR.

Bu vesile ile Vakfı kuran ve kısa zamanda bu düze-ye getiren İzmir'li kardeşlerimi kutluyor, Evrenin Ulu Mimarımdan onlara yardımcı olmasını diliyorum.

Hepinize uzun bir ömür ve mutlu bir emeklilik dilek-lerim ve kardeş sevgilerimle.

Orhan ALSAÇ
Büyük Üstad

Tanzimat, Gülhane Hattı Hümayunu'nun 150. Yıldönümü

İsmail İŞMEN

Tanzimat Türk tarihinin yakın çağlarına çok büyük etkisi olan bir reform hareketidir.

1839 yılının Kasım ayının 3. günü bir pazar sabahı, Gülhane bahçelerinde zamanın Hariciye Nazırı tarafından okunan ferman tarihi adıyla GÜLHANE HATTI HÜMAYUNU Osmanlı İmparatorluğunda bir yandan hukukun egemenliğine, bir yandan idarenin yenileştirilmesine yol açan ilk büyük reform olayını başlatmıştır.

Daha sonraki dönemlerde bir Anayasa temeline dönüşecek olan bir Tanzimat hareketiyle toplumda can mal ve namus güvenliğinin devletin koruması altında bulunduğu;

- Kanun önünde vatandaşların eşit işlem görmeleri,
- Kimsenin mahkemede yargılanmaksızın cezalandırılmaması,
- Yargılamaların alenî yapılması,
- Herkesin mal ve mülk edinme ve bunu sürdürme hakkına sahip olması,

Prensipleri Türk tarihinde ilk defa olmak üzere ilke olarak kabul edilmiş, ayrıca eskiyen yönetim yapısının o çağın gereklerine yaklaştıracak hukuk ve idare önlemleri alınmış ülkede ilk geniş çaplı bayındır ve imar hareketleri başlatılmıştır.

İşte bu Tanzimat hareketinin öncüsü Mustafa Reşit Paşa olmuştur.

MUSTAFA REŞİT PAŞA'NIN HAYATINA DAİR

Türk milletinin yetiştirdiği büyük devlet adamları içinde adı unutulmayacak ve hürmetle anılacak şahsiyetlerden biri hiç şüphesiz Mustafa Reşit Paşadır.

19. yüzyılın en güç devirlerinde elçilik, hariciye nazırlığı, sadrazamlık gibi devletin pek mühim mevkilerini işgal etmiş olan bu zat siyasi sahalarda yaptığı büyük hizmetlerden başka Tanzimat denilen inkılap hareketinin de banisi olmak itibarıyla şöhretini ebedileştirmiştir.

Reşit Paşa, Mahmut II. ile Abdülmecid'in saltanatlarında vukua gelen bütün hadiselerin içinde yaşayarak yetişti. Bunların bir kısmıyla yakında alakadar oldu, ve birinci derecede bir vazife ifa etti. Pekçok defalar Avrupada sefaretlerde bulunup umumi siyasetin inceliklerini öğrendi. Tecrübelerinden devlet ve milleti faydalandırdı. Avrupanın en kudretli diplomatları arasında bir devlet adamı olduktan başka memleketi yenileştirmek hususunda çok gayretli bir inkılapçıydı. Bu itibarla tarihimizde kendisine şerefli bir mevki temin eylemiştir. Onun siyasi hayatı tetkik edilirken geniş düşüncesi, azmi, iktidarı ve siyasi mehareti kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Mustafa Reşit Bey 1834 haziranında Paris ortaelçiliğine tayin edilmekle artık doğrudan doğruya diplomasi mesleğine girmiş oluyordu.

Reşit Bey, fransızcaı hakkiyle bilmeden elçilik vazifesi yapılamayacağını anladığından Paris'te lisan tahsilini ilerletmeye başladı. Ciddetle büyük gayret gösterip bu dili mükemmel surette elde etti.

Reşit Beyin birinci Paris sefareti on, on bir ay kadar sürdükten sonra 1835 yılı içinde mezunen İstanbul'a döndü, ve pek çok iltifatını gördüğü Mahmut II.'ye mühim bir layiha takdim etti.

Reşit Bey, İstanbul'a gelişinden üç ay kadar sonra yola çıktı. Viyana'da biraz rahatsızlanıp birkaç gün fazla kalarak Paris'e hareket etti.

1836 sonbaharına doğru zahiren Londra'nın havasiyle imtizaç edemiyen Beylikçi Nuri Efendiyle becayış edilerek Londra sefiri oldu, İngiltere'ye gitti. Kendisi daha önce bu memlekette seyahat ederek Portsmouth gibi yerleri görmüştü.

Reşit Beyin İngiliz devleti hakkında takdiri büyüktü. Bütün siyasi meselelerin hal merkezinin Londra olduğuna inanmıştı. Hatta Fransızlarla aramızdaki ihtilafların da İngiltere vasıtasıyla tesviye edileceğine kanaat getirmişti. O halde devleti alakadar eden bütün siyasi işlerle burada meşgul olacağı tabii idi.

Londra'ya amedilikle gelmiş olan Reşit Bey, 1836 yılı sonbaharında hariciye müsteşarlığına, 1837 haziranında vefat eden Hulusi Paşanın yerine müşir rütbesiyle ve paşa unvanını kullanmamak şartıyla, hariciye nazırlığına tayin olundu.

Reşit Paşa hariciye nazırlığını bilfiil idare ettiği aylarda birkaç mühim icraat yaptı. Evvela, ziraat, ticaret, sanayi gibi şeylerin inkişafını temin için bir meclis teşkil ettirdi ki kararları padişaha kendi vasıtasıyla arz olunacaktır. Bundan başka 17 Ağustos 1838'de İngiltere ile bir ticaret muahedesi aktetti. Bununla bütün memlekette (Yedivahit) usulü kalkıyor, ticaret serbest oluyor, İngilizler geniş müsaadeler kazanıyordu.

Bundan sonra Reşit Paşa asıl mühim işe, Tanzimat teşebbüsüne girişti. 1838'de çıkan 169 numaralı Takvimi Vekayide bu hususa dair uzun bir bent mevcuttur ki burada ortaya atılan ilk Tanzimat teşebbüsünü görüyoruz.

Reşit Paşa ikinci defa olarak 1838 senesi Ağustosunda Londra elçiliğine tayin olunduğu sırada Mısır meselesi yeniden alevlenmek istidadını gösteriyordu.

İstanbul'a gelişinden Tanzimatın ilanına kadar geçen 4 aylık zaman bir hazırlık devresi mahiyetinde oldu. Reşit Paşa padişahın huzuruna çıktıkça siyasi vaziyeti, ıslahat lüzumunu anlatıyor, Fransa'da

Thiers kabinesinin Mısırlılara gösterdiği taraftarlığı, İngiliz efkari umumiyesinin bu husustaki kanaatini izah ediyordu. Nihayet Abdülmecit, Tanzimatın ilânına muvafakat etmiş, mesele uzunuzadıya tetkik edildikten sonra fermanın Reşit Paşa tarafından okunmasına karar verilmişti.

3 kasım 1839 günü Gülhane'de büyük bir halk kütlesinden başka vükela, rical, memurlar, sefirler toplanmış Abdülmecit de o civardaki köşke gelmişti. Hariciye Nazırı Mustafa Reşit Paşa, meydanın bir tarafına konmuş olan yüksek kürsüye çıkarak herkesin işitebileceği bir sesle ve belîğ bir ifade ile Tanzimatı Hayriye Fermanını okumuş, bütün cihana Türk idaresi altında bulunan insanların mal, can, ırz ve namus emniyetini ilân etmişti. O kadar kuvvetli bir muhalif cereyanın mevcudiyetine rağmen paşanın bu hareketi cidden büyük bir medenî cesaretle nümunesiydi.

Mustafa Reşit Paşa cömertlik, vekar, kibarlık ve efendilikle şöhret bulmuş bir zattı. En parasız zamanlarında bile kendisine müracaat edenleri boş döndürmez, dehalet eyliyen düşmanlarına bile iyilik etmekten geri durmazdı. Zamanındaki bütün devlet adamları hatırına son derece hürmet ederler, mazuliyet zamanlarına bile ondan çekinirlerdi.

Reşit Paşa kadirşinaslık, adam yetiştirmek ve himaye etmek hususlarında da pek ileri gitmişti. Pertev Paşayı ölünceye kadar saygıyla anmış, Ali ve Fuat paşaları o yükseltmişti. Bundan başka lütuf ve atıfetin yalnız kendisinden beklenmesini ister, başkalarına hulûs arzedenleri affedemezdi.

Reşit Paşa şiir ve inşada da iktidar sahibi ricaldendi. Resmî kitabette açık ve sade bir ifade kullanmayı tercih ederdi. Hele ametçiliği zamanında buna daha ziyade dikkat etmiş, sonraları ise merbuç cümlelerle yazı yazmaya başlamıştı. Manzum eserleri de varsa da pek nadirdir ve az şiir söylediği tahmin olunabilir.

**26 ŞABAN 1255 - 3 KASIM 1839 PAZAR GÜNÜ MUSTAFA REŞİT
PAŞA TARAFINDAN OKUNAN GÜLHANE HATTI HÜMAYUNU'NUN
BUGÜNKÜ TÜRKÇE İLE METNİ**

Herkesin bildiği gibi Osmanlı İmparatorluğunun ilk yıllarında Kuran'ı Şerifin kaideleri ve kutsal Şeriye Kanunlarına daima riayet ediliirdi. Bunun neticesi olarak da güçlü iktidarımız daima yükseldi, büyüdü ve istisnasız olarak bütün yurttaşlarımız büyük bir refah içinde yaşadılar.

Ancak son 150 yıl zarfında çeşitli olaylar ve nedenlerden dolayı kutsal kanunlar ve bunlarla ilgili kurallar uygulanmaz oldu, öyle ki güç ve refah zaaf ve fakirliğe dönüştü. Bilindiği gibi bir imparatorlukta kanunlara riayet edilmediği takdirde bünyedeki dengenin korunması mümkün değildir.

Tahta çıktığımız günden beri bütün bu hususlar ve halkın refahını arzulamamız, eyaletlerimizin durumunun gelişmesi ve halkımızın hayat şartlarının yükselmesi konusu başlıca düşüncemiz olmuştur. Memleketimizin coğrafi durumu, arazimizin bereketini bu toprakta yaşayanların beceri ve zekâlarını göz önüne alarak, birkaç yıl içinde ve Allahın yardımıyla, istenilen neticelere erişmek için gereken çözümlerin bulunabileceğine kaniyiz. Bu bakımdan, eminiz ki Allahın inayeti ve Peygamberimizin şefaati ile, Osmanlı İmparatorluğunu meydana getiren eyaletlerimizde iyi bir idare tarzını gerçekleştirebilecek yeni müesseseler kurabiliriz.

Ortaya çıkacak müesseseler herşeyden önce şu hususlar göz önünde tutularak oluşturulmalıdır:

1 — Yurttaşların can ve mal emniyeti ve mutlulukları için tam bir güvence.

2 — Vergilerin toplanmasında düzgün ve hakkaniyetli bir düzen.

3 — Yurttaşların askere alınmalarında muntazam bir usul ve askerlik süresinin tespitinde makuliyet esası.

İnsanların hayatında en değerli varlık namus ve şeref değil midir? Bir kimsenin hayatı ve namusu tehlikede olup bunlar hakkında hiçbir güvencesi yoksa varlığını memleketine ve devletine nasıl adayabilir? Ama bunun aksine olarak bu konularda tam bir güvencesi varsa, devletine ve vatandaşlarına karşı sadakat yolundan ayrılmıyacaklar. Bir memlekette can ve mal güvenliği olmazsa kimse hükümdarına ve vatanına karşı bir ilgi duyamaz. Bir kimse devamlı olarak kişisel sıkıntılar içinde yaşamak zorunda kalırsa, toplumunun gelişmesine ilgi gösteremez. Eğer, bunun aksine olarak, yurttaşlar can ve mal güvencesi bakımından rahat olurlarsa yaşantılarını sürdürmek için işlerinin geliştirebileceklerine emin olurlarsa, hem devletine hem de hükümdarına sevgi ile bakacak ve memleketi için hiçbir fedakârlıktan kaçınmıyacaktır. Refah ortamı en iyi hareketlerinin kaynağı olacaktır.

Memlekette uygulanan vergi toplama konusuna gelince, bu çok önemli bir husustur; pek tabii ki Devlet, yurdunu korumak için ordusunu idame ettirmek ve gereken hizmetleri verebilmek için halkından vergi almak zorundadır. Allaha şükürler olsun Devletimiz uzun süredir gelir toplamak imkânını bulmaktadır; ancak «iltizam» denilen korkunç bir uygulamanın kötü sonuçları olmuştur. «İltizam» vergi toplama hakkının bir bölge için bir kişiye hak tanınması oluyor ki, keyfi kararlarla bir kişi istediği şekilde vergiyi toplamakta ve kişisel yararı için bunu kullanmaktadır.

Bu bakımdan Osmanlı İmparatorluğunun her ferdi önceden tespit edilmiş esaslar çerçevesinde, servetine ve kazancına göre vergi ödemeli ve kendisinden başka birşey istenilmemelidir. Ayrıca gerek kara, gerekse deniz kuvvetleri harcamaları özel kanunlarla tayin ve tespit edilmektedir.

Daha önce de söylenildiği gibi, bir memleketin savunulması çok önemlidir, ve herkes, bu amaç için asker olmak görevini üstlenmelidir, bu bakımdan ihtiyaca göre her bölgeden alınacak asker sayısını tayin edecek kanunları çıkarmak bir zarurettir ve böylece askerlik süresini 4 - 5 yıla indirmek gereklidir. Askerlik süresinin çok uzun olması, hem haksızlık, hem de yurdun tarımının veriminin azalmasına neden olduğundan zararlıdır. Ayrıca bir bölgenin gücünden çok fazla kişinin askere alınması hem ümitsizlik yaratır, hem de bir ömür

boyunca asker kalmaları nedeniyle memleketin nüfus artışını engellemiş olur.

Özetlemek gerekirse, biraz önce sözü edilen kanunlar olmadığı sürece İmparatorluk ne güç kazanabilir, ne de refaha kavuşabilir; ne mutluluk, ne de barış sağlanabilir. Yeni çıkarılacak kanunlarla bütün bunlar sağlanabilir.

Bundan böyle, herkes kutsal kanunlara uygun olarak halk önünde muhakeme edilecek, gerekli tahkikat ve tetkikat yapılmadan mahkemeye sevkedilemeyecek ve mahkeme kararı veya hükmü olmadan hiç bir kimse gizli olarak veya alenen zehirlenerek ya da başka usullerle öldürülemeyecektir. Hiç kimsenin, başkasının şan ve şerefine tecavüz etmesine izin verilmeyecektir.

Herkes kendi malının sahibi olacak ve dilediği şekilde kullanabilecek ve hiç bir kimsenin müdahalesi olmadan elden çıkarabileceklerdir. Ayrıca, hüküm giymiş kimselerin masum varisleri maldaki haklarından mahrum bırakılmıyacaktır. Suçluların malları müsadere edilmeyecektir.

Devletimiz ve hükümrانlığımızın vazettiği kanunlar din ve mezhepleri ne olursa olsun bütün yurttaşlar için aynı şekilde uygulanacaktır. Her yurttaş istisnasız olarak bütün haklardan faydalanacaktır. Böylece İmparatorluğumuzun bütün fertlerine kanunlarımızla can, mal ve şerefleri ile ilgili olarak tam bir güvence sağlanmış bulunmaktadır.

Açık görüşlü fikirlerle düzene konulması gereken diğer hususlara gelince, kişiler, vezirler ve gerektiği takdirde yeni üyelerin de eklenmesiyle meydana gelecek bir Hukuk Konseyi, belirli zamanlarda toplanarak, hem can ve mal güvencesi hem de vergilerin alınması ile ilgili olarak kanun ve nizamname ve kaideleri tayin ve tespit edeceklerdir. Bu toplantılarda her kimse kendi görüşlerini ileri sürebilir ve başkalarının fikrini tenkit edebilir.

Askerlik hizmetleri ile ilgili olarak çıkarılacak kanunlar Bab-ı Serserde toplanacak, Askeri Konsey tarafından tartışılıp karara bağlanacaktır.

Bir kanun nihai şeklini aldıktan sonra, geçerli olması ve sonsuza dek yürürlükte kalabilmesi için yüksek tasdikinize iktiran edecek ve bir hattı hümayun ile ilân edilecektir.

Yeni kurulacak müesseselerin gayesi dinin, devletin, milletin ve İmparatorluğun yeniden canlanması anlamına gelmektedir. Biz kanunların hilâfına hiçbir iş yapılmıyacağına dair söz verir ve bu hususu tekrar beyan ederiz.

Verdiğimiz sözleri teyit etmek bakımından çıkarılan kanunla Peygamberin Hırka-ı Şerifinin bulunduğu mekâna vazedilecek ve Ulema ve devlet büyüklerinin huzurunda ve Allahın adına yemin edeceğiz.

Ulema ya da Devlet büyüklerinden herhangi biri bu kanunlara ve müesseselere aykırı hareket ettiği takdirde suçunun sabit bulunması ve ispat edilmesi halinde rütbesi, mevkii ve gücüne bakılmaksızın, suçuna uygun olarak cezalandırılacaktır. Bu hususta bir ceza kanunu kaleme alınacaktır.

Ayrıca nüfuz satışı yani rüşvet konusunu ortadan kaldırmak için kesin kanunlar hazırlanacak ve memurların hizmetleri karşılığı rüşvet almaları önlenecek, alanlar cezalandırılacaktır. Fakat devlet memurlarının ücretleri gözden geçirilerek uygun şekilde yeniden değerlendirilecektir.

Rüşvet kutsal kanunlarımıza aykırı olduğu gibi İmparatorluğumuzun gerilemesinde en büyük amillerinden biri olmuştur.

Bütün bu söylediklerimiz eski yerine tamamen değişik yeni bir düzenin getirilmesi anlamına gelmektedir.

İşbu Hattı Hümayun İstanbul'da ve İmparatorluğun diğer yerlerinde ilân edilecek ve İstanbul'da dost devletlerin sefirlerine gönderilecek ve Allahın izniyle yeni müesseselerin sonsuza dek yaşayacağı bildirilecektir.

Büyük Allahım, bizleri daima kutsal varlığıyla koru!

İşbu Hattı - Hümayun'un aksine hareket edenler bedduaların hedefi olsun ve ilânihaye her türlü saadetten mahrum kalsın!

Amin!

MUSTAFA REŞİT PAŞA'NIN MASONLUĞUNA DAİR.

18. yüzyıl sonlarında ve 19. yüzyıl başlarında 28. Osmanlı Padişahı Üçüncü Sultan Selim (1789 - 1807) devrinde memlekette bir yenilik hareketi esmeye başlamıştır. O yıllarda İstanbul'da Masonluğun yeni bir faaliyet devresine girdiği ve bilhassa Birinci Napoleon zamanında (1804 - 1814) Türkiye'de bazı Fransız ve İngiliz localarının kurulduğu rivayet edilmektedir.

Ancak Türkiye'de Masonluk 31. Osmanlı Padişahı Sultan Abdülmecit (1839 - 1861) saltanatı süresince bariz bir şekil almış ve özellikle 1853 - 1856 Kırım Harbi ve daha sonraki yıllarda büyük bir gelişme göstermiştir.

Üç yıl kadar süren bu savaş esnasında Osmanlı İmparatorluğunun o zaman müttefiki olan İngiltere ve Fransa ile yalnız askeri ve siyasi sahalarda değil aynı zamanda düşünce ve sosyal konularda da yakınlaşmalar ve anlaşmalar olmuş, bu durum da Masonluk sahasında da etkisini göstermiştir.

Kırım Harbinden önce Londra'da elçi olarak bulunan Mustafa Reşit Paşa orada Masonluğa intisap etmişti.

1839'da Gülhane Hattı Hümayununu hariciye nazırı sıfatiyle okumuş olun Mustafa Reşit Paşa Abdülmecit devrinde altı defa sadrazamlık mevkiine getirilmişti ve Kırım Harbi esnasında da İstanbul'da sadrazam olarak bulunuyordu.

Reşit Paşa'nın İstanbul'daki İngiliz seferi Lord Reading ile yakın dostlukları vardı ve zaten bir Mason olan Lord Reading ile Londra'da tanışmışlardı. O yıllarda Lord Reading Galata Kulesi civarında Bereketzade mescidi karşısında İskoçya'daki Edinburg Büyük Locasına bağlı bir Loca kurmuştur.

Bu Loca'ya o zaman İstanbul'da bulunan İngilizlerin yanı sıra Mustafa Reşit Paşa'nın güvendiği İngilizce bilen Türk aydınları da katılmıştı.

B İ B L İ O G R A F Y A

1. Tanzimat, Maarif Vekaleti, Ankara 1939.
2. Karal, Enver Ziya, Osmanlı Tarihi, Türk Tarih Kurumu Ankara 1970.
3. Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi Tanzimat Fermanı ve öteki fermanlar.
4. Tanzimat Müzesi evrakı.
5. Apak, Kemalettin, Türkiye'de Masonluk Tarihi, İstanbul 1958.

Masonluğu Seviyorum

Faruk ERENGÜL

Neden seviyorum?

Çünkü kendimi tanımada, kendimi bulmada beni, başka seçeneği olmayan bir yola soktu.

Nefis muhasebesi yapma ve vicdanımın sesini dinleme alışkanlığı kazandırdı.

Kardeşlerimi sevme yoluyla, genelde sevme kabiliyetinin gelişmesini sağladı.

Her türlü hırs, tamah, haset, rıya gibi bâtil düşünce ve davranışlardan arınmış düşünce özgürlüğünün kökleşmesine yardımcı oldu.

Ketumiyeti, dinlemeyi, kısaca susmayı öğretti.

Öğrendiklerimi yeni kardeşlerime aktarmak için daha çok öğ-

renme çabasına girme hazzını kamçladı.

Dogmatik olarak zâten var olan inançlarımı akı süzgecinden geçirerek daha bilinçli ve sağlam temellere oturtmamı ve de; aklımın yetersiz kaldığı hususlarda sevgi ve sezgi yolları ile gerçeklere yönelmemi temin etti. Bana dua etmeyi öğretti. Dualarımda; «bilgi ve sevgi birikimi artırmada Evrenin Ulu Mimarı'nın yardımı»ndan başka bir şey dilemez oldum.

35 yıl önce Nûr'a kavuştuğumda Locamda sadece bir kaç tanıdığım çehre görebilmiştim. Hiç bir çevrede olmayacak bir şekilde, bilerek, isteyerek bir çırpıda edindiğim pek çok kardeşim oldu.

Gerek disipline riayet, gerek hoşgörü hasletleri aynı paralelde gelişti. Başkalarının inanç ve düşüncelerine saygının gerekliliği inancı iyice kökleşti.

Ketumiyetin; insanın kendisine saygısının muhafaza ve tezyidinde faydalarını temessül edeceğesine benimsedim.

Mason olurken masonluğun prensiplerini sevmiştim. Masonik kitapları, dergileri okudukça, konferansları dinledikçe masonluğu daha çok sevdim.

Nâdiren çıkabilecek kötü örneklerin masonluğa değil, ancak kendi şahsiyetine gölge düşüreceğini, cemiyetimizin kimsenin malı olmadığını, ona buna kızarak devamsızlıklara başlamanın hata olduğunu, buna tevessül edenin de, sebep olan kötü örneğin de masonluğu öğrenememiş, prensiplerini temessül edememiş olduğunu, boş yere gelip gitmiş, hattâ dereceler almış olduklarını yeri geldikçe ikaz ve ikna yoluyla bir çok kardeşleri tekrar kazanma mutluluğunu tattım.

Masonluğu gün geçtikçe daha çok sevdiğim. Bilhassa İngiltere, İskoçya, U.S.A., Fransa, İsviçre, Avusturya gibi ileri ülkelerde katıldığım çalışmalarındaki «tam ve mükemmel»liği, teatral düzeni, gerçekleştirilen hayır ve hase-nâtı görünce hayranlığım daha

da arttı. İlk defa gördükleri bir kardeş olan bana gösterdikleri ilgi, masonluğun güzelliğinin ayrı bir kanıtı oldu. İnsanlık tarihinin altın sayfalarını süslemiş olan nice büyük devlet adamı, bilim adamı, filozof, şair, besteci gibi önemli kişilerin masonluğa neden böylesine bağlandıklarını daha iyi anladım.

Ülkemizdeki masonluğun eksiklerini bu vesile ile farkederek, idealimizin ne ve nasıl olması gerektiğini gördüm ve buna kabil olduğu kadar yaklaşmak için yapılacak işlerin savunucusu oldum. Bunu söylerken asla masonluğumuzda reform yapılmasını düşünüyor ve destekliyor değilim. Bilâkis, aynen dinde olduğu gibi masonlukta da kimi kimselerin, kimi zamanlarda keyiflerine göre yapacakları değişiklikler sonunda ne dinden ne de masonluktan eser kalmayacağı inancındayım. Yapılacak düzeltme ve iyileştirmeler :

1 — Üs. Muh. ve Görevlilerin; ritüellerin kabil olduğu kadar fazla bölümünü ezbere ve teatral bir düzen içinde uygulamaları,

2 — Bütün kardeşlerin âdetlerimize uygun kıyafetle toplantılara gelmeleri ve de tutum ve davranış içinde olmaları,

3 — Bütün kardeşlerin fikrî çalışmalarına katılmaları, konuşmalar hazırlamaları,

4 — Agap yemeklerinin, lokanta havasından kurtarılıp, agap ritüeline uygun hâle getirilmesi,

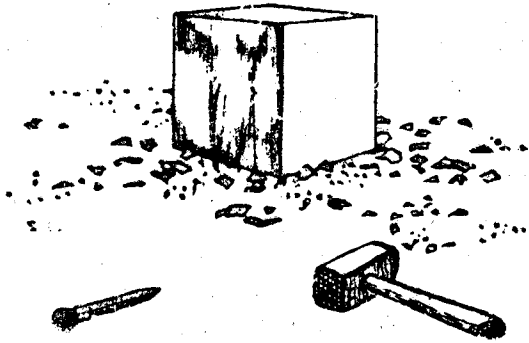
5 — Daha çok sevgi, daha bilgi, daha fazla tesanüt, daha fazla hayırlı işler,

6 — Ritüelik müziklerin eniyi şekilde icrası. İdealinin; bir org eşliğinde kardeşlerin koro halinde müziği bizzat yapmaları olduğunun ve buna erişme çarelerinin aranmasının unutulmaması,

7 — Skrüten ve seçim oylamalarında oy birliği sağlanmasına gayret.

Masonluğun amacı, giriş vasiyetnamemizde belirtildiği gibi; kendimize, ailemize, vatanımıza ve insanlığa karşı vazifelerini yapmağa çalışan, her yönü ile örnek olacak insanlar yetiştirmektir.

35 yıllık masonik tecrübelerimin görgülerimin, temennilerimin, rüya ve hayallerimin, düşünce ve davranışlarımın muhasalası ve hedefi işte bunlar. Bunlardan gerçekleştirebildiklerim var ve de gerçekleştiremediklerim var. Hepsini gerçekleştirebilmeyi ne kadar çok isterdim! E.U.M.'ndan, sizlerin daha çoklarını gerçekleştirmenize yardımcı olmasını dilerim.

Ölümsüzlük Üzerine

Necmi KARAKULLUKÇU

Bilindiği gibi, M.'luğun genel prensiplerinden biri, M.'ların ya da M. olacakların, Tanrıya ve Ruhun Ölmezliğine, inançlı olmalarıdır. Bu yazımızda, esas itibarıyla Ruhun Ölümsüzlüğü üzerinde durarak, M.'ların bu kavramdan ne anlamaları gerektiğini aramaya çalışacağız. İzleyeceğimiz yol, önce, kimi Bilge Kişilerin, Düşünürlerin, Yazarların ve Ozanların bakış açılarını ortaya koymak, daha sonra bunların içinden hangilerinin, M.'lar için, Ruhun Ölümsüzlüğü kavramına açıklık getirdiğini, kişisel olarak belirtmek şeklinde olacaktır.

Ruhun Ölümsüzlüğü üzerinde, aşağıda açıklanacak olan görüş ve düşünceler, bu başlıklar altında özetlenebilir :

1. Ölümden sonra, Ruh Bedenden ayrılır ve hiçbir etkinliği olmadan yaşamaya devam eder.

Bu görüşün tipik açıklamasını, EFLATUN'un Phaidon adlı eserinde görüyoruz .Bir filozofun sürekli çalışmasına ve felsefe yapmasına engel olan, Beden'dir diyor SOKRATES ve devam ediyor. Ruh Bedenden ayrılıp Tanrı katına çıktığı zaman, bedensel hiçbir ihtiyaç hissetmeyeceği için, sonsuz çalışma ortamına kavuşmuş olacaktır. Bir Bilge için bundan daha elverişli bir ortam olamaz. O halde, Bilge ölümden korkmaz.

Bu düşünce tarzı ve inancıyla olacak ki, kendisine verilen zehiri du raksamadan içmiştir.

2. Ölümünden sonra Ruh bedenden ayrılır ve etkinliği devam edebilir.

Ruh Çağırma diye bilinen seanslarda, masa, sandalya, fincan gibi eşyaların hareket etmesi ve bundan çıkarılan sonuçlar, bu gruba gi ren inanç ve düşüncelerdir.

3. Ölümünden sonra Ruh bedenden ayrılır ve bir başka bedene girerek yaşamaya devam eder.

Reenkarnasyon denilen bu inanış ve düşünceye göre, Ruh bedenden ayrıldıktan sonra, bir başka bedene girerek yaşamına devam eder. O beden de ölümü ile, bu defa bir başka bedene girerek yaşamaya devam eder. Roman, Film ve TV programlarına konu olan bu inancın çok çarpıcı örnekleri vardır.

4. Ölümünden sonra Ruh bedenden ayrılır ve ana kaynağı olan Âlem'e döner.

Yeni Eflâtunculuk denilen felsefe akımının görüşü olan bu izah tarzına göre ise, bütün yaratıklar ve Evren, Tanrının özünden - fıskır mıştır. İnsan Ruh u bedenden ayrılınca, ana kaynağı olan Âlem'e dö necektir.

Bu görüşü paylaşarak mı yazmıştır, bilemiyoruz ama, Nâzım Hikmet bir şiirinde şöyle diyor :

Ayrılık yaklaşıyor hergün biraz daha,
Güzelim Dünya, elveda!
Ve merhaba Kâinat...

5. Ruhun ölümsüzlüğü, onu arkasından anacak olanların varlığı ile mümkündür.

JULES ROMANİS bu düşünceyi şöyle açıklıyor: Bir insan ölünce ölmez. Başkaları ondan daha uzun zaman bahsederler. Ve birgün, bir yerde adı son defa geçer. Ölümünden, belki elli yıl sonra, belki yüz yıl sonra... son defa bir daha hiç, ama hiç anılmamak üzere. İşte o zaman, gerçekten ölür o kimse.

Bu görüşten şu sonuç çıkıyor :

— Ölümleri ile Gerçek Ölümleri arasındaki zamanın kısa olduğu insanlar vardır.

— Ölümleri ile Gerçek Ölümleri arasındaki zamanın uzun olduğu insanlar vardır.

— Hiç ölmeyen insanlar vardır.

RABİNDRA NATH TAGORE ise, aynı görüşü şöyle dile getiriyor: Su üzerinde giden bir geminin bıraktığı iz nekadur devam edebilir? Ey küçük ve zayıf vücudu ile ebediyet sayıklıyan insan!.. Seni tanıyan insanlar da öldükten sonra, faniliğin ebedî çukurunda kaybolup gideceksin.

Görülüyor ki, TAGORE da, Ölümsüzlüğü, kendini tanıyan son insanın ölmemesine bağlamıştır.

6. Ruhun ölümsüzlüğü, insanlığa ölümsüz eserler bırakmaktır.

Bu görüşe göre, her türlü sanat eseri, buluş, keşif vb. insanlığa maledilen her güzel şey, onu yaratan kişiyi ölümsüzleştirir. Ruhun Ölümsüzlüğünü böyle izah edenler, bir MOZART'ın, bir EDİSON'un, bir LEONARDO USTA'nın, bir MIKELANJ'ın, bir CERVANTES'in, bir KONFUÇYÜS'ün, bir ATATÜRK'ün, bir NAPOLYON'un vb. kişilerin ölümsüzlüğe kavuştukları inancındadırlar.

7. Ruh, Tanrı'nın bir parçası olduğu için ölümsüzdür.

Bu düşünce ve inançta olanlar, Ten ve Ruh'tan ibaret olan insanın, Tanrının bir parçası olduğunu, ölümden sonra Ruh'un Tanrı'ya ulaştığını söylemekte ve İnsanlık var olduğu sürece, Ruh'un bir bütün olarak yaşamaya devam edeceği inancını muhafaza etmektedirler. Doğu dinlerinde ve felsefesinde NİRVANA'ya erişmek diye ifade edilen bu düşünce tarzı, Tasavvuf felsefesinde de aynıdır. Ben ALLAH'ım diyen Hallacı Mansurun bu düşünceden habersiz olanlarca öldürülmesini anımsıyalım.

8. Ruh ancak Metafizik anlamda Ölümsüzdür.

Ölümsüzlük düşüncesinin Metafizik olarak izahı kısaca şöyledir. Freud'un ruh anlayışından hareketle, gerek İd (altben anlamında, insanları kötülüğe zorlayan nefis), gerek ego (ben anlamında, kötülük yapanı rahatsız eden ve pişmanlık yaratan nefis) ve gerek süper ego

(üstben anlamında, iyiyi kötüden ayıran, Erdeme ve Ulu'luğa erişmiş, kötülüklerden arınmış nefis), bağlı olduğu vücudun canlılığını yitmesiyle yok olabilir mi? Canlı iken var olan bütün düşüncelerin, duyguların, istençlerin ve bunlara bağlı olarak yapılmış hareketlerin ve söylenmiş sözlerin birer Gerçek olduğu düşünülürse, kaybolma veya yokolmanın mümkün olamayacağı sonucuna varılabilir. Bir eser bırak-sın ya da bırakmasın, ruhi davranışlarının sonucu olarak insan, Evren'de mutlaka bir iz bırakmaktadır. Daha sonraki kuşaklar tarafından bilinsin ya da bilinmesin, bu iz'in gerçekliği kesindir. Gene kesin olan birşey vardır ki, henüz laboratuara girmediği için, aksi ispatlanıncaya kadar, vücudu terkettikten sonra Ruhun, artık fiziki etkinliği yoktur. Ancak, faaliyetin son bulması, metafizik olarak onun sonsuzluğu düşüncesine engel teşkil etmez.

Bir insan yaşamı boyunca iyi ya da kötü, çeşitli ruhsal etkinliklerde bulunur. Bunlar ister İD, ister EGO, ister SÜPEREGO içine giren etkinlikler olsun, artık Evren'de bir iz bırakmıştır. Evren'i bir bilgisayar olarak düşünürsek, insan bu büyük bilgisayara birtakım kayıtlar vermiştir. Bu kayıtlar bilgisayar operatörleri tarafından ekrana, ister yansıtılsın, ister yansıtılmasın Beyinde bir yer işgal etmektedir.

Görülüyor ki, Ölümsüzlüğü metafizik olarak izah etmeye çalışanlar, metafizik görüşün aslında teknolojik gelişmeyle çatışmadığını, maddi bir eser bırakmamış olsa dahi, ruhî etkinliklerle insanın Dünyadan gelip geçtiğine dair birtakım izler bıraktıklarını ileri sürmektedirler.

9. Ruh'un Ölümsüzlüğü, insanın, kendinden önceki kuşaklardan devraldıklarına, kendininkini de ilâve ederek, sonraki kuşaklara bırakmasıdır.

Bu görüşte olanlar, insanların nesiller arasında birer köprü oluşturdıklarını, Dünyadaki bütün güzelliklerde, kendinden önceki insanların, farkedilen ya da farkedilemeyen emeklerinin bulunduğu inancındadırlar. Keza kendi çalışma ve emeklerinin de ilerideki kuşaklar için birer aşama teşkil edeceği düşüncesindedirler.

Ölümsüzlük hakkındaki farklı görüş ve inançları kısaca özetledikten sonra, bilimdeki bir gelişmeden, SİBORG'lardan ya da SİBORG TEKNİĞİ'nden de söz edelim. İnsan akli ile elektronik teknolojisinin işbirliği ile oluşan Siborg Tekniği, Beyin faaliyetlerinin daha güçlü bir biçimde çalışmasını sağlamaya yönelik bir buluştur. Beyinlerin 10 milyara varan nöronlarının, kullanılmayan enaz yarısının da kullanıla-

bilmesi, Siborg Tekniği ile, yakın bir gelecekte sağlanacaktır. Siborg kelimesi, Siberetik ile Organizma kelimelelerinden üretilmiş olup, İnsan Beyni ile Elektronik Makinanın ortak yaşamından oluşmaktadır. Beynin bilgisayarlara nakledilmesi, yani Siborg'un yapılması, insan beyni ile bilgisayar arasında tam bir uyum ve ortak yaşam sağlayabilecek midir? Bilgisayar beyinden yayımlanan tüm dalgaları alıp değerlendirebilecek midir? Tebessüm, renk hayranlığı, sevgi, nefret vb. (her insan için ayrı olan) duygusal vibrasyonları nasıl algılayabilecektir? Bu konuda çalışan ve araştıran bilim adamları, soruya olumlu yanıt vermekte ve örneğin, bugün için, iki ya da fazla insanın, kırmızıya baktıklarında, aynı çeşit beyin sinyalleri gönderdiklerinin ispat edilebildiğini söylemektedirler. Duygularımızın da zamanla, aynı şekilde, belirli beyin programlarına bağlanabileceği belirtilmektedir.

Son 30 - 40 yıl içindeki başdöndürücü teknolojik gelişmeler ve Bilimdeki ilerlemeler hatırdâ tutularak, Ölümsüzlük hakkındaki görüş ve inançlardan hangisinin ya da hangilerinin, M.'luktaki Ölümsüzlük inancına uygun bulunduğunu araştırmaya çalışalım. Bu araştırmada kullanacağımız malzeme, şüphesiz, Akıl ve Hikmet olacaktır.

Bilindiği gibi, bir M.'un, M.'luğu anlayabilmesi ve öğrenebilmesi için başvurulacak kaynakların başında, Ritüellerimiz gelir. O halde, Ritüeller bu konuda neler diyor, önce bunu hatırlayalım.

— (M.'luğun ruhu kendi içinde yaşayan ölküdür). Bu ifade ile, sadece bireylerin değil, topluluklarına hatta ideallerin bir ruhu olduğu ve bunun nesilden nesile yaşatıldığı anlatılmaktadır.

— Bir başka yerinde Ritüel, (... benliğinizi yüceltin, yanlış ve çirkin yollardan mutluluğa ulaşabileceğinizi sanmayın; unutmayın ki, maddi varlığınız geçicidir, geride kalan eserlerinizdir.) diyor. Bu sözlerden, hem Ölümsüzlükten ne anlaşılacağı, hem de bunların yanlış ve çirkin yollardan geçemeyeceği mesajı vardır. Ayıplarla geçen bir yaşamın sonunda, Ruhun Ölümsüzlüğu, Ölümlü olmasından daha kötüdür. Ruhun temizliği, bir eser bırakmaktan daha önemlidir. Doğumdan ölümeye uzanan yolculuğun amacının Yücelme olduğunda, bu Dünyadan göçüp gidildiği zaman geride bırakılanlara temas edilerek; (Geride sizi unutturmayacak bir iyilik bırakmadınızsa, ömrünüz heder olmuştur.) yargısı da aynı inancı ifade etmektedir.

— Ritüelin keza bir başka yerinde, (Eserlerin bırakıldığı yerden alınarak daha sonraki kuşaklara devredileceği) yazılıdır. Burada da insanın kuşaklar arasındaki devamlılığı sağladığı anlatılmaktadır..

— (Maddî ve manevî alanlarda bizimdir diyebileceğimiz her şeyin, hep bizden önceki sayısız insan kuşaklarının, emeklerinin ve düşüncelerinin ürünü olduğu) şeklindeki ifade, M.'ların Ölümsüzlükten ne anladıklarını anlatmaya yeterlidir. Maddî ve manevî olarak, Dünyaya ve İnsanlığa birşeyler bırakmanın, M. için kaçınılmaz bir görev olduğu açıktır. Ancak, bırakılan eserler ve izler iyilik ve güzelliğe, gönül zenginliğine dayanmıyorsa, Ölümsüzlüğün de değeri yoktur. Büyük Ozan'ın dediği gibi :

Yunus öldü deyu selâ verirler,
Ölen hayvandırur, aşıklar ölmez.

— (Hakikati arayın, onun Nur'undan korkmayın. O zaman geçici hevesler yerlerini, üstün bir amaç için çaba sarfetmeye, yaşamı gölgeleyen bencillik duygusu, coşkun bir iyilikseverliğe dönüşür. Ölüm korkusu, yerini Ölümsüzlük düşüncesine bırakır.) Bu ifade, Ölümsüzlükten de öte, insanı Ölümsüzlük Düşüncesinin derinliklerine götürmektedir.

Görülüyor ki Ritüeller, iyilik ve güzelliğe yönelik davranışlarla, Üs.'lerden alınan Nur'u Nur arayanlara aktarmakla, daima yaşayacak eserler bırakmakla, Ölümsüzlük gizini çözebileceğimizi anlatıyor. M.'lar, Tanrı'ya ve Ruhun Ölmezliğine inanırlar. Ancak, biz Tanrı gizini nasıl Akıl ve Hikmetle buluyorsak, Ruhun sonsuzluğuna da Akıl ve Hikmet yolu ile ulaşabiliriz. M.'luk. M.'ları vicdanları ve Akılları ile başbaşa bırakır. Akıl ve Hikmetle başbaşa kalmak ise, sonsuzluğun başlangıcı ve Ölümsüzlüğün sonudur, diyor Ritüel. Bilimin ve Aklın ürünü olmayan hiçbir açıklama doyurucu olamamaktadır.

Aklımız bizi bu noktaya getirince, konuyu biraz daha derinlere çekerek, kimilerine fantazi gelecek biçimde bitirelim. Bırakalım bir insanı, bir ulu çınarı alalım. Geniş ve güçlü dallarını yaymış, nice kuşakları altında barındırmış, üstündeki kavurucu Güneş'e rağmen. Şimdi, bu Çınarın insanlığa ettiği hizmeti unutacak mıyız? Hangimiz İnsanlığa, böylesine kol kanat gerebilmişiz? Şu halde bu Çınar da Ölümsüzdür. Belki bir fotoğrafta, belki bir fırçada, belki de bir dörtlükte. Hiçbirinde olmasa da farketmez. Çünkü, Ölümsüzlük başkaları için değil, kendi içindir, Çınara da İnsana da.

Unutulmamak ve Ölümsüzlük düşüncesine varabilmek için, hiçbir şey yapmasak bile, gölge edelim çınarlar gibi, ya da, gölge etmiyelim İskender misali.

Faydalanılan Eserler ve Çalışmalar

Cemil SENA : İnsan Ruhu Ebedi midir? 1951.

EFLATUN : Phaidon M.E.B. yayınları 1945.

Tayfur TARHAN : Ruhun Ölmezliği M. Sinan 24.

Naki Cevat AKKERMAN : Ruhun Varlığı ve Sonsuzluğu Üzerine Düşünceler
M. Sinan 50 - 50.

Can ARPAÇ : Diriliş (şiir) M. Sinan 59.

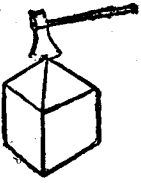
Ahmet AKKAN : Ritüeller ve M'lik Tefekkür Açısından E.U.M. ve Ruhun Ölmez-
liği M. Sinan 64.

Faruk ERENGÜL : Ruhun Ölmezliğine İnanç M. Sinan 64.

Nail GÜRELİ : Ölüm Bizim İçin Bir Son Değildir. M. Sinan 69.

Bilgisayar Dergisi : Sayı 9.

Sahir ERMAN : Özel Çalışmalar.

Masonlukta Vicdan (inanç) Özgürlüğü

Yusuf KÖKDAMAR

Hangi tür özgürlük olursa olsun, insanlara hiçbir zaman ve mekânda sınırsız olarak verilmemiştir. Zira sınırsız özgürlük, fayda yerine zarar getirdiği gibi, toplumu fikir, düşünce ve ahlâk kargaşasına ve yozlaşmaya götürür.

Masonluğun yasa, tüzük ve gelenekleriyle yerleşmiş ilke ve prensipleri vardır. Örneğin; Allah inancı, Ruh'un ölmezliği, Eşitlik, Kardeşlik, Doğruluk, Adâlet, Ketumiyet, Tolerans ve Özgürlük gibi... Her Mason, prensiplere bağlı ve onların sadık koruyucusudur. Tüm üyelerinin prensip birliği içinde olmalarını isteyen masonlukta, hiçbir üye prensip ve ilkelerden herhangi birine kayıtsız kalmaya ve-

ya onu reddetme özgürlüğüne sahip değildir. Ancak bu prensiplerin yorum ve uygulanmasında her kişinin değişik fikir, düşünce, inanç ve kanaatları olacağından, bu yolda üyelere geniş kapsamlı bir özgürlük tanır.

Goethe birader 1813 yılında yaptığı bir hitabesinde :

«İnsanlar prensip kardeşliği ile birbirlerine yaklaşırlar, düşünce, kanaat ve inançlarıyla birbirlerinden ayrılırlar. Onun için masonluk yalnız prensipleri kabul etmeli, onlar hakkındaki fikir, düşünce, kanaat ve inançlara karışmamalıdır.» diyor.

Bununla beraber, prensiplerin yorum ve uygulanmasında tolerans gösterilen farklı fikir, dü-

şünce, inanç ve kanaatlardaki aşırılık, prensibi ortadan kaldıracak veya zedeleyecek hadde gelirse, masonluk dur diyerek çizgiyi çizer ve sınırlamasını koyar.

Vicdan kişisel özyargıdır. Kişinin kendi kendisini, nefsinin, düşünce ve davranışlarını, kendi iç benliğinde özgürce yargılaması, muhakeme etmesi, bilgi, kültür ve inançları düzeyinde kendi gerçeğini ve hakikatını bulma yetisidir. Vicdan içimizde kurulmuş bir mahkeme gibidir. Eşitlik Özgürlük ve Adâlet yargıçlar kurulunu, Akıl ve hikmet savcısını, İyilik, doğruluk ve güzellik Jüri üyelerini remzederler. Bu mahkemede genelde, sosyal, dinsel, felsefesal konular ile ahlâkî ve insanî konular gündeme gelerek yargılanır.

Bir mason, vicdan muhakemesinde önyargılara kapılmadan özgürce karar verir. Aldığı kararlar fikri sabit ve katı saplantı nitelikli olmayıp, temyize açıktır, yoruma ve içtihadâ mütehammildir.

Bugünkü konumuz, bilindiği gibi «Masonlukta Vicdan (İnanç) Özgürlüğü» dür. Vicdan özgürlüğü çok önemli bir konu. Önemli; öncelikle hassasiyetinden, başka bir ifadeyle yorumlanmasındaki inceliğinden ve de, dünyaya masonluğunun ikiye ayrılma-

sına sebep olan bir konu olmasından ileri gelmektedir.

Sade bir tanımlamayla vicdan özgürlüğü :

«İnsanoğlunun inançta, baskıdan toleransa geçişi» veya

«Kutsal inançların çağdaş bir düzeyde tazelenmesi ve yorumlanması» şeklinde açıklanabilir.

Geniş anlamda vicdan özgürlüğü ise : «Kişinin, kendi özgür iradesiyle, öz yargısıyla ve serbest karar verme yetisiyle dilettiği inanç sistemine, dilettiği dine ve mezhebe inanması, veya dilerse hiçbir inanca bağlanmaması» şeklinde tanımlanabilir. Bu anlamda vicdan özgürlüğünün iki cephesi vardır :

1 — Kişisel özyargı yolu.

2 — Tanrısal İradeye bağımlılık yolu.

Bu tanımlamanın getirdiği vicdan özgürlüğü mutlak nitelikte, başka bir ifadeyle sınırsız toleranslı olur ise :

a — Bir tarafta hiçbir inanca bağlanmayan, Tanrı ve Din düşüncesine tamamen sırt çeviren ve Ateizm'e kadar varan aşırı kutup,

b — Öte Yanda tamamen aşırı ve katı Dinci bir anlayışla, taassuba ve yobazlığa kadar varan diğer bir kutbun oluşması ihtimalleri vardır.

Bilindiği gibi asıl olan bir tek masonluk vardır, o da; 1717'de İlk Büyük Loca olarak İngiltere'de teşkilâtını kuran, Anderson Nizamnamesiyle hukukî yapısını tesis eden ve 4.9.1929 tarihli İntizam Beyannamesi ile muntazamlığını kazanan Anglo Sakson Masonluğudur.

Ancak, dünyada muntazam ve Gayrimuntazam olmak üzere iki tür teşekkül vardır. Vicdan (İnanç) Özgürlüğü konularında iki tarafın prensipleri birbirinden farklıdır.

Muntazam obediyanlarda, Allah'a, Ruh'un ölmeliğine ve Kutsal Kitaplarla ilgili koşul ve prensipler vardır. Gayrimuntazam teşekküllerde ise bu koşul ve prensipler yoktur. Onlarda sınırsız bir vicdan özgürlüğü ve aşırı tolerans vardır. İşte bu aşırılıktır ki, mason olmayanlarca, masonluğa ateist ve dinsiz damgasının vurulmasına sebebiyet vermektedir.

Eski Büyük Üstaplardan Sayın E. Necdet Egeran K.: «Masonlukta Aranılan Hakikat» başlıklı konuşmasında şöyle diyor :

«Masonluğun dengeler sistemi olduğunu, aşırılıklara karşı bulunduğunu da derhal ifade etmek lâzımdır. Bu itibarla masonluk ne hümanistliği ne hümanitarlığı ve dolayısıyla ne de

toleransı aşırı derecelere götürür. Aksi halde masonluğun olgunluğuna yakışmayan ham materialist aşırı bir uca gitmeye müsait bir durum ortaya konmuş olur. İşte bunu önlemek için, masonluk hümanizmini **TEİZM** ile dengelemiştir. Bunlardan dolayı tolerans da masonlukta sınırlı ve dengeli olmuştur. Kanaatları tamamen yok edecek kadar dejenere hoşgörülülük, masonluğun toleransının dışında kalır.»

Birleştirici bir meslek olan masonluk «Mason Dinsiz olamaz» prensibi ile, tarih içerisinde, çeşitli yönleriyle farklı düzeyde olan toplumları birbirine bağlayan, kardeş yapan en etkin yolu bulmuştur. Zira Din, değişik yaklaşımları Kutsal bir müessesedir.

Keza masonluk, her masonun Allah'a inanması koşul ve prensibini getirmekle, Dinler arasındaki en büyük müşterekliği sunmuş, böylece dinlerin değişikliği dolayısıyla mevcut olan farklılığı yumuşatmıştır.

Bilindiği gibi, üyelerine diledikleri Din ve Mezhebe bağlı olmalarında hür olduklarını, değişik din ve mezheplerin var oluşunun insanları arasında bir farklılık sebebi olamayacağını bildiren masonluk, bu tutumuyla, Vicdan (İnanç) Özgürlüğüne büyük değer verdiğini göstermektedir.

Ancak, zaman içerisinde, Tanrı ve Din anlayışında liberal ve toleranslı düşüncelerin ortaya atılmasıyla oluşan sınırsız vicdan özgürlüğü akımları, masonluğu da etkilemiş ve giderek mason düşüncesindeki Tanrı ve Din anlayışının dejenere olmasına sebep olmuştur. Bu durum birleştiriciliğin ötesinde, dünya masonları arasında ayrılıklara ve bölünmelere kadar gitmiştir.

Öncelikle masonluğun gerçek düşünce ve felsefesini aydınlığa çıkarmak ve saniyen, sınırsız vicdan özgürlüğünün darbelelerinden uzak kalmak düşüncesiyle, İngiltere Birleşik Büyük Locası önce 1815 yılında Anderson Nizamati'nda (Mükellefiyetler Md. 1) değişiklik yaparak ve daha sonra 4.9.1929 tarihinde de intizam beyannamesini neşrederek, (Bu beyannamenin 2,3 ve 6. Md. leri ile) masonlukta vicdan özgürlüğünü düzenleyici, dengeleyici hükümler getirmiş, müttekâmil ve gelişmiş dinler denilen ve Dinler tarihinde en uzun zamanları kapsayan, dünya insanının büyük çoğunluğu tarafından benimsenen Semavi Dinlerin (Yahudilik, Hıristiyanlık, Müslümanlık) felsefesi olan TEİZM'i, Allah ve Din anlayışında mason düşüncesinin ölçüsü olarak yasalastırmış ve vicdan özgürlüğünü disipline etmiştir.

— Allah'a inanılması,

— Ruh'un ölmezliğine ve ölümden sonraki hayata inanılması,

— Masonun Din'siz olamayışı,

— Allah'ın Kutsal Kitaplarda nazil olmuş, açıklanmış iradelerinin Kutsallığına inanılması,

— Kutsal Kitapların üç büyük ışıktan biri, hatta en önemlisi olması,

— Kutsal Kitapların Locada bulundurulması ve yeminlerin onlara el basarak yapılması,

— Kutsal Kitaplar açılmadan toplantının başlayamaması,

gibi prensip ve koşullar altında, vicdan özgürlüğünü dengelemek ve düzenlemek gayesinden önce; muntazam masonluğun düşünce ve felsefesi o nitelikte ve o mahiyette olduğu için vardır. Ve bundan dolayı yasa, tüzük ve ritüellerde yer almışlardır. Dolayısıyla de aşırılığın getireceği çarpıklıklar ve yozlaşmaları da önleme bakımından vicdan özgürlüğünü dengeleyici ve düzenleyici fonksiyonları olmuştur.

Konuyla ilgili olarak, Sayın Fikret Çeltikçi K.: In Mimar Sinan Derg. 46. sayısında neşredilen yazısından bir kısım aktarıyoruz :

«Mason konuşurken, görüş ve inançlarını yansıtan sözcükleri mümkün olduğu kadar en doğ-

ru şekilde seçmeğe çalışır. Bunu yaparken spekülâtif masonluğun ilke ve kurallarına ve özellikle belirli kıstasları içeren Anderson Nizamnamesinin hükümlerine göre hareket etmek zordur.

18. Yüzyıl boyunca birçok tartışmalı devrelerden geçmiş olan masonluk, İngiltere'de oldukça liberal bir tutumdan, tamamiyle klerikal diyebileceğimiz bir gelişmeye ulaşmış ve bu andan sonra da artık herşey disiplinli bir düzen içine girmiş ve tartışmalar artık eskisi gibi tolerans gösterilerine ihtiyaç duymaz hale gelmiş gibidir.

Buna karşın kıt'a masonluğunda, özellikle Fransa'da, düşünce özgürlüğü hiçbir sınır tanımaz bir halde gelişme göstermiştir. Pek tabiidirki bu nispette düşünce tartışmaları olan bir toplumda anlamsız ve bir ölçüde toplumun huzurunu kaçıran fikirler ileri sürüldüğü görülmektedir. Ancak her düşünce olduğu gibi açıklandığında, toplum içinde bazan küçümsenemeyecek ölçüde tartışmalara yol açabilir... İşte bu gibi hallerde düşüncelerin ifadesinde toleransın sınırlarını çok dar tutmak masonluğun öngördüğü bir i-captır.»

Bazıları; masonluğur, Din'de re-
vizyonist ve reformist bir tutum

içinde olduğunu, aşırı liberal ve sınırsız bir tolerans anlayışıyla vicdan konuları, fikir - düşünce ve inanç özgürlüğü zeminine çekilerek, mason düşüncesinin sanki dinlerin bazı prensiplerinden sıyrılma ve onların hükümlerinin etkisinde kalmadan özgürce düşünmekmiş gibi olduğunu ve hatta, Din'lerin insanları artık tatmin edemediği, doyurmadığı iddiasıyla, onların yerine masonluğun yerleştirilmek istendiğini, daha da ileri gidilerek masonluğun tek dünya Din'i olma amacında olduğunu ima ederler.

Ancak, böyle amaç ve düşüncelerin, masonlukta yerinin olmadığı her muntazam mason gayet iyi bilmektedir.

Bu konuda Mimar Sinan Dergisi sayı 13, sahife 74, paragraf 3 de :

«Franmasonluğun dünya vatandaşlığını ve dünya dinini hedef edindiğine inanacak, bütün dünyada, tek bir franmason yoktur. Her franmason bunu böyle bilir ve aksini iddia eden şahsın psikatrik tedaviye ihtiyacı olduğuna inanır.» denilmektedir.

Konu Din olunca, masonluk çok hassas ve dikkatli davranır. Zira, her Din'in şüphe ve tartışma dışı olan inanç, iman ve ibadet esasları vardır. Bu durum Din Müessesesinin değişmez yön-

tem ve metodudur. Din ancak böylece ciddiyetini, kutsallığını ve mukaddesatını devam ettirir. **Dinlere saygılı olmak, masonlun temel ve değişmez prensiplerinden biridir. Masonluk, hiçbir Din'i revizyona çekme, bazı kural ve prensiplerini değiştirmek suretiyle reform yapma amacında değildir. Zaten böyle bir yetkisi de yoktur. Keza, hiçbir Din'i ve bağımlısını rencide edecek söz, düşünce davranışlardan kesinlikle kaçınır.**

Masonluk öncelikle her masonun Din'li bir kişi olmasını, mensubu olduğu Din'in esas ve prensiplerini iyi bilen imanlı bir kimse olmasını ister. Masonun imanı, körükörüne bir iman değildir. İmanını tesis ederken Akıl'a, sezgiye ve düşünmeye büyük yer verir. Bağlı olduğu Din'in vazettiği esaslara olan inancını, doğaya bakarak, bir kum taneçliğinden evrendeki uçsuz bucaksız galâksilere, atomun içindeki nizama, kâinattaki nizama, biyolojik yapı taşı olan hücrenin içindeki düzene, madde ve ruhtan müteşekkil olup başlı başına bir kâinat olan kendi öz varlığına bakarak pekiştirir. Velhasıl, mason, akıl erdire erdire, düşünce düşünce ve idrak ede ede iman eden bir kimsedir.

Kendini böylece yetiştiren mason, bağlı olduğu Din'in safiyetini ve hakikatini zedeleyecek o-

lan yanlış düşünce uydurma inançlardan ayıklanmasını, taassup, boşinanç, hurafe, batıl inanç ve yobazlıklardan arındırılmasını arzular ve önerir. İşte masonluğun Din'de revizyonist ve reformist diye nitelenen tutumu budur.

Gayrimuntazam teşekküllerin vicdan özgürlüğü ölçülerinde sınırsız bir nitelik müşahade edilmektedir. Bu konulara değindiklerinde daima: «Masonluk doğmanın her şeklini reddeder» ve «Masonluk hakikatın araştırılmasında hiçbir sınır tanımaz» prensiplerini ileri sürerler.

Sayın Fikret Çeltikçi K.: «Hür Masonluk Tarihinden Notlar» adlı eserinde şöyle yazıyor :

«Grand Orient de France, tüzüğünden ikrar zorunluğunu (Allah'a inanma zorunluğunu) kaldırmıştır. Bu davranışta kuşkusuz 19. Yüzyılın ilimci filozoflarının etkisi olmuştur. Bu devrin düşünür ve filozofları, hakikatın araştırılmasına hiçbir sınır konulamıyacağı fikrini yaymışlardır. Fransız masonları da bu görüşün etkisi altında kalarak sözü geçen kararı almışlardır.» (Sahife: 14, 15).

«Fransızlar için hakikatın araştırılması, masonluğun esas görevlerinden biridir. Bu araştırmada hiçbir sınır bahis konusu olamaz. Anglo - Saksonlar için

ise, araştırmalarda Üniversal bir esas mevcuttur ve bu esas Tanrı'ya inanmaktır. Bu inanç olmadıkça ahlâk anlayışı temelden yoksun kalır. Bu düşünceden hareket edilerek Grand Orient de France ana tüzüğünden (Fransız masonluğun prensibi Tanrı'nın Varlığı ve Ruhun ölmezliğidir) şeklindeki paragrafı çıkararak, bunun yerine (Mutlak vicdan özgürlüğü ve metafizik kavramları münhasıran üyelerinin kişisel takdir alanına ait olduğu görüşünde olan masonluk dogmatik olan hertürlü beyandan kaçınır) hükümlerini koymuştur.» (Aynı eser sah. 193)

Türkiye'de mevcut gayrimuntazam denilen teşekkülün dergisi olan «Mason Dergisi»nin sayı 18, Sah. 28 de :

«Grand Orient de France'da teist, ateist, deist, materyalist ve teolog üyeler vardır. Grand Orient de France büyük üstadı Demans (1875 de) «Ben de materyalist ve ateis'im demiştir.»

şeklinde bir açıklama görüyoruz.

Muntazam masonlukta, böyle sınırsızlık yoktur. Hakikatın aranmasında sınır yoktur düşüncesi, prensiplere uymak koşulu ile vardır, prensipler aşılabilir ve zorlanamaz.

Metafizik ve Dinsel kavramlar-

da kişisel takdire gelince; Elbetteki muntazam mason düşüncesinde, üyelerin kişisel takdirlerine büyük değer verilir. Ancak, bunun yanında aklın ve sezginin ölçüleri içerisinde taassuptan ve boş inançlardan uzak kalarak, **mason kendini Allah'ın iradesine de bağılı görür; Nasilki iyilik, doğruluk, yardımseverlik, şefkat ve merhamet duygularına daima vicdanen bağılı kalıyor ise ve vicdan özgürlüğünü onlardan sıyrılmaya ve onlardan bağımsız kalma şeklinde düşünmüyorsa, bunun gibi, yasa, tüzük ve ritüellerde mevcut Allah, Ruh ölmezliği, Din ve Kutsal Kitaplarla ilgili inanç ve prensiplere de böylece vicdanen bağılıdır.**

İşte bu vicdanî bağıllık ile kişisel takdirle, uyum içerisinde bağdaşarak vicdan özgürlüğünün ölçüsünde dengeyi tespit ederler.

İngiltere Birleşik Büyük Locasının 4.9.1929 tarihli İntizam Beyannamesinin 2 ve 3. maddelerinin müşterek anlamına göre, **mason Allah'ın Vahyolunan iradesine gayrikabirücu olarak vicdanen bağılıdır.**

(Bu maddelerin tam metni bu yazımızın içinde mevcuttur.)

9.4.1961 tarihinde Vaşington Yüksek Şuralar Kongresinde,

Şuraların düzeni ile ilgili olarak alınan Karar'ın 3. maddesi :

Madde 3 — Tanrı'nın Vahyini teşkil eden ve her masonun vicdanını bağlayan Mukaddes Kitabın herkesçe görülecek bir yere konulmuş olduğu halde, üzerine yemin edilmesinin şart koşulması.» (Min. Sin. Derg. Sayı: 1, Sa: 23).

Eski Büyük Üstaplardan Rahmetli Nafiz Ekemen K.: şöyle diyordu :

«Masonluk müntesiplerinden bir Din'e sahip olmalarını, Allah'tan korkmalarını, vicdanlarını bu korku ile temiz tutmalarını ister. Taahhüt ve yeminlerini Mukaddes Kitaplar üzerine yaptırır ve bunu yaptırırken **azadan, ancak bu sayede vicdanını Yukarının iradesine bağladığına inanmasını ister.** Masonluk müntesiplerinden taahhütlerini ve çalışmalarını bu **Yaratıcının İradesinin tezahürü olan Mukaddes Kitabı** göz önünde tutarak yapmalarını ister.» (Mim. Sin. Derg. Sayı: 5, Sah: 8, 9)

Masonlukta vicdan özgürlüğünü Allah, Ruh ve Din olmak üzere üç konuda incelemek lazımdır.

1 — Allah konusunda vicdan özgürlüğü :

Muntazam Obediyanslarda mason olabilmek için E.U.M. de-

nilen Allah'a inanmak ön ve baş koşuldur. Bu inanç masonluğun başlangıcı, temeli ve esasıdır. Allah'a inanmak mason olmaktan önce gelir. Zira bu inançtan yoksun olan bir kimse, kesinlikle mason derneği üyesi olamaz. Buna göre, muntazam her mason, «İstersem Allah'a inanmayabilirim, ateist olabilirim» diyemez. Yani sınırsız bir vicdan özgürlüğü ve tolerans yoktur.

Gayrimuntazam teşekküllerin bazılarının ritüellerinde E.U.M. deyimini vardır, ancak ön koşul değildir. Diğer bazılarının ne ritüellerinde vardır, ne de ön koşuldur. Bundan anlaşılacak, G. Muntazam teşekküllerde Allah inancı konusunda aşırı bir tolerans vardır.

E.U.M. deyiminin anlamına gelince; Bu deyimden herkes ne anlıyorsa odur düşüncesi, aşırı toleranslı bir davranıştır. Öncelikle söylemek gerekirken E.U.M.'nden maksat ALLAH'dır. Zira tekris merasiminde ilk soru «Allah'a inanıyorsunuz» sorusudur. Eğer E.U.M.'dan gaye Allah'ın Varlığı değil ise, Allah'tan başka, bir kavram kabul ediliyor demek olurki, bu da imkânsızdır.

Paul Naudon'un «Masonluk» adlı eserinin 151. sahifesinde A. Makkey şöyle diyor: «E.U.M. olarak Tanrı'nın Varlığına ve öbür

dünyada yeniden dirilişe inanmak gerekir.»

G. Muntazam teşekküllerin Tanrı anlayışı; Deist, Panteist ve Agnostik niteliktedir. Grand Orient de France ise, E.U.M. deyimini, Teolojik Allah'ın eşanlamı ve dogma olarak gördüğünden, tüzüklerinden çıkarmıştır.

Muntazam Obediyanslarda ise Allah ve Din anlayışı TEİST niteliklidir. Bu prensip, 1815 yılında Teist niteliğe dönüştürülen Anderson Nizamınının 1. maddesinden ve 4.9.1929 tarihli İntizam Beyannamesinin 2, 3 ve 6. maddelerinden gelmektedir. Masonlukta vicdan özgürlüğünün ölçüsünü düzenleyen ve dengeleyen bu iki vesikadır.

E.U.M. Deyiminden Allah'ın anlaşıldığını ve Allah anlayışında Teist nitelikte olduğunu belirten vesika ve yazılardan bazı örnekler veriyoruz :

— 4.9.1929 tarihli İntizam Beyannamesinin 2. maddesi :

Madde 2 — E.U.M.na ve O'nun Vahyolunan iradesine inancın üye kabulü için esas şartı teşkil etmesi.

— **Sayın E. Necdet Egeran — «Gerçek Yüzüyle Masonluk» Sah. 36 :**

«Allah'a müphem bir kudret o-

larak değil, Kutsal Kitaplarda anlatılan bir Varlık olarak inanıyoruz.»

— **A.B.D. Güney Jürisdiksiyonu Yüksek Şurası'nın «Masonik Temel Yasa» hakkındaki Raporundan bir paragraf :**

«E.U.M. tabiri, bütün manevî kuvvetleri mündemiç olan ve kâinatın yönetimi ve sevki için bütün manevî ahlâkî ve tabii yasaların kaynağı olan yaratıcı anlamına gelir.» (Nafiz Ekemen — Arşivlerimiz içinde 1965 Olayları — Sah. 62).

— **Sayın Naki Cevat Akkerman (Mim. Sin. Sayı: 27, Sah: 19) :**

«Masonluk Tanrı Kavramında Teizm felsefi yolunun doğmasına bağlıdır.»

— **Sayın Fikret Çeltikçi (Mim. Sin. Derg. Sayı: 4, Sah: 52) :**

«Anglo - Sakson Obediyansları ile onların muntazam kabul ettiği bütün diğer obediyanslar artık DEİST telâkkileri bir tarafa bırakarak, Mukaddes Kitaplarla insanlara öğretilen Tanrı mefhumuna (TEİZM) bağlanmışlar ve bunun dışında bir davranışın masonlukla telifi mümkün olmayacağını kesin olarak ilân etmişlerdir.»

— **Sayın Naki Cevat Akkerman:**

man : (Mim. Sin. Deg. Sayı: 45, Sah: 28) :

«Masonik açıdan Tanrı Kavramının içerdiği nitelendirmenin özet bir parçasını tekrar ediyoruz: Evrenin Yaratıcısı olarak Tanrı'ya inanmak, ruhun varlığına ve sonsuzluğuna ve öldükten sonra var olan bir hayata iman etmek masonluğun temel ilkele-ridir... Masonluk, Allah'ı Evrenin Ulu Yaratıcı olarak kabul ve Buyruklarına ve ruhun varlığı farizesine uymayı kendi meşruluğunun temel ilkesi sayar. Yaratıcı bir Tanrı'ya ve ölümsüz ruh varlığına inancı içeren yukarıdaki ritüelik ilkeler, Türk Mason Obediyansının da katıldığı 4.9.1929 tarihli İngiltere Birleşik Büyük Locasının İntizam Beyannamesi ile tahkim edilmiştir.»

— **Keza Mim. Sin. Derg. sayı 48 deki felsefi bir yazısından :**

«Skoç Riti ve ona kaynak olan Hür ve K.E.M.lar, sembolik derecelerde, evreni yaratan ve yöneten Tanrı'nın Varlığına inanan ve O'nu savunan (TEİZM) Tanrıçılık felsefesi, temel ve en önemli ilkedir.»

2 — Ruh konusunda vicdan özgülüğü :

Ruh'un Varlığı ve Ölmezliği, bütün muntazam Obediyanslarda

benimsenmiş ve tüzüklerinde, ritüellerinde yer almış değişmez prensiptir.

G. Muntazam Teşekküller, Ruh'a insan bedeninin, beyninin bir ürünü, fonksiyonu olarak materialist bir açıdan bakarlar. Bunu teyid eden «Mason Dergisi»nden iki paragraf aktarıyoruz :

«Ruh bir realitedir, onu eşyayı görür gibi görmek lâzımdır. Ruh bedenden ayrı değildir, ruhun ölmezliğine inanmak hayale kapılmaktır. Zaten ruhun ölmezliği bize gerekli değildir. Ruh bir Töz (Cevher) ve bağımsız varlık da değildir.» (Mason Dergisi - Sayı: 18, Sah: 6-9)

Mason Dergisi - Sayı: 58 - 59, Sah: 43 :

«Ruh, beyin'in özel bir fonksiyonudur. Bedenle beraber tükenir.. Din'lerin inandıkları gibi ruh ölümsüz değildir... Bizim benimsediğimiz (Liberal Masonluk) da Din'lerdeki ve dogmatik masonlukta-ki gibi ruhun ölümsüzlüğü ve ölümden sonra dirilme inançları yoktur.»

Onlara göre, yeni doğan çocukta ruh yoktur. Beyin hücrelerinin yetkinleşmesiyle oluşur. Ruh'un ölümsüzlüğünü, geride bırakılan anıların ve yapıtların yaşam süreciyle sınırlı tutarak, simgesel bir anlam verirler.

Dünyada bırakılan iyi anıların ve eserlerin, insanı ölümsüz yapacağı düşüncesi muntazam masonlukta da vardır. Ancak, Ruh'un varlığı ve ölümsüzlüğü inancı, bir prensiptir. Onların ileri sürdükleri gibi dar ve sınırlı bir çerçeveye sığdırılmaz.

Muntazam mason düşüncesinde ruh konusu spritüalist, idealist ve akılcı bir yorumla ele alınır. Ruh, insan hayatta iken bedenle beraberdir, insan öldükten sonra ruhun varlığı devam eder, ölümsüzdür. **Muntazam her mason Ruh'un varlığına ve ölümsüzlüğüne inanır, aksi varid olduğu takdirde intizamını kaybetmiş olur.**

Masonluk Ruh'un varlığı ve ölümsüzlüğü inancının devamı olarak, öldükten sonra bir hayatın varlığına da inanır.

Konuyla ilgili bazı aktarmalar :

Sayın Naki Cevat Akkerman -
Mim. Sin. Derg. Sayı: 27, Sah. 19)

«... Ruh da vardır, ölümsüzdür, ölümden sonra da bir yaşamın var olduğuna inanmak gerekir.»

Sayın Nafiz Ekemen, Sahir Erman, Mukbil A. Gökdoğan, Macit Erbudak, Hayrullah Örs ve Ziya Umur KK. ce kaleme alınan «**Masonluk Üzerine**» adlı yapıttan :

«Masonluk kıyamet gününe ve

ölümden sonraki hayata da inanır.»

Görüldüğü gibi Ruh konusunda da, mason düşüncesinin teist nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

Bu bölümde belirtilen hususlardan anlıyoruzki, muntazam masonluk, vicdan özgürlüğünde, Ruh hakkında da aşırılığa gitmeyerek bazı ilkeleri benimsemiştir.

3 — Din Konusunda Vicdan Özgürlüğü :

Bu bölümdeki konuyu iki yönden incelemek lâzımdır.

A — Mason'un Din'li olması açısından :

Mason Din'li bir kişidir, Din'siz olamaz. Bağlandığı Din de muteber Dinlerden biri olması gerektir. Bunun en büyük delili, Locada çalışmalar esnasında Kutsal Kitapların bulundurulması (Açık olarak) ve yeminlerin onların üzerine yapılmasıdır. **(Anderson Md. 1-1929 Bey. Md. 3)**

İngiltere Birleşik Büyük Locası 1967 yılında aldığı karardan bir cümle :

«Masonluk dinî itikadı olmayan kimseyi bünyesine kabul etmeyip, kabulden sonra da dinine

icabet etmesini arar.» (Mim. Sin. Sayı: 13, Sah. 57)

Almanya Birleşik Bü. Lo.nun 1973 yılında açıkladığı bir mütaleasından bir paragraf :

«Her mason kendi inancına göre bir Allah tanır. Amma bu herhangi bir dine bağlı olmadan kendi kendine bir din sahibi olmak değildir. Aksine, makbul dinlerden herhangi birine bağlı olmak demektir. Masonluk hiç dini olmayı kabul etmez.» (Mim. Sin. Derg. Sayı: 20, Sah. 16)

1982 yılında İstanbul'da toplanan masonik bir Konferansa sunduğu tebliğinde; 1985 lerden beri zaman zaman seslerini yükselten G. muntazam teşekküller mensup bir azınlık gurubunun, kelime oyunları ile işin esasını (Fikir/Düşünce Hürriyeti) zeminine çekerek, Allah ve Ruh ölmezliği inançlarımız olan Saf Dogmalarımızı defnere etmek ve kanunlardan silmek çabası içinde olduğunu belirtiyordu, Sayın Mukbil A. Gökdoğan K.: Keza, 19 - 22. Mayıs. 1985 tarihinde Washington'da yapılan masonik «XIII. Dünya Konferansı»na, Türkiye Yüksek Şurası adına sunduğu tebliğinde şöyle diyordu :

«Skoç - Riti masonu dındardır. Mutlak Varlık'a YARADAN'a,

Evrenin Ulu Mimarı (E.U.M.) sembolü altında, gönülden inanır ve herşeyden önce O'NUN HİZMETİNDE'dir.»

Bu bölümü, Sayın Naki Cevat Akkerman K.:in, Mimar Sinan Dergisi 27. sayısında neşredilen bir yazısından iki paragraf naklederek geçiyoruz.

«Yukarıda açıklandığı gibi, Anglo - Sakson Fran - Masonluk öğreti düzeni TEİST'tir ve bağlandığı dogma, İslâm Dininin Amennü'sünün benzeridir»

«Böylece Türk Obediyanasının da kabul ettiği fikrî ve felsefî masonluğun niteliği, **Dindar, iman etmiş** ve kutsallık duygusuyla yüklü bulunmanın temel değerleri üzerine oturtulmuştur.»

B — Din'li olan masonun bağlanacağı Din'in niteliği açısından :

Bu konuda ilk olarak Anderson Nizamnamesinden bahsetmek gerektir. Nizamatin «Allah ve Din Hakkında» ki 1 No.lu maddesi, 1723 nüshasında **DEİST** nitelikte iken, 1815 yılında yapılan bir değişiklikle **TEİST** niteliğe dönüştürüldü. G. muntazam obediyanlar yapılan değişikliği kabul etmeyerek maddenin eski Deist şekline, muntazam obediyanlar ise maddenin Teist metnine bağlıdılar.

Sayın Fikret Çeltikçi K.: «Hür Masonluk Tarihinden Notlar» adlı eserinin 78. sahifesinde şöyle diyor :

«Görülüyorki Anderson Kitabının Yüklümlülüklerle ilgili maddelerinin birincisi, 18. Yüzyıl başında oldukça liberal bir görüş ürünü kabul edilirken zaman ile bu görüş tümüyle değişmiş ve sonunda **madde içinde sözü edilen dinin Kutsal Kitaplarda belirlenen inzal edilmiş Dinler olduğu** hususunda büyük çoğunluk mutabık kalmıştır. Bu anlayışa katılmayanlar masonik düzenin dışında bırakılmışlardır.»

İkinci otorite vesika ise, Dünya Ana Büyük Locası sayılan, İngiltere Birleşik Bü. Locasının 4.9.1929 tarihinde yayınladığı ve muntazam sayılmak isteyen tüm obediyanların uymakla mükellef oldukları koşulları içeren İntizam Beyannamesidir. **Bu Beyannamenin 3 ve 6. Maddeleri :** «Madde 3 — Bütün tekris edilenlerin, **vicdanen gayrikabirü-cu olarak bağlı oldukları Yüce Vahyi ifade eden Kutsal Kanun Kitabına** el basarak yada açık tutulan bu kitaba bakarak yemin etmeleri.»

Bu maddeye göre, mason Kutsal Kitaplı bir Din'in mensubu ve Tanrının Vahyini ihtiva eden Kutsal Kitap'a vicdanen bağlı olacaktır.

«Madde 6 — Kutsal Kanun Kitabı, Gönnye ve Pergel'den oluşan üç büyük ışığın, Büyük Locasının yada obediyanına dahil locaların çalışmaları esnasında daima görünürde bulundurulması. **Bu üç ışıktan en önemli olanı Kutsal Kanun Kitabıdır.»**

İngiltere Birl. Bü. Locasının, Uruguay Büyük Locasına gönderdiği bir mektuptan, bir paragraf : «Aramıza kabul edilenlerin, üzerine el basarak masonluğa bağlılık andı içebileceği **Kutsal Bir Kitabı olan, Tek Tanrıci bir Din'i olması gerekir.»** (Paul Naudon'un -Masonluk-adlı eserinden)

Sayın Fikret Çeltikçi K.: aynı kitabı Sah. 14 den bir aktarma :

«Bir kimsenin, **inzal edilmiş Dinlerden (Vahiy yoluyla, Peygamberler aracılığıyla tebliğ olunmuş Dinler) birine mensup olması, mason olmak isteyen için şarttır...** İnanç değişik doktrinlere göre, çeşitli ideal tanımlamalarla belirtilebilir. Ancak Yüzyıllardan beri insan topluluklarını en çok ve en geniş anlamda tatmin etmiş olanı, inzal edilmiş Dinlerin öngördüğü ve Kutsal Kitaplarda yer almış olan Din kavramıdır.»

Yukarıdan buyana belirtilen hususlardan anlaşılıyorki, masonluk mesleğinin yöntemi, metodu ve kuralları vardır. Bunlarla bir

bütün ve muntazamlık vasfını haiz bir teşekküldür. Düzenli masonluk budur. Mason, bu metod ve kurallara uygun düşünce ve davranış içinde olması icap eden kişidir. Masonluğun, asırlar boyu verilen fikrî mücaheleler ve çalışmalar sonucu, ulaşılan ve terazinin iki kefeşi gibi dengesini bulan Vicdan özgürlüğü, karşıt doktrin ve kişisel düşüncelerle saptırılamaz, hafife alınamaz, her düşüncenin rüzgârına maruz bırakılamaz. Zira istikrarlı bir düzeye gelmiş olan konunun kendine özgü bir ağırlığı, kutsallığı ve hakikata yönelik bir niteliği vardır.

Bakınız Çeltikçi K.: yapıtının 208. sahifesinde nasıl sesleniyor :

«Düzenli diye adlandırılan bu büyük topluluğun Anderson Nizamnamesindeki hükümleri anlayış tarzında son derecede kuvvetli mantikî nedenler bulunmaktadır. **Bugün kesinlikle anlaşılmıştırki, büyük çoğunluğun kabul ettiği ilkelerden hiçbir ödün verilmesi mümkün değildir.** Buna masonik gelenekler de engel olmaktadır.»

Masonluğun değerli öğretmenlerinden Sayın Mukbil A. Gökdoğan K.: 25.12.1981 tarihli masonik bir toplantıda şöyle diyordu: «Üniversel masonluğu iyi öğrenmek lâzımdır. Bütün haşmetiyle

ortada duran Anıt'ı herkesin, anladığı gibi tarif etmesine izin verilmemelidir. Bunlar yüzyıllar önce herşeyi ile tespit ve tarif edilmiş yazılı, yazısız kanunlar olarak ağızdan kulağa esasen intikal etmektedir.»

İngiltere Birl. Bü. Lo.sı 1938 yılında yayınladığı resmî bildirisinde şöyle diyordu :

«Yapılan müracaatlar ve son zamanlarda yapılan, **hür masonluğun gerçek maksatlarını tahrif eden veya muğlak kılan beyanlar karşısında mesleğin bazı temel ilkelerini kuvvetle belirtmek bir kere daha gerekli görülmüştür.** Büyük Loca bu yerleşmiş ve değişmez ilkeleri açıkça beyan ve telâkki eden ve sürekli olarak sebatla tatbik eylemiş olduğunu isbatlamış bulunan büyük locaların tanınmasını daima gözönüne alacak, fakat **bu ilkelerin yeni veya değişik bir yorumlanmasını müzakereye hiçbir surette girişmeyecektir.**» (Mim. Sin. Derg. Sayı: 5, Sah: 16, Madde: 2, 11)

Sayın Mukbil A. Gökdoğan K.. 1985 yılında Washington'da yapılan Uluslararası masonik bir konferansa sunduğu bir tebliğinde şöyle yazıyordu:

«... İngiltere Birl. Bü. Locası tesis edilmiş, Üniversal masonluğun (Patent Babası) olmuştur.

(1813). Bu dirayetli masonlar işlerini bu derece sıkı tutmasalardı, bugün kimse meslekten ve üniversal masonluktan intizamdan söz edemeyecekti... Muhterem Locaların kürsülerinde Mukaddes Kitaplar yer alıyorsa, bunu rahmetli İngiliz kardeşlere ve onlara inananlara borçluyuz.

Hürriyet, Üniversal masonluğun Anayasasına uygun çalışmalar devam ettiği sürece geçerlidir. (Saf Dogmalarımız Allah ve Ruh'un ölmeyizliği)... Onun için, her muntazam kardeşin yenilikler aramaması, keşifler peşinde koşmaması, asırlar boyunca her şeyin aranmış ve en iyi kendini bulma yolunun böylece tespit edilmiş bulunduğuna inanması ve gördüklerini duyduklarını anlamaya çalışması lâzımdır, şarttır. Yoksa kardeşler hem vaktini kaybeder, gerikadır, hem de etrafını rahatsız eder, çalışma ahengini bozar. Hakikatı aramak hürriyeti, ancak geleneksel kurallarımıza uymak şartıyla geçerlidir... Sistemde eksik aranmamalıdır.»

Bu çalışmamızda, Anglo - Sakson masonluğunun dolayısıyla muntazam Türk Masonluğunun, Gayrimuntazam teşekküllerde olduğu gibi sınırsızlık ve aşırılık değil; ölçülü, kararlı ve dengeli ve vicdan özgürlüğü anlayışını

sağlayan bazı koşul ve prensipleri, yasa, tüzük ve ritüellerine dercettiğini müşahede etmiş bulunuyoruz.

Bu Prensip :

1 — G. Muntazam teşekküllerin vicdan özgürlüğü anlayışında aşırı toleranslı tutumları dolayısıyla, mason olmayanlarca ortaya atılan Ateistlik ve dinsizlik itham ve iddialarının, muntazam masonluğa bulaştırılmasını önlemek,

2 — İnsanlık tarihi içinde, asırların hattâ binlerce yılın süzgecinden geçen, en uzun zaman ve en yoğun insan kitlelerini ve ulusları kapsayan, en kutsal, mütekâmil, müteber, istikrarlı ve Hakikata yönelmiş bir Tanrı ve Din anlayışını benimsemek,

3 — İnançların mukaddesatının korunması, E.U.M. denilen Yüce Allahın Ulûhiyetine ve O'nun Nazil olmuş İradelerine duyulan saygı ve bağlılığın sarsılmasına meydan vermemek,

4 — Sınırsız vicdan özgürlüğünün ve aşırı toleransın getireceği çarpıklıklar, yozlaşmalar, çelişkiler, zıtlaşmalar, dargınlıklar ve uyumsuzlukların oluşumuna mani olmak,

5 — Ve de, vicdan özgürlüğünün ve toleransın daha yararlı ve dengeli tutulmasını temin etmek.

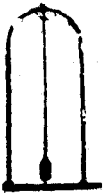
bakımından özellikleri vardır.

Masonluğun Anayasası denilen Anderson Nizamnamesinden, 1929 tarihli İntizam Beyannamesinden, İng. Birl. Bü. Lo.sı ve A.B.D. Güney Jür. Yük. Şurası karar ve açıklamalarından, Ritüel, masonik eser ve dergilerden, ve sayın, E. Necdet Egeran, Rahmetli Nafiz Ekemen, Mukbil A. Gökdoğan, Naki Ce-

vat Akkerman ve Fikret Çeltikçi KK. in eser ve yazılarından örnekler vererek «Masonlukta Vicdan (İnanç) Özgürlüğü» konusunu açıklamağa çalıştık.

Üçyüz yıla yaklaşan spekülatif bir arayışın mahsulü olan bugünün muntazam masonluğu, istikrarlı ve düzenli bir temel'e oturduğuna inanmaktadır.

Araştırma Locaları

Celil LAYİKTEZ

«Bildiğiniz gibi, KK im, 3 çeşit L. vardır: Ritüellik çalışma yapan L., Eğitim L. sı ve araştırma L. sı. Bunların ilki olağan masonik çalışmalarını yürütürken, mesleğimizi ilgilendiren konularda da konferanslar tertip edebilir. Eğitim L. sı, tabiri caizse, fiktif bir L. dir. Amacı, bir eğitimcinin yönetiminde merasimlerin provasını yapmaktır: Ritüelimiz kutsal bir dramayı andırır, aktörler de bizleriz. 1823'den bu yana, Emulation Eğitim L. sı bu tarzda çalışır.

Bir araştırma L. sınıfının yapısı başka bir L. sınıfından farksızdır; görevlileri vardır, ritüele uygun tarzda çalışmalarını açar ve kapar. Ancak, tekris ve terfi işlemlerini yapmaz ve böylece gayretinin tümünü masonik araştırmaya tahsis eder. Bu bir seçimdir, zira, yasalarımıza göre, bir araştırma L. sınıfının harici tekris etmesine engel yoktur; Araştırma L. sı, kendi iradesiyle çalışmalarını entelektüel seviyeye inhisar eder. Bu nedenle üyeleri başka LL. da tekris olmuş KK. lerdir ve Kral Sanatını kendi LL. nda devam ettirirler. Gerçekten, araştırma L. sınıfının faaliyeti ananevi ve ritüellik şekliyle fransız masonluk uygulamasının yerini tutmaz, onu tamamlar. Araştırma L. sınıfının amacı, LL. da, mesleğimizin üyelerinin genel ilgisini çekecek yalnızca masonik konularda konferanslar tertip, akabinde de, K. çe müzakereyi teşvik ederek, KK. leri fikrî açıdan zenginleştirmektir. Konferansları hiçbir zaman oylama izlemez ve tartışmalar dikkatle önlenir. Konfe-

rans metinleri kaydedilerek yıl sonunda kitap şeklinde yayınlanır ve böylece toplantılara katılan KK. lerle, tüm dünyaya yayılmış ve çok kerre kendileri de araştırma yapan ve kendileri gibi düşünenlerin çalışmalarını izlemek isteyen muhabir üyelerin istifadesine sunulur. Bir araştırma L. sınıfı programı böylece tanımlandığında akla hemen bir soru gelir: Müzakerelerin izleyeceği konferansları herhangi bir L. düzenleyebileceğine göre fark nerededir? Bir noktada, tüm LL araştırma yapmıyorlar mı? Dolayısıyla her L.ya araştırma L. sı denemez mi? Nekadar garip gözükürse de, sorunun cevabı «hayır»dır. Herhangi bir L. da yapılan çalışmalarla araştırma L. sınıfında verilen konferanslar arasında esasta bir fark vardır. Bu bir derece farkıdır.

Burada sarıh olmaya çalışalım. Anderson, anayasasında FM. luğun tanımını yaparken, «FM. luğun başka türlü hiçbir zaman bir araya gelebilecek kişiler arasında gerçek dostluğu pekiştirebilecek bir birleşme merkezi» olduğunu yazar. Masonların arasında doğuş, asalet veya servet açılarından fark gözetilmediği gibi üniversite diploması, ünvanlar, akademik ödüller gibi ölçülerle de teorik bilgi ve bilgelik düzeyi hakkında da fark gözetilmez. FM. luk pedigrisi aramaz. Kişinin banka hesabı onu ilgilendirmez. Yarışmalar tertip etmez. Adaylarını yalnızca Landmarklara uyacaklarını taahhüt eden hür ve namuslu kişiler arasından seçer. Başka da bir şartı yoktur.

Ancak, eğer Masonluk amaçlarına göre hareket edecekse, ne olduğunu, nereden geldiğini anlayabilmelidir. Kuruluş ve tarihinden söz edildiğinde, zamanın sisi içinde yolunu şaşırılmamalı, hayalperestlerin kurallarını tanzim etmelerine de izin vermemelidir. Sağlığını korumalıdır. İntizam, lekesiz bir elmas gibi olmalıdır, icabında kesmekten çekinmemelidir.....

«Teknik bilgi kendi başına bir ülkenin entelektüel seviyesinin göstergesi olmayarak, üniversitelere de ihtiyacı olduğu gibi, FM. luk da uzmanlarına, ve söz gelişi, laboratuvarlarına ihtiyaç duyar. Mesleğimizin laboratuvarları araştırma LL. dir. Bir araştırma L. sınıfı diğer LL. a faikiyeti, BÜ. L. gibi emir verme yetkisi yoktur. Üst Derecelerle de hiçbir surette ihtilâfı olamaz, zira bunların faaliyeti tekerlele iykaat düzeyindedir, oysa araştırma L. sı kendisini entelektüel araştırma düzeyinde görür, denebilirse, kimyasal saflıkta masonluk uygular. Şimdi KK. im, bir araştırma L. sınıfı tanımına daha yakından bakalım Söz konusu olan araştırma sınıfı olarak nedir? An'ane derhal bunun tarihsel araştırma olduğunu gösterir. Bilinen en eski araştırma L. sınıfı olan «Madras Sosyal Dostluk L. sınıfı» (1846 - 1855) (Social Friend-

ship Lodge of Madras) bunu kendine şiar edinmişti. Masonik bir cemiyet olarak araştırma L. sına ilk defa tüm boyutlarını veren ise İngiltere Birleşik BÜ. L. sına bağlı, ünlü 2076 No.lu Quatuor Coronati L. sı olmuştur. O.C. bilimsel masonik tarih araştırmasını yaratmıştır.

Geçmişe baktığımızda, Regius şiirinin veya «Eski Mükellefiyetlerin» başındaki sözde tarihi kısmın dindar yazarları, Mesleğimizin kaynağını efsane ışığında gösterdiklerinde onları kınamamak gerekir. Onlar evliya tezkeresi muharrirleri (hagiographer) idi. Anayasa kitabının ilk kısmında, Anderson çok daha büyük bir günah işleyerek tarihçi olduğunu iddia eder. Bugün, değil tarihçi, inanılır bir şahit dahi olamadığı anlaşılmıştır. Masonluğun bilimsel tarihi, 18. ci yy. da Preston veya Rahip George Oliver'le de başlayamamıştır; öncüsü Alman âlimi George Kloss (1787 - 1854) olmuş, onu da Findel (1828 - 1905) izlemiştir. 1884 yılında bir grup gerçek bilim adamınının O.C. L. sını kurmasıyla, Masonluk sabit fikirlerden, kökünü peri masallarında, hayal meyvelerinde, hattâ hezeyan (delirium) içinde aramaktan, ilk defa, vazgeçmiştir. İngiltere'de Gould ve Hughan, Almanya'da W. Begemann gibi insanlar masonluk tarihinin genel tarih disiplini ve metodlarıyla araştırılması gereğini kabul ettirmişlerdir. Bu ileriye dönük önemli bir adımdı ve O.C.L. sının dünyada birinci L. olarak tanımlanmasının nedeniydi. Ancak bu ileri adım kesin olamadı. Eski mitik kavramlar yok olma yerine sindiler ve yeni saldırılar için sürekli fırsat kolladılar. Araştırma LL. nin görevi bu sayıklamaların karşısına sürekli bilim bayrağını sallamaktır. Bu onların başlıca yararlarıdır.»

— Yukarıdaki sözler, Paris'te İngilizce çalışan, GLNF'e bağlı, 30 Nö. lu Phoenix Araştırma L. sının Üs. Muh. i, üniü tarihçi Alec Melor'un is'adından sonraki konuşmasından alınmıştır.

Şimdi, Ana araştırma L. sı, 2076 No.lu OC yi kendini tarif ettiği yazısından tanıyalım.

L. 1884'de, aşağıda isimleri verilen 9 K. tarafından kuruldu: Sir Charles Warren, W.H. Rylands, R.F. Gould, Rev. A.F.A. Woodford, W. Besant, J.P. Rylands, S.C. Pratt, W.J. Hughan ve G.W. Speth. Bunların hepsi âlimdi ve aralarında zamanın en büyük mason tarihi araştırmacıları vardı.

Amaçları her yöndeki KK. e araştırma sevgisini aşılama; FM. luğun

tüm vechelerinin tetkik edilmesini, LL. da konferanslar tertip ederek eleştiri ve müzakereyi teşvik etmek ve dünyada dağılmış araştırmacı masonların dikkatini çekerek katılımlarını sağlamaktı.

Bu yaklaşım, geçmiş yazarların hayalci yazılarına dayanan temelsiz inançları bir kenara iterek, FM luk tarihi araştırmasında yeni bir stil yarattı ve bu nedenle bu L. Masonik araştırmanın gerçek okulu oldu. Üyelerinin gayretiyle bir önceki yy. masonik tarih araştırmacılarının çalışmaları yakından tetkik edilerek, mason folklorunda gözü kapalı kabul edilmiş çok şey ayıklandı.

Kurucular kapsamlı bir kütüphane kurmayı planladılar. Araştırmacıların istifadesi için bu kütüphane, genel kontrol QC'de kalmak üzere, BÜ. L. kütüphanesiyle birleştirildi.

Az bulunan kitaplar, el yazmaları ve diğer evrak faksimile yöntemi ile veyahut yeniden basılarak tüm KK.in istifadesine sunuldu.

8 Kasım 302'de inançları uğruna işkence ile öldürülen 4 taşçı ustası. Quatuor Coronati (4 Taçlılar) ismiyle, yaklaşık 400 - 1600 yılları arasında, tüm Avrupa operatif masonları için koruyucu aziz mertebesine getirilmişlerdi; L. da, ismini bu 4 Azizden alır.

4 Azizin ölüm tarihine en yakın gün olan Kasım ayının ikinci perşembe gününde L.nın is'ad töreni yapılır.

Başından itibaren L.ya üyelik davetle olmuştur. Yalnızca masonik araştırmalarında önemli çalışmalar yapmış, veya sanat, edebiyat ve ilimlerde tebarüz etmiş KK. davet edilirler, L.nın yıllıklarında L. üyelerinin isimleri yazılır.

L.nın yıllığı Ars Quatuor Coronatorum yılda bir yayınlanır ve bir önceki yıla ait L. çalışmaları ile masonik araştırmacıyı ilgilendirebilecek sair malzemeyi içerir. Bu yıllıkların komple serisi günümüzde çok değerlidir ve temini de çok zordur. Sadi Aral K.imizin tavassutu ile, Türkiye B. L.sı kütüphanesinde bir komple seri mevcuttur. L. yayınlarının yalnızca L. âmil azaları ile Muhabere Çemberi üyelerine verilebildiği dikkate alınmalıdır.

Muhabere Çemberi (Correspondence Circle) : QC. L.sının berati İngiltere B. L.sı tarafından 28 Kasım 1884'de verildi, ancak kurucu Üs. Muh. Sir Charles Warren diplomatik ve askeri görevle Afrika'ya gittiğinden, L.nın konsekrasyonu 12 Ocak 1886'da yapılabildi. Aynı yılın Aralık ayında her yöndeki masonik araştırmacılara erişebilme yön-

temleri saptanarak, üç ay sonra Muhabere Çemberi kuruldu. Muhabere Ç.i bugün Quatuor Coronati Correspondence Circle Ltd. tarafından ticarî bir işletme gibi yönetilmektedir.

Muhabere Çemberine üye olabilecekler :

- Tüm muntazam Üs. Masonlar,
- Tüm muntazam LL., Şapitrler, Araştırma Grupları, Kütüphaneler, v.s.
- Tüm diğer muntazam masonik teşkilâtlar.

Ayrıcalıklar : Muhabere Çemberi üyeleri oy kullanma ve seçilme hakları dışında, L. üyelerine tanınan aşağıdaki ayrıcalıkların tümüne sahiptirler :

1. Yeni katılanlar için, Ars Quatuor Coronatorum'un son nüshasını almak,
2. Ars Quatuor Coronatorum'u, seçeneğe göre, yılda bir ciltli veya ciltsiz olarak almak,
3. Herbirinde ilginç masonik konuların ayrıca işlendiği L. davetiye-lerini almak,
4. QC. L.sı toplantılarına gözlemci üye sıfatıyla katılmak ve müzakerelere iştirak etmek,
5. Masonik tarih, örf ve adetler, ritüellik v.s. konular hakkında sorular sormak. Bu sorulara anlamlı cevaplar verilecektir.
6. L. yayınlarını satın almak.

Konferanslar : Yeterince zaman tanındığında ve beklenen katılım sayısı hakkında tahminde bulunulduğunda, konuşmacılar temin edilir. Konferansçıya ücret ödenmez, ancak masrafları karşılanır.

Konferans ve müzakerelerin metinleri : QC. yıllıklarında, özellikle L. ve şapitr toplantılarında kullanılmak üzere hazırlanmış ilginç çalışmalar, soru ve cevaplar, v.s. yayınlanır. L. çalışmalarının planlanmasına Sekreter yardımcı olur ve masrafı karşılığında geçmiş yıllıklardan fotokopiler temin eder.

QC. L.sı tüm araştırma LL.na model olmuş, ancak gerçek araştırma-

dan çok ismi popüler olmuştur. Aslında çok az araştırma yapan LL.in direkt ya da endirekt olarak, örneğin tüzüklerine amaçlarının QC. gibi çalışmak olduğunu iddia ederek, sık sık QC. ismini kullandıkları görülür.

QC. ve Muhabere Çemberi dışında, İngilizce çalışan birçok araştırma L.sı vardır. Coil's Encyclopedia'nın 1961 baskısında, İngiltere'de 9, Dublin'de 1, ABD'de 10 ve Kanada'da 1 araştırma L.sından bahsedilir. Bu sayı bugün mutlaka artmıştır. Almanya'da, Almanca çalışan QC. isimli bir L. vardır. Belçika gibi bazı ülkelerde ayrı araştırma L.sı yoktur. QC. Muhabere Çemberi üyeleri kendi aralarında toplanır, araştırmalarını yaparlar ve Londra'da QC. L.sına araştırmalarının sonucunu sunarlar.

30. No.lu PHOENIX L.sı

Aşağıdaki satırlar L.nın uzun yıllar sekreterliğini yapan, Arthur Barnett K.in ikinci kez Üs. Muh.lik görevindeyken sunduğu bir konferanstan alınmıştır. Arthur Barnett K. Phoenix L.sının normal bir L.dan araştırma L.sına dönüştürülmesinin mimarıdır.

«Grande Loge Nationale Française'(GLNF)'de 30 No. ile kayıtlı Phoenix L.sı 1929'da konsakre edildi, ancak diğer LL. gibi 1939'da harp patlayınca kapandı. 10 yıl sonra tekrar açıldığında orijinal üyelerinin çoğu, ya dünyaya dağılmış, ya da yukarıdaki Bü. L.ya geçmişlerdi. L.nın durumu neredeyse ümitsizken, şans bize güldü ve, ismini taşıdığı Phoenix kuşu gibi, küllerinden tekrar canlanan L.mız ABD sefareti ve Paris'deki SHAPE karargâhı personelinin katılımı ile ikinci bir hayat kazandı. Général de Gaulle'un politikası ile SHAPE karargâhı Belçika'ya transfer edilince, bu mutlu günler kısa zamanda son buldu...

Bu durumda, Phoenix L.sını geleneksel bir araştırma L.sına, veya Fransa'daki muntazam masonik düşüncenin evrimi hakkında, yabancı ülkelerdeki muhabir üyelerine sürekli bilgi veren bir kuruluş haline sokarak, faydalı bir işlevin mümkün olabileceğini düşündüm. Düşüncemi L.ya açtığımda, karşılaştığım reaksiyonun fazlaca olumlu olmadığını itiraf etmeliyim. Bunu da anlamak kolaydı, zira L. üyelerinin hiçbiri araştırma dünyasına girmemişti. Araştırma çalışması ürkütücüdür, kitap kurdu ile tozu hatırlatır. KK.im başarılı olamıyacaklarına inanıyorlardı. Benim de konuda tecrübem yoktu, ancak, ve-

cizenin dediği gibi, «meleklerin gecmeye tereddüt ettiği dar geçite deliler koşar», ben de karara vardıldıktan sonra hiçbirşeyin imkânsız olamayacağına inanacak kadar deliydim. Nihayet, KK.mi olağanüstü bir hırsla sahip olmadığımı ve yaklaşık bir yy.dir araştırma yapan ve dünyada konusunda otorite olarak tanınan Londra'da 2076 No.lu QC. araştırma L.sının zirvelerine tırmanmayı hayal etmediğime inandırdım. KK.me, böyle iyi araştırılmış bir sahada yeni keşifler beklemediğimizi; amacımızın, ortalama KK.imizi ürkütmeden masonik bilgilerini artırmak olduğunu anlattım; Masonlukta ritüelden başka birşeylerin de bulunduğuna, bunun da, insan aklını belirli bir hayat felsefesine alıştırmak olduğuna, Masonluk tarihinin genel hatlarını öğrenmek ve öğretmenin mahzurlu olmadığına ve Mesleğimizin amaçlarını, avantajlarını, hatta zayıf noktalarını müzakere edecek bir forumun yaratılmasında zarar olmadığına kendilerini inandırdım. «Araştırma» sözcüğünün kendi küçük L.mızı tanımlamak üzere fazla görkemli olduğunu iddia eden bazı KK.imizi tatmin etmek üzere de, fonksiyonumuzu «araştırma ve masonik bilgiyi yayma L.sı» olarak tanımladık. Böylece, geniş bir ufuğa sahip olduk. Bugün, KK.mizi ilgilendirebilecek geçmiş, güncel, ya da gelecek herhangi bir masonik konuyu işleyebiliriz ve yalnızca tarihsel konularla sınırlı değiliz.

«İlk yıllığımız 1970'de yayınlandı. Tamamiyle elle yapılan çok amatör bir işti. En zor işin sayfaları sıralamak olduğunu hatırlarım. Bu gurur duyduğum bir sevgi işiydi, operatifliğin uygulamasıydı, çok da doyum vericiydi. Yalnızca 114 nüshanın basılmış olması belki de iyi olmuştu. Şu an, koleksiyonlarını tamamlamak isteyenler bu takımları aramakta olup yeni bir baskıyı tasarlıyoruz.

Zaman geçtikçe, hiç reklâm yapmamamıza rağmen, muhabere çemberimiz büyüdü. Sesimiz en az 30 ülkede duyulmakta olup ABD'nin yaklaşık tüm eyaletlerinde muhabir üyelerimiz vardır.»

81 No.lu Villard de Honnecourt araştırma L.sı :

Villard de Honnecourt, XII ci yy sonlarında Cambrai bölgesinde, Honnecourt'da doğan bir mimarın adıdır. Meslek yaşamının zirvesini 1250 civarı olarak saptayabiliriz. Picard diyalektinde yazılı ve resimlerle süslü «Albüm»ü Fransızca yazılan ilk mimari tezdirdir. Albüm şu sözlerle başlar: «V. de Honnecourt sizi selâmlar ve bu satırları okuyacak, ve onlardan istifade edecek her kişinin ruhu için dua etmesini rica eder. Okuyucu, bu kitapta, Masonluğun büyük gücünde, kendine rehber bulacaktır.» Villard, planlarının «Geometri» kuralla-

rına göre düzenlediklerini yazar. Operatif Masonlarda Geometri, Mimari ve Masonluk terimleri eşanlamdaydı ve Üstad, burada, Regius şiirini yazan İngiliz Masonun dilini kullanmıştır.

Üstadın adı GLNF'e bağlı araştırma L.sına verilmiştir. L.nın tüzüğü QC. ile aynıdır, başlığının grafik dizaynı Villard'ın kendi el yazısıdır, amblemi de Chartres Katedrali için çizdiği labirenttir. L.nın bijusu beş köşeli bir yıldızdan çıkan, İncil yazarı Aziz Jean'ın kartalıdır.

L. 29 Ekim 1964'de konsakre edildi, ilk Üs. Muh.i ünlü tarihçi Jean Baylot oldu. Şimdiki Üs. Muh.i, Yves Trestournel K., GLNF'in Şeref Bü. Üs. Kaymakamıdır. L.nın Sekreteri, Ön. Üs. Muh.i Jean Wunen Burger K. de, GLNF'in seçilmiş Bü. Üs. Kaymakamıdır. Yves Trestournel K. 17 yıldır profesyonel etkenlikle GLNF'i yönetmektedir. Her şey ondan sorulur. Fevkalade faaldir, konferanslar, seminerler, entelektüel haricilerin de ilgi duyabileceği açık toplantılar tertip eder. Bu açık toplantılara, müzakerelere katılabilmeleri için konularında en önde olan mason ve harici bilim veya din adamlarını davet eder. Bir keresinde, Masonluk ve din konulu bir panelde, Katolik (Pere Riquet), Protestan, Musevi ve İslam din alimlerini bir araya getirmişti. Yıl içinde böyle işlenen konular, yılda iki kez, 250 - 300 sayfalık, mütevazı bir şekilde «Defter» tabir ettikleri kitaplarda yayınlanır. L.nın faaliyeti Fransızca konuşan tü mülkeleri kapsar.

Yeni Büyük LL.ın kurulmasına yardımcı olmak, icabında hukuki yardım götürmek gibi yan faaliyetleri de vardır. Aslında bu tür faaliyetler Bü. L.nın görevleri arasında olmalıydı, ancak, görevliler aynı olduklarından, işler beraberce yürütülmektedir. Hukuki yardım konusunda en çarpıcı örnek Fas'la ilgilidir. Fas'da, Kraliyet Savcısının FM.luğa karşı açmış olduğu kapatma davasına red kararınının 23 Mart 1973'de alınmasına âmil oldular. Karar metnin son satırları, FM.luğun amaçları sıralandıktan sonra, şöyledir: «Bu amaçların içinde hiçbiri İslam dinimize aykırı olmayıp, 31 Temmuz 1970'de yayınlanan Kraliyet Anayasası maddeleri ile, özellikle İslam'ın Devlet dini olduğunu ve devletin ferde kendi dinini seçme özgürlüğünü tanıdığına dair 6 cı maddesiyle uyum içindedir. Dolayısıyla savcılık talebinin red edilmesi gerekir. Bu nedenlerle, medeni kanun konularında karar vermeye yetkili mahkememiz alenen karşı tezdendir ve tereddütsüz Kral Savcısının talebini red eder.»

23 Mart 1973 tarihli KAZABLANKA Mahkemesinin Franmasonlukla ilgili kararı :

2 Temmuz 1971 tarihinde Kraliyet Savcısının KAZABLANKA Mahkemesi nezdinde ESPERANCE Cemiyetini temsilen Bay KABBAJ Abdelkrim'e karşı açmış olduğu davada, ESPERANCE Cemiyetinin tasfiye edilmesini, lokallerinin kapatılmasını ve üyelerinin herhangi bir şekilde toplanmalarının yasaklanmasını ve geçici olarak bir kayımın tayinine karar verilmesini talep etti. Gerekçede, 15 Kısım 1958 tarihli, Cemiyetlerle ilgili Dahir'in 3 ve 7 sayılı maddelerine aykırı olarak, Mason teşkilatının hedeflerinin İslam Dini ilkelerine ters düştüğü ve Masonluğun Müslümanları İslam Dinini yanlış tefsir edebilecekleri tarzda eğitmekte olduğu belirtilmektedir.

Cemiyet, vekili Sn. KABBAJ Abdelkrim vasıtasıyla verdiği cevapta, amaçlarının İslam Dini ilkelerine ters düşmediklerini ve ayrıca Cemiyetin tüm ilkelerinin Kralık Anayasası ile tam uyum içinde olduklarını iddia etmiştir.

ESPERANCE Cemiyeti tüzüğü'nün 2 sayılı maddesinde amaçları şöyle tarif edilir: «Üyelerine moral destek vermek ve insanlık prensiplerini uygulamak — üyelere aralarında dostluğa pekiştirecek bir formasyon vermek — üyelerine en iyi şartlarda ve imkânlarının elverdiği oranda sosyal hizmetlerde bulunabilmelerini ve yoksullara yardım etmelerini sağlamaktır.» 2 sayılı madde düşünme ve fikir özgürlüğü ile aklı başında tüm düşüncelere karşı saygı ilkelerini teyid ederek son bulur.

Franmasonluğun amaçları böylece sıralandığında, bu amaçların içinde hiçbiri İslam dinimize aykırı olmadığı, 31 Temmuz 1970'de yayınlanan Kraliyet Anayasası maddeleri ile, özellikle İslam'ın Devlet dini olduğunu ve devletin ferde kendini dinini seçme özgürlüğünü tanıdığına dair 6 cı maddesiyle uyum içinde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla savcılık talebinin red edilmesi gerekir. Bu nedenlerle, medeni kanun konularında karar vermeye yetkili mahkememiz alenen karşı tezdendir ve tereddütsüz olarak Kral Savcısının talebini red eder.

V. de Honnecourt L.sı Masonluğun tarihsel ve spiritüel konularını tartışmak üzere yılda 4 kez toplanır. L. ayrıca, yılda 4 kez de, yukarıda örneğini verdiğimiz tarzda, haricilerin de katılabilecekleri yemekli konferans toplantılarını düzenler.

Şimdi KK.im, kendi araştırma L.mız Mimar Sinan'dan bahsedelim. MS. araştırma L.sı 2 Mayıs 1965'de kuruldu. Kurucular: Bü. Üs. Hayrullah Örs, Cevat Memduh Altar, Macit Erbudak, Şevki Kayaman,

Necip Aslan, Naki Cevat Akkerman, Orhan Alsac, Raşit Temel ve Cemil Sena KK.di. Cemil Sena sonradan istifa etmiştir. Tüzüğü'nün 4 cü maddesine göre amaçları :

4.1 — Franmasonluk tarihi, sembolleri ve lejandları üzerinde incelemeler yapmak;

4.2 — Türkiye'de Masonluğun kuruluşu, yayılması ve gelişmesi ile ilgili gerçek tarihî bilgileri derlemek;

4.3 — Masonluğun her yerde kabul edilmiş olan gerçek prensip amaç ve yazılı veya yazılmamış kurallarını tesbit ile, muhtelif obediyanlarca kabul edilmiş veya millî karakterlerine daha uygun düşen değişik esasları teşhis ve tefrik suretiyle bunlara müteallik incelemerde bulunmak;

4.4 — 4.3 fıkrasında belirtilen hususlarla ilgili ve onlara paralel olarak Türkiye'de kurulmuş ve gelişmiş franmasonluğa ait bilgileri toplamak, derlemek ve bunlar üzerinde objektif incelemeler yapmak;

4.5 — Araştırma ve incelemelerin sonuçlarını, mümkün olduğu kadar geniş ölçüde bütün masonların istifadesine arz etmek.

3z No.lu Mimar Sinan L.sının Üs. Muh.lerinin yıllara göre listesi :

Hayrullah Örs	:	1966 — 1969
Cevad Memduh Altar	:	1970 — 1972
Hayrullah Örs	:	1973 — 1974
Mukbil Gökdoğan	:	1975
Sahir Erman	:	1976 — 1979
Suha Umur	:	1980 — 1981
Reşat Ataberk	:	1982 — 1983
Tayfur Tarhan	:	1984 — 1986
Ziya Umur	:	1987

Pek Sayın Bü. Üs. ve Mimar Sinan L.sı Üs. Muh.i Hayrullah Örs, dergimizin 9 cu sayısında yayınlanan mesajında araştırma L.mızın çalışmalarına verilmesi gereken istikameti göstermişti :

«... Geçmişe ait anılarını büyük bir titizlikle korumayan kurullar, tıpkı hafızadan yoksun insana benzerler. Böyle bir insan için, değil gelecek üzerinde yargıda bulunmak; hattâ, yaşadığı dakikayı bile tam olarak kavrayabilmek imkânsızdır; kurumlar ve topluluklar da böyledir.»

«Gerçek bilgilerin olmadığı yerlerde, onun yerini masallar ve temelsiz tasarımlar alır. Bunun da örneklerini saymakla bitiremeyiz. Toplumların anılarını, o toplumun genişliğine ve eskiliğine göre, az, ya da çok kapsamlı tarihler, içlerinde toplarlar.»

«... Her geçen an, artık geçmişe mal olmaktadır. Genel olarak bizler, Masonluğun çok eski devirleri ile uğraşmağı severiz; ama; içinde bulunduğumuz olayların da ileride; böyle eski anılar haline geleceklerini unutturuz. Meselâ masonluğun uyanışından bu yana olup bitenler; yavaş yavaş akıllardan silinmeğe başlamıştır bile. Hele genç kardeşlerimiz için; bunları gerçeklere uygun bir yolda öğrenmek hemen hemen imkânsızdır.»

«Ellerinde, hattâ pek önemsiz gibi görülebilecek meselâ eski davetiyeler, konferans özetleri, loca tutanakları ve benzeri - belgeler bulunan kardeşlerimin, bunları ya Mimar Sinan locası arşivine vermelerini - eğer kendilerince manevî değerleri çok yüksekse - fotoğraflarını çektirmelerine müsaadelerini rica ediyorum.»

Mimar Sinan Sayı 64 (1987) deki yazısında, Bü. Üs. Hayrullah Örs'ün sözlerini tekrarladıktan sonra, MS.ın Üs. Muh.i Ziya Umur, yukarıdaki sözlerle ilgili olarak şöyle der: «tarihle ilgili yazılar denince, kabiliyetimizi aşan bir hadise karşısında imişsiz gibi, endişe ve korkuya kapılmamalıyız. Tarih, çok küçük şeylerin üst üste yığılması ile olur...»

Ziya Umur Üs.ımızın yukarıda söz konusu olan makalesinin son kısmını tekrarlıyarak konuşmamı noktalamak istiyorum :

Demek istiyorum ki, Mimar Sinan mecmuamız, romantik bir şiir ve edebiyat dergisi haline gelmesin. Kardeşlik, sevgi, yardım, müsamaha ... bütün bu masonluk prensipler, ritüellerimizin ve loca toplantılarımızın meşgul oldukları ve olacakları işlerdir. Bu çalışmalara biz de yer verebiliriz ve veriyoruz fakat dergimizin asıl fonksiyonu, umumiyetle Masonluğun, hususiyetle Türk Masonluğunun tarihidir.

Masonluğun umumî tarihine el uzatacak seviyede bir formasyona sahip olmadığımızı söylemekte bir mahzur görmüyorum. Böyle bir işi, yalnız biz değil, dünyanın bir çok Obediyansları da yapmamaktadırlar. «Quattor Coronati» gibi, pek müstesna bazı kuruluşlar, bu nevi etütlere teşebbüs edebiliyorlar. Ama biz, her şeyden evvel kendi tarihimizi bilelim, bilmeğe çalışalım. Hayrullah Örs'ün sözlerini unutmayalım: Bugünün küçük hadiseleri, yarının tarihidir. Bunların derinlik-

lerine inelim. Örs Üstadımızın sözlerinden bu yana 17 - 18 sene geçti; bu aradaki hadiseler bile hafızalarımızda, dumanlanmış bir tarih oldu. 1965 Olaylarının umumî çizgilerini Nafiz Ekemen Üstadımız; vesikalar halinde neşretti. Fakat orada cereyan etmiş yüzlerce hadisenin, tarihî hakikati, teferruatı, onları yapan insanların ruh hâletleri ne idi? Bana öyle geliyor ki, sırf o kitap etrafında yazılabilecek (ve hiç biri yazılmamış) yüzlerce (evet yüzlerce küçük etüt vardır.

Biraz daha geri gidip; meselâ 1935'teki kapanışımızın asıl sebepleri ve mahiyet ine idi? Hangi emirle, kim tarafından, nasıl kapatıldı? O sırada devletin mühim mevkilerini işgal edenlerin bir çoğu masondu ve nüfuz sahibi idi. Hangisi, kim ile çalıştı? O zamanki Büyük üstadın tutumu ne olmuştu? Rivayetlere dayanarak hüküm vermenin zamanı, artık bizim için bile; geçmiştir.

Bu ve benzeri meseleleri, kardeşlerimiz küçümsememeli, ilmî metotlarla bize izah etmelidirler; Dergimizin esas fonksiyonu budur. Sevgi, müsamaha, kardeşlik... Hele mesleğimizle hiç bir ilgisi olmayan Mevlevîlik, Bektaşilik, Ahîlik, adına bilmem ne, gibi umumiyat değil.

Localarda verilen konferanslar, ekseriya, bir ânın hissiyatını ifade ederler. Çok güzel, insanı duygulandıran şeylerdir, fakat, mecmuada tesbit edilmeleri lüzumsuz olabilir.

Bir de kardeşlerimiz, bir İngilizin, bir Fransızın, veya bir Amerikalının yadığı bir fıkrayı, veya yaptığı bir konuşmayı, Türkçe'ye çevirmenin, lüzumundan daha mühim bir iş olduğunu zannediyorlar. Bazıları hakikaten öyle olabilir, ama unutulmamalı ki, bunların bir çoğu, bizdeki gibi, localarda, hattâ yemek sırasında veya şurada burada yapılmış konuşmalardan ibarettir. «New Age»'deki bir çok «kelâm-ı kibar»'ları türkçeye nakletmek, her zaman, zannedildiği kadar zarurî veya hattâ faydalı olmayabilir. Bunlar iyi şeyler, bzan dergimizde yer almaları da mümkündür, ama bizim fonksiyonumuz, İç Tüzüğümüzün 4 üncü maddesine göre, bunları nakletmek değildir.

Şu yazılabilir, bu yazılamaz, diyerek, çalışma sahamızın daralmasını istemiyorum; Elbette bunlara, hele Masonluğun ana prensiplerini izah eden yazılara ihtiyacımız vardır; fakat aklımız, daima, «tarihimiz»'e dönük olmalıdır.

Masonlukta Dogma

Raşid TEMEL

Masonlukta bazı önemli tarihler vardır. Bunların neler olduğu ve bu tarihlerde meydana gelen olaylardan ne sonuçlar çıktığı çok önemlidir.

Anthony Sayer'in büyük üstat olduğu birinci büyük loca (İngiltere Büyük Locası) 1717'de kurulmuştur. Masonlukta operatif Masonluktan spekülâtif Masonluğa resmen bu tarihte geçmiştir.

1723'de Anderson yasası kabul edilmiştir. Bu yasa üç kısımdan meydana gelmekte idi. Tarihi kısım, mükellefiyetler kısmı ve tüzük kısmı.

Başlangıçta derece olarak operatif Masonluktan gelme olarak ve kalfa dereceleri vardı.

1730'larda üçüncü üstat derecesinde bir çok localarda kullanılmaya başlanmıştı. 1738'de üç derece artık tamamen kabul edilmiştir.

Anderson yasası çıkmadan evvelki eski mükellefiyetler dini karakterde idi. 1723 mükellefiyetlerinin Tanrı ve Din hakkındaki birinci maddesi, tabii dinin sade Tanrıçılığının ve toleransın, yani deismin, alenen ifadesidir ki Masonluğun operatif Masonluktan gelme mükellefiyetlerin mecbur kıldığı (bulunduğu memleketin dinine bağlı olmak) mecburiyeti artık ortadan kalkıyordu. Bunun ifade ettiği anlam, eski devirlerde bir kaidenin hüküm sürdüğü, lakin şimdi ve gelecek için bir yenisinin

konulduğudur. Bunun ne olduğunu kritik bir şekilde araştırmanın bir yararı yoktur. Eğer bir fark var ise, yenisinin lehine olduğu ile yetinmek icabeder. 1717 B. Locası yeni bir dernek meydana getirmemiştir. Yapılan iş yüzyılların ağırlığı altında eskimiş bir derneğin yeniden canlandırılmasıdır.

1751 ile 1813 yılları arası İngiltere Büyük Locası ikiye bölündü. 1723 mükellefiyetlerini, yani deismi kabul edenlere Modernler denildi ve bunlar İngiltere Büyük Locasında kaldılar. Hıristiyanı tarafı tutanlar da 1751'de Eskiler (Antient'ler) yahut karşı çıkanlar, York Büyük Locasını kurdular.

60 küsur yıllık ayrılıktan sonra, zaten elebaşılardan ortadan kalkmış olmalarıyla, dargınlık bitti. İngiltere ve York Büyük Locaları 1813'de Birleşik İngiltere Büyük Locası ismi altında birleştiler. Kullandığımız ritüellerde bugünkü şeklini bu birleşmeden sonra almıştır. Ayrıca tarihi kısım Anderson yasasından çıkarılmış ve Tanrı ve Din üzerinde olan mükellefiyetlerin birinci maddesi de en son şeklini almıştır.

1815'de yapılan bu son değişiklikte artık Anderson'ın alenen beyan ettiği geniş tolerans bahis konusu değildir. Tanrıçılık

yerini kişisel dinciliğe bırakmıştır. Yani 1723'deki deismin yerini 1815'de teism almıştır.

1929 yılında Birleşik İngiltere, İskoçya ve İrlanda Büyük Locaları toplanarak büyük locaların intizam ve tanışma beyannamesini hazırlayıp resmen kabul ettiler (Bak Mimar Sinan sayı 73). Bu beyannamede Masonluğun teismi de tasdik edilmektedir. Bu beyannameye uymayan büyük localar intizamlarını kaybederler.

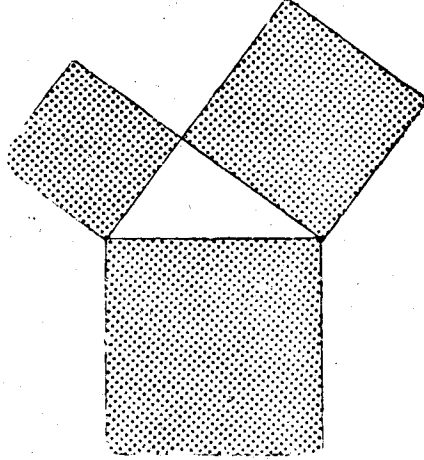
Masonluğa girdiğimiz günden beri duyduğumuz ve okuduğumuz iki doğmayı hatırlıyorum. Birincisi tek Tanrının varlığı, ikincisi de ruhun ölümsüzlüğü, üzerinde değişik görüşler olan ruh hakkında, Masonlukta büyük bir lider olarak tanınan ve bütün Masonların büyüklüğünü kabul ettikleri Albert Pike 1871'de Morals and Dogma da şöyle diyor: «İnsan ruhu ölümsüzdür. Ruh, ne uzviyetin bir sonucu, nede maddenin değişik aksiyonlarının bir kısmı, ne de olayların ve duyuların bir devamıdır. Ruh kendine özeldir. O büyük ana nurdan çıkan bir kıvılcım olarak bedene giren, orada yerleşen, ölümden sonra bedenden ayrılan ve tekrar onu veren Tanrıya dönen, tahrip edilemeyen dağıtılamayan, yokedilemeyen, ölümden sonrada bedene girmeden evvel olduğu gibi bütün ak-

tivite ve zekâsı ile var olan bir varlıktır.» Yüksek derecelerde olsun, remzi derecelerde olsun bu görüşe de kıymet verildiği anlaşılıyor.

Masonların ve dinlerin kabul ettiği ruhun ölümsüzlüğü 1929 beyanamesine konmamıştır. Yani Masonlukta tek dogma olarak Tanrı kalmıştır. İkinci bir dogmanın, yani ruhun ölümsüzlüğünün yazılmasına lüzum görülmemiştir. Bunu doğal karşılamak lâzımdır. Çünkü 1723'deki deismin yerini 1815'de teismın alması bizleri kendi dinî inançlarımızla mükellef kılmaktadır ki, bu da

zaten ruhun ölümsüzlüğü ile ters düşmemektedir. Yani ruhun ölümsüzlüğünü kabul etmek kendi dinî idrakımızla esasen gerçekleşmiş oluyor.

Hiç münakaşasız herkesin kabul ettiği bir hususta, el yazması yasaların Anderson'dan yüzlerce yıl evvel Tanrıya inancın Masonluğun esasını teşkil ettiği ve bunun herşeyi önceden görmenin temel taşı olduğudur. Bu sebepten tek Tanrıya inanmak sadece Masonik bir landmark olmayıp, aynı zamanda Masonluğun tek dogmasıdır.

Gerçekler (realite) Âleminde Hakikatı (verite) Arayan Adam

Ahmet AKKAN

Bundan bir müddet evvel «Evrren acaba rüyadan başka bir şey değil mi?» isimli çok içten, çok romantik ve idealist bir konuşma dinlemiş ve zevkle bir hayal âleminde yaşamıştım. Konuşma bitip de içine daldığım hayal âlemi silinince gerçekler evreninin içine düştüm. Hakikate bilimsel yöntemlerle yaklaşmak şiarımız olduğuna göre, evvela her iki ayağımızla yere basıp, bütün duyu organlarımızı aklılıkmet doğrultusunda bilimsel istikametlere açmalıyız.

Burada mutlak olarak, realite ile verite şe'niyet ile hakikatı güzelce tarif etmeliyiz. Yalnız şunu da unutmamalıyız: her tanımla-

ma bir teşbihtir. «Teşbihte hata olmaz» derler amma, «hatasız da teşbih olmaz». Burada mesele, tarif edenin, ne demek istediğini anlamaya gayret etmektir (b). Türkçeleştirme çabaları içinde, her iki kavram da «**GERÇEK**» kelimesi ile ifade edilmektedir. Herkes kabul eder ki bu iki kavram aynı şey değildir.

Kanımcıca, realite, nesnel gerçek, verite, hakikat ise, bu nesnel gerçeğin zihnimizdeki sübjektif yansımasıdır. Onun için nesnel gerçeklik herkes için aynı iken, hakikat kişiden kişiye değişir. Elimizle tuttuğumuz, gözümüzle gördüğümüz kalem, **KALEM** ger-

çeği, Onun zihnimizdeki yansıması, **Kalem** hakikatıdır.

Güneş yuvarlaktır, ışık membadır, hareket eder - Ay yuvarlaktır, ışık membadır, hareket eder; olguları, duyu verilerimizin gerçekleridir (realite). Hakikatte, güneş yuvarlak değildir, ışık membadır, galaksimiz içinde hareketsizdir, sabittir - Ay yuvarlaktır, hareketlidir, ışık membayı olmayıp, güneşin ışığını aksettirir (c)

Hakikat gerçeğin kendisi değil, düşünce ve nesne arasındaki uygunluğu dile getirir. Felsefe tarihi muhtelif düşünür ve ekollerin bu kavramları değişik, hattâ zıt şekilde kullanmaları ve tarifleri ile teşekkül etmiştir.

Kökü Platon ideacılığında başlayıp, en aşırı müdafaasını Berkeley'de bulan İdealizme kısaca bir göz atalım: Gerçek varlık, Düşünme varlığı **İDEA** dır. Nesnel bir görüntüden başka bir şey değildir. Kalem bir görüntüdür, gelip geçicidir, kullandıkça, yontuldukça bitip gider, kalem ideası kalıcıdır. Ona göre değişmeyen sağlam gerçek kalem ideasıdır.

1685 - 1753 yıllarında yaşamış olan İngiliz piskopos ve düşünür, George Berkeley, idealizmi immaterializme kadar götürmüştür: Ona göre, algılarımız ve düşüncelerimiz dışında madde

diye bir şey yoktur. Varlık ya bizim algılarımızda, ya da algılamadığımız zaman başkalarının algılarında, algılayacak hiç bir bilinçli insan olmadığı çağlarda Tanrının algısında var olmaktadır. (Teist, ilkel, antropomorfik Tanrı düşüncüsü ile, Tanrı algılayan bir varlık olarak düşünülmektedir.)

Berkeley'in kendi kelimeleri ile: «Her nesne yalnızca niteliklerinin toplamı olduğuna, nitelikler de yalnızca zihinde var olduklarına göre, madde atomlar ve yıldızlardan meydana gelen tüm nesnel evren ancak bilinçteki bir kuruluş olarak vardır. (Yani hayaldir). Berkeley neticede «ben yoksam evren de yoktur» saçmalığına varmaktadır.

Platondan Berkeley'e bütün idealist ve immaterialistler, nesnel gerçeğin tanımında yanılıya düşmektedirler (a).

İnsanoğlu homo erectus (dik duran), homo habilis (alet yapan), homo sapiens (düşünen) devrelerini geçirip homo sapiens, sapiens (düşündüğünü düşünen, tefekkür eden) devresine girdiğinden beri yaşadığı ortamdaki **DÜZEN**'i farketmiştir. Artık herşeyin zıtlarını da düşünebildiğinden, düzenin zıddı **DÜZEN-SİZLİK**'i düşünerek buna **CHAOS** demiş, düzenliye de **COSMOS** ismini vermiştir. İşte **COSMOS** -

EVREN - KÂİNAT fikri buradan doğmuş, Düzensizlikten düzene, Chaostan cosmosa (**ORDO AB CHAO**) geçişin bir düzenleyiciye ihtiyacı düşüncesi ile ilk **TANRI** fikri ortaya çıkmıştır.

Kişi evvela şüphe eder, araştırır, dener ve bu suretle inanır ve eyleme geçerse **Bilim - Felsefe** yapmış olur. Evvela inanır sonra araştırır ve tatbikata geçerse **Din** yapmış olur (**g**).

Varlık âlemi dışında, zaman ve mekândan münezzehtir bir Allah düşünüşü **Teoloji** yapmaktır. Varlığın içinde tezahür eden bir Allah düşünüşü **Teosofi, Tasavvuf** yapmaktır.

Evren teorik olarak Thales ve bilimsel olarak Galile'den beri geniş bir etkinlikle araştırılmaktadır. Newton, Einstein, Bergson günümüz bilim adamlarından S. Hawking'e kadar hepsi birbirlerini inkâr ve reddederek değil, birbirlerini içererek bilgilerimizi genişletmektedirler.

Bilinçten bağımsız olarak var olan sonsuz özdeksej bütünlüğe **EVREN, COSMOS** denir.

Evrendeki bilinçli insanı da kapsayan canlı - cansız her oluşumun nedeni ve ürünü olan ilksiz ve sonsuz bütünlüğe **DOĞA** (Nature) denir.

Bilinçten bağımsız olarak var olan, duyularla algılanarak bi-

lince yansıtılabilen nesnel gerçekliğe **ÖZDEK - MADDE - MATİERE** denir.

ŞEY : Arapça olan bu kelime «Eşya»nın tekil şeklidir, Ahlâk felsefesi bakımından «insan olmayan» anlamındadır. Fr. Chose, Lat. Causa : **NEDEN** kökünden türetilmiştir. Duyuma neden olan her türlü varlığı, **ŞEY** : **Chose** olarak tanımlayabiliriz. (Fr. Accuser: nedeni suçlamak, excuser: nedeni bağışlamak) Şey - Chose her türlü taşınabilir «nesne» ile eşanlamlıdır. (a)

NESNE (ne ise ne) Fr. Objet, Lat. obiectum: önüne atma. İlk olarak Nicolaus Auresmius tarafından kullanılmış, osmanlıca lugatlarda: şuurdan hariç olan mevcut olmak için şuurda istihzarına (tasarımına, huzura getirilmesine, hatıra getirmeye) hacet olmayan şey olarak tanımlanır.

Objet - Nesne (non moi), sujet - Ene (la moi) dan gayri şeylerin hepsine verilen genel bir addir. Buna fikirler ve hayaller de girecek kadar geniştir. Her şey Chose, nesne - objet dir. Amma her objet (nesne) şey olmak mecburiyetinde değildir.

Nesne - objenin bizim ona verdiğimiz anlamın ve yakıştırdığımız özelliklerin dışında kendisine özgü, ve kendinde olan, ve her zaman geçerli ve değişmez

bir yapısı vardır. Nesne, insanların ve onları algılayan ve algılamayanlar dışında öncesiz ve sonrasız bir nesnelere dünyasının varlığıdır.

Süjesiz, obje - nesne, ne anlaşılabilir ne açıklanabilir. Ancak bu tarif, süje olmadığı takdirde objenin olmadığı anlamına değildir.

Felsefe, nesnelere yönetilmiş, bilinç yoluyla, nesnelere özünü kavramak ve açıklamak ilmidir (a).

Süje, objenin karşısındaki, içsel bir yapı olan bilinçliliği ve bundan ötürü «bilen varlık» anlamına insanı dile getirir.

İnsan bilinç sahibi bir varoluş, bilen bir varoluştur. Ayrıca insan, belli nesnelere gereksinim duyan, seçenekler karşısında karar veren, seçen kimi şeylerden hoşlanan, haz duyan bir varlıktır. Gereksinim nedeni ile, doğru ve yararlıyı, seçim nedeni ile, iyi ve güzeli bulandır.

İnsan bir doğa ürünüdür. Canlı insan, beden ve ruhtan ibarettir. Maddesi bakımından bir nesnedir. Yalnız insana has olan **RUH**, onun genlerine kodlanmış olan karakteri ile yaşam esnasında toplumsal ilişkiler ile teşekkül etmiş olan şahsiyetinden ibarettir.

İnsandaki objeyi, süje haline ge-

tiren onun bilinç ve iradesidir. Onu kullanmakta hürdür.

İnsan doğal varlık olarak mecbur, zorunludur, ruhu, akli ile muhtar, özgürdür. Bir taraftan zorunlu, bir taraftan özgürdür. Bu iki karşıt dünyayı birleştirebilen, bizi zorunluluktan özgürlük dünyasına götüren başka bir dünya olmaz mı?... Kant bu dünyayı **DUYGU**'da Bergson **SEZGİ**'de dolaylı olarak **GÜZEL**'de bulurlar (d).

Güzel - İyi - Doğru - Yararlı, bu değerler nesnelere aleminde, Evrende, ancak onu algılayan **İNSAN** olduğu takdirde vardır.

İnsan, deyince akla beden dışında akıl ve gönül ikilemi gelir. Bunu bilim ve inanç olarak ifade edebiliriz. Blaise Pascal «**Akıl ülkesinin bittiği yerde gönül ülkesi başlar** - demektedir. Akıl bittiği yerde, iman başlar, diye yanlış bir kanaat vardır. Dinler, kendilerinden evvelki fikir ve inanışların bir inkışafıdır. Din, fikir - ilim ışığı altında müzakere edilmelidir. Zira, din ilim ve fen çerçevesinden çıkarsa, kişi hislere, hayallere, batıla ve taassuba girer.

İman, Allah inancının hakiki bilimle birleşmesidir. Yaşadığımız evrende herşeyin izafi (göreceli) ve nisbi (orantılı) olduğunu müşahade ediyoruz. Bugün için hakikat olarak görebileceğimiz

herşeyin yarın değişebileceğini göz önünde tutarak, kat'i kanaat belirtmekte çok dikkatli olmak icabeder.

Ansiklopedistlerden, Pierre Bayle, Dictionnaire Historique et Critique adlı eserinde «...akılın tanrısal takdir kader düşüncesiyle uyuşamayacağı, ve akla dayanan bir imanın, imansızlık olduğu...»nu iddia etmesi üzerine E. ve K.E.S. Riti 25 - 33 derecesi kurucusu Büyük Frederich H'nin annesi kraliçe Sophie Charlotte bu mevzuu hocası Leibniz'e sormuş. Leibniz de aşağıda özetleyeceğim fikirlerle (Discours sur la Conformite de la Foi avec la Raison - İman ile Akılın uygunluğu üzerine konuşma) adlı eserinde iman ile bilimin tevil edilebileceğini izah etmekte ve «... **gerçek dindarlık ve gerçek erdem ancak Allah'ı sevmekle mümkündür; Fakat bu sevgi ateşini kalpten ve nurunu akıldan alan bir sevgi olmalıdır..... insan kendine düşen ödevi yapmak ve aklının dediklerinden dışarı çıkmamak suretiyle, En Üstün Akılın emrini yerine getirmiş ve daima topluluğun iyiliği için çalışmış olur. Bu suretle hem tanrı davasına hizmet etmiş, hem insanlığa yararlı olarak kendini tatmin etmiş olur ..... biz ne yaparsak yapalım olacak olacaktir, demek yanlıştır. Biz bir olayın vukuuna sebep olacak**

şekilde hareket ettiğimiz için, o olay vukubulur ..... rezalet ve hezeyanlarımıza, Allah'ı suç ortağı göstermek, bir nev'i putperestliktir.- demektir.

Akla zıt olan şey, hakikate de zittir. Fakat akılı aşan şey için aynı şekilde düşünmek acaba doğru mudur? Şahsi fikrim, bu akılı aşan, transsandantal hususta olacaktır: **Akıl**, evrensel şuurun insana sarkmış bir uzantısıdır (**e**), ve insanı diğer yaratıklardan ayıran tek özelliktir. Bu akıl sayesinde birey etrafından aldığı bilgileri öyle bir şekilde temessül eder ki, zamanla bu birey (**individu**) bir fert, bir kişi (**personne**) haline gelir. Kişilik sahibi olan bu bireyin akılı, artık **akıselim** (bon sens) haline gelmiştir. Akıselim insanî faziletlerle tezyin oldukça, adil, sabırlı, basiretli, nazık, müşfik, merhametli vefakâr) **aklıhikmet** haline tahavvül ettiğini görürüz.

Bireyseli evrenselle birleştiren işte bu aklıhikmettir.

(**Vücutül mahlûkat ayn vücudül Halik**) (**Yaratılmış şeylerin varlığı Yaratıcı'nın varlığından başka birşey değildir**) diyen Muhiddinî Arabî müessirin, yaratılan eserde tezahür ettiğini ifade ederken, işte yukarıda bahsettiğimiz aklıhikmet sahibi kişiden söz etmektedir.

İradei cüz'iyeye, iradei külliyyenin bir parçası olduğuna göre, başka eserlerin müessiri durumuna girerek bitkileri, hayvanları, hattâ hemcinslerini ve tek kelimeyle doğayı dizginleyebilecek, terbiye edebilecektir (f).

DOĞA, bütün bu değerlerle birlikte mutlak hakikat varlığıdır. Bilimsel açıdan ele almak gerekirse, maddeli - ruhlı bir fenomen olan insan, üç boyutlu madde evreninde, dördüncü boyut zaman içinde, beşinci boyut düşünme hayalet gücü, bilinç ve iradesi ile etkin insandır.

Neticede, insan bedeni ile bir obje iken, bilinç ve iradesi ile süjeleşmiş ve bu durumda süje-

obje bütünlüğü içinde anlam kazanmış tek varlıktır .

Varlık yapısının temeli özdek - maddedir. Amma Varlık yapısının kendisi düşüncedir. Olaylar evvela yaşanır, ondan sonra olayların düşünceleri edinilir.

İnsan, nesneyi yöneten yasaları tanıyıp bilmekle, yani bilgi ile, onları sübjektif amaçlarına uygular, kendi hizmetine koşar. Böylelikle nesneyi değiştirebildiği gibi kendisini de değiştirir, ve geliştirir.

Akı sayesinde insan olan varlık, **Aklhikmet** sayesinde **Gerçek İnsan - Adam** olacak ve etkinliğini sonsuza dek arttıracaktır.

Dileriz ki öyle olsun.

(a) O. HANÇERLİOĞLU

(b) B. GÜVENÇ

(c) M.C. ANDAY

(d) N. UYGUR

(e) C.M. ALTAR

(f) S. ERMAN

(g) N. SEMİ

Türkiye

(Dictionnaire de Franc Maçonnerie, Daniel Ligou - 2. ci bas-
kı, 1987 - TÜRKİYE başlıklı bölümün tercümesidir)

Çeviren: Celil LAYİKTEZ

I. Başlangıcından 1909'a kadar Türkiye'de Franmasonluk: «Die Leuchte am Goldenen Horn» L.sı Üs. Muh.î Karl Becker, 1900 yıllarında, Franmasonluğun Türkiye'de 1738 yılına doğru, İzmir ve Halep kentlerinde İstanbul'da bulunan İngiltere Bü. L. sı yetkililerince kurulduğunu yazmıştı.

Gerçekten, 1738 yılında «Saint James Evening Post» gazetesinde bir mektup yayımlandı (yazarı belli değil). 24 Mayıs 1738'de Floransa'dan yazılan mektupta «İstanbul'dan gelen haberlere göre İzmir ve Halep localarının bir hayli geliştiklerini ve yüksek mevkilere sahip birçok Türk'ün bu localarda tekris edildiklerini öğrenmiş bulunuyoruz» denmektedir. Geçerli bir beratla Türkiye'de ilk loca 3 Şubat 1748'de Halep'de konsolos Alexander Drummond'un yönetiminde kuruldu. Gould'a göre bu loca İskoçya Bü. L.sı kayıtlarında gözüken ilk yabancı locadır. Karl Becker, Drummond'un «şark için» Bölge Bü. Üs. beratını İskoçya Bü. L.sından 30 Kasım 1747'de aldığını iddia eder. Diğer taraftan, Londra İmperial Magazini 1760 tarihli sayısında, 1745'de yazılmış Alexander Drummond'un bir mektubu yayımlandı.

Drummond mektubunda İzmir'de kurulan bir locadan ve o tarihlerde Franmasonlar hakkında dolaşan çok özel fikirlerden bahsediyordu. Lawries'in «Franmasonluk Tarihi» (1804) isimli eserinde İskoçya Bü. L.sından Bölge Üstadlığı beratını henüz almadan İskenderun'a yerleşen Drummond'un, ülkenin bu yöresinde birçok loca kurduğu belirtilir.

«Acta Latomorum» adlı kitabında, Thory (cilt 1, s. 62) 1748 tarihli bir mektubu yayınladı. Mektupta Türk Hükümetinin locaların kapanmasını emrettiği yazılıydı. Ancak bu olay Franmasonluğun ilk devresinin sonu olmadı, zira «Manuel Général de la Franc-Maçonnerie» de (2. ci baskı, cilt 3, s. 221 ve 225 ile Cilt 2. s. 594), Cenevre Grand Orient'ına bağlı «Saint Jean» locasının 1768'de İstanbul'da «La Victoire» locasının da İzmir'de 1786'da hâlâ faaliyet gösterdikleri belirtilir.

Posner'e göre 1762'de, İngiltere Bü. Üs. Ferrers Dükü, Washington Shirley, Dr. Dionysius Manasse'yi Asya Türkiyesi ve Ermenistan için Bölge Bü. Üs. ı olarak atadı; bu isim resmi kayıtlarda 1805 yılına kadar görülür.

1784 yılında, Polonya Grand Orient'ı İstanbul'da «Morgenröte von Zarograd» (Tan) Locasını kurdu. Yukarıda sözü edilen locaların hangi nedenlerle ve ne zaman kapandıkları bilinmemektedir.

Kırım Harbi Doğu ile Batıyı yakın temasa geçirdi ve Türkiye'de yeni localar kuruldu. İngiltere Bü. L.sı, Fransa Grand Orient'ı, Torino (sonradan Roma) Grand Orient'ı bu konuda en büyük faaliyeti gösterdiler. İskoçya, İrlanda ve Hamburg'la ilişkili münferit localar da bu dönemde görülür.

«Masonik Lügat»ında Lennings, Hannover'de tıp doktoru mason Wilhelm Blumenhagen'in «Allg. Anzeiger der Deutschen» (1822) de yüksek dereceli bir Tunus'lu firkateyn kaptanından söz ettiğini yazar. Brunswick, Hannover ve Minden'e 1788 de yaptığı bir seyahat esnasında, kaptan mason olduğunu kanıtlamış, Wilhelm Blumenhagen İstanbul'da birçok İslâmi loca bulunduğunu, ritüellerinin diğer ülkelerdeki localarinkine çok benzediğini, Türk masonların dört peygamberin kitapları üzerinde yemin ettiklerini... başlıca amaçlarının köleler arasında bulunabilecek Franmasonları tanıyarak localarda topladıkları paraları bunların fidyelerini ödemek olduğunu yazmıştı.

A. İngiltere Bü. L. sından aldıkları beratlarla çalışan localar :

A) İstanbul'da :

1. Konsekrasyonu 1862'de yapılan «Şark için» Büyük Bölge Locası, Bö. Bü. Üs. ları, sırasıyla: Sr. Bulwer (1862 - 1865); H. Clark (1865 1869); John Porter Brown (1869 - 1873). Son Bü. Üs. Stephan Scou-londı oldu. Bu son Bü. Üs. la Bö. Bü. L. sınıf çalışmalarının kesildiği kesin tarih bilinmemektedir.

2. «Oriental» Locası, No. 687, beratı: 25 Kasım 1856. 1 Ekim 1921 tarihli, «Le Franc - Maçon» isimli dergide Alfred G. Silley şöyle der: «Orta Doğuda vuku bulan sürekli harpler ve karışıklıklara rağmen, aynı tarihlerde kurulan tüm localardan bu locanın ömrü fazla olmuş-tur... Harp yılları dışında muntazam bir şekilde çalışmalarını sürdür-müştür.»

3. «Alliance» Locası. Bu loca 819 No. ile ve 30 Mart 1860 tarihli be-ratla, «Alliance Allemande» ismiyle çalışmaya başladı. Alman dilin-de mesaisini yürüten bu loca 4 Haziran 1884 tarihinde kapandı.

4. «Bulwer» Locası: No. 891, Berat: 9 Kasım 1861. (1895 de kapan-dı).

5. «Vertu» Locası: Berat: 18 Kasım 1864 (locanın kapanışı: 1890). Bu loca 1865'de İngiltere Anayasa metnini modern Yunanca'ya çe-vertti ve çalışmalarını bu dilde yürüttü.

b) İzmir'de :

6. «Homer» Locası: No. 806, Berat: 25 Ocak 1860. Açılış tarihi: (7. Ağustos 1861 (kapanış: yaklaşık olarak 1900).

7. «La Victoire» Locası. No. 896, Berat: 27 Kasım 1861; açılış: (5. Nisan 1862 kapanış: 1894).

8. «Saint John's» Locası. No. 952, berat: 4 Mart 1863 (kapanış: 1894).

9. «Dekran» Locası No. 1014, berat: 27 Nisan 1864.

Bu loca 1865 yılında Ermenice çalışmaya karar verdi. (Kapanış: 1894).

10. «Saint - George's» Locası, No. 1015, berat: 29 Nisan 1864 (ka-panış: 1894).

11. «Sion» Locası, No. 1340, berat: 7 Aralık 1870 (kapanış: 1894).

c) Efes'de :

12. «Eleusinian» Locası. No. 978, berat: 7 Ağustos 1863; açılış: 4 Kasım 1863 (kapanış: 1894).

B. Fransa Grand Orient'inden aldıkları beratlarla çalışan localar :

a) İstanbul'da :

1. «Etoile du Bosphore»; Kuruluş 28 Nisan 1858 (kapanış: 1861)
Loca 1868'de kısa bir müddet için uyanmıştır.

2. «Union d'Orient». Kuruluş: 23 Ekim 1862; açılış: 23 Mart 1863.

Bu loca kısa zamanda önem kazandı : 1865'de 103 üyesi vardı, ancak 1880'e doğru tüm faaliyeti kesildi.

3. «Ser» (Aşk). Kuruluş: 22 Şubat 1866, açılış yapan: Aznabouron;
loca Ermenice çalışıyordu; 1894'de kapandı.

4. Proodos (Terakki), kuruluş: 14 ocak 1867; açılış: 28 mart 1868;
Çalışma dili : Yunanca : çok kısa ömürlü olmuştur.

b) İzmir'de :

5. Mèlès. Kuruluş: 25 Temmuz 1867, açılış: 8 Ocak 1868.

c) Beyrut'da :

6. «Le Liban». Kuruluş: 29 Kasım 1868

7. «Chaîne d'Orient»: kuruluş: 18 Aralık 1869.

C. Torino (sonradan Roma) Grand Orient'inden aldıkları beratlarla çalışan localar :

a) İstanbul'da :

1. «Italia», açılış: 28 Mayıs 1863; hizipleşmelerden dolayı 1868 de faaliyetini tatil etmek zorunda kaldı. Kapanışından sonra aynı Grand Orient'in himayesinde yeni localar kuruldu;

2. «italia risorta». Gérassi K. bu locadaydı. Kuruluş: 28 Şubat 1868.

3. «Speranza» (Castro K.'le) (a), «La Fenice (b), «La Sincerita» (c).

Bu son üç loca 1868'de birleşerek «Le tre in una» ismini aldı.

Locanın ismi sonradan «Azizich» e değişti. Ömrü kısa oldu.

4. «Luce Orientale». Açılış: 1 Mayıs 1873; Büyükdere'de (Boğaziçi) kurulmuştu.

b) İzmir'de :

5. «Stella Jonia». İstanbul'daki Italia Locası tarafından kuruldu. Açılış: 1864.

Aynı Grand Orient İzmir'de aşağıda isimleri verilen locaları da kurdu: Orkanich, Arménak, Fénice, Analeta (İzmir'e yakın Magnesia'da)

D. İskoçya Büyük Locasından aldıkları beratlarla çalışan localar :

Beyrut'da, 1861 yılında, 435 No. ile «Palestine» Locası kuruldu. 1868 de İstanbul'da, Hasköy kazasında, 489 No. ile bir Kaledonya locası kuruldu.

E. İrlanda Bü. L. sından aldığı beratla çalışan loca :

İstanbul, Hasköy kazasında 166 No. lu «Lenister» locası. Kuruluş: 1865.

F. Hamburg Bü. L. sından aldıkları beratlarla çalışan localar :

«Germania am Golden Horn» locası beratını 13 Eylül 1863 de aldı. İlk Üs. Muh. i : G. Treu, açılış: 13 Şubat 1863, kapanış: 1873. «Die Leuchte am Golden Horn» 3 Şubat 1894'de aynı Bü. L. tarafından kuruldu. Açılış: 10 Mayıs 1894.

Kırım harbinden sonra locaların süratli gelişmelerini takiben, kısa sürede çoğunun yok olmaları ilginç bir olgudur.

Karl Becker bu locaların milliyet, din ve dillerin karıştığı liman şehirlerinde kurulduklarını belirtir. Becker'e göre Türk hükümeti locaların kuruluşunu teşvik ediyordu, ancak genelde yabancıların kurdukları bu localar, kurucuları ülkeden ayrıldıklarında zor durumda kalabiliyorlardı. Başarılı bir locanın bir kaç düşünün üyesi aynı anda ayrıldığında, locanın aniden çöktüğü vakiydi.

«Germania am Golden Horn» L.sı Üs. Muh. i G. Treu, locasının kapanmasını şu sözlerle izah ediyordu: «... bir taraftan Alman kolonisi bu genç locaya gerekli insan malzemesini temin edemeyecek kadar

küçüktü, diğer taraftan başka bölgelere tayinler yüzünden istidatlı K.ler localarının temel direği olma durumuna geçmeden ayrılmak zorunda kalıyorlardı.»

G. Teru ve Konsolos von Steindl'in ayrılmalarından sonra, mevcudu azaldığından L. uykuya yattı.

Becker ayrıca, Şark'da genel kültürün pek ileri olmadığına ve genelde kişilerin bilgi düzeyinin mesleklerinin gerektirdiği birkaç dili bilmenin ötesine gitmediğine işaret eder. Bu kültürde idealizm ve hümanizmanın yeri çok kısıtlıydı; bu nedenlerle, merak ya da maddi kazanç sağlamak üzere localara katılan kişiler, Franmasonluğun özünü kavrayamadan, kısa sürede ayrılıyorlardı.

Nihayet, kendi millî dillerinde çalışan localara Türk hükümeti kuşku ile baktığından, 19. cu yy sonlarında birçok loca kapandı.

Herşeye rağmen, en karışık dönemlerde dahi, hükümet «Avrupalı» locaları rahatsız etmedi. Ancak, üyelerini gerçek mason olamıyacak haricilerin arasından seçmeye mecbur kalmak bu locaların sonu oldu.

«Dictionnaire Maçonnique» (Mason Lügatı'nda Posner, Mısırdaki bir Bü. L. ile Yüksek Şura'nın kurulduğunu, 19. cu yy ın yarısında da Türklerin bu tür cemiyetlere sahip olma arzularının kamçılandığını yazar. 1861 yılında Mısır Prensi Halim Paşa İstanbul'da «Osmanlı İmparatorluğu Yüksek Şurası»nı kurmaya teşebbüs etti. Halim Paşa'ya göre, Türkiyede mevcut EKSR locaları kendi Büyük Locaları kuruluncaya kadar, ana localarından almış oldukları beratlarla çalışmaya devam etmeliydiler.

Mısırdaki iktidar mücadelesi, Hidiv İsmail İbrahim Paşa ile kardeşleri arasında süregelen uzun davalar, Franmasonluğu etkiledi. Prens Halim, Hâ. Bü. Â. görevini gereğince yerine getiremedi. Sonuç olarak bir Büyük Loca'nın kuruluş sorunu da askıya alındı..... Posner'e göre, çalışma arzusu vardı ve birçok önemli kişi mason olmuştu. Bunların arasında Prens Mustafa Fazıl Paşa, tahtın varisi şehzade, geleceğin 5. ci Murad'ı ve kardeşleri Prens Nureddin ve Kemalettin görülmekteydi. Bunların dışında, Fuad Paşa, Süleyman Paşa, Ethem Pertev Paşa'yı da sayabiliriz. Ancak, kısa zamanda, güzel bir gelişmenin imkânları yok oldu. Sultan Abdülhamid'in padişahlık dönemi (1867 - 1907) tüm gelişmeyi durdurdu. Abdülhamid için Fransmasonluk İngilterenin kullandığı politik bir ögeydi, bu nedenle de masonluğu

önceleri yok farzetmiş, sonraları da masonları sürgüne yollamaya başlamıştı. Bu dönemde fevkalade kısıtlı bir tarzda çalışmalarına devam eden birkaç locanın dışında, masonluk uykuya yattı. Jön Türklerin 1908 yılında istibdada son vermeleri ve «Yeni Türkiye» için bir anayasayı ilân etmeleri üzerine, bir Yüksek Şûra çalışmaya başladı. Eski ve Kabul Edilmiş Rit'in Yüksek Şûralarının Brüksel konferansında (1907), Türkiye'de bir Yüksek Şûrâ'nın kurulması kabul edilmişti. 25 Haziran 1909 da bu Y.Ş. is'ad edildi, ve Mısır Prensi, Süvari Generali Aziz Hasan Paşa Hâ. Bü. Â. seçildi. Aynı yıl, bir konkordato imzalayarak Türkiye Meşrik-i Azam'ı (Grand Orient) da kuruldu. Bu iki yeni obediansda Jön Türkler nüfuz sahibiydi: (Talat Paşa, Midhat Şükrü Bey, Rahmi Bey, General Galib Paşa, Emmanuel Carasso ve başkaları.)

Meşrik-i Azam'ın kuruluşu : İtalya'ya bağlı Bisanzio Risorta ile İspanya'ya bağlı Meşrutiyet (üyelerinden Cavid Bey sonradan Maliye Bakanı ve Bü. Üs. olacaktı) locaları Y.Ş. nın himayesine girdiler. Sonra da yedi yeni loca kuruldu. Meşrik-i Azam'ın kuruluşundan beri sahib olduğu bu dokuz loca şunlardı: Vatan (mensupları arasında Prens Aziz Hasan vardı), Muhiban-ı Hürriyet (mensuplarından Dr. Mehmet Ali Bey en yaşlı Türk masondu), Vefa, Şafak, Resne İttihad-ı Terakki Muhibleri, Uhuvat-ı Osmani. İlk Bü. Üs., İç İşleri Bakanı Talat Paşa oldu. Talat Paşa sonradan sedarete getirildi.

Türk Anayasasının ilânından sonra, İskoçya Bü. L. sı «La Turquie» locasına berat verdi (Gould). Bu L. 1909 da açıldı. Kozmopolit üyeleri arasında İngilizler, Türkler, Suriyeliler (Arap ve Hristiyan), Rumlar, Ermeniler ve Yahudiler vardı. Franmasonluğun evrenselliğinin ispatı olarak, yemin kürsüsü üzerinde İncil, yanındaki sehpa üzerinde de Müslüman ve Yahudilerin üzerine yemin ettikleri Kur'an ve Talmud dururdu. Maalesef bu locanın temelleri sağlam değildi ve kısa sürede yok oldu.

Baıkan Harbi esnasında Ordu Kumandanlığına getirilen Hâ. Bü. Â. Prens Aziz Hasan yerine Dr. Mehmet Ali Bey getirildi. İç İşleri Bakanı olarak ifa ettiği görevden zamanı kalmayan Bü. Üs. Talat Paşa da aynı tarihlerde görevinden ayrıldı.

Talat Paşa'nın yerine, «Ziya-ı Şark» Locası Üs. Muh.i, korgeneral (commandant de corps) Süleyman Faik Bey atandı

Bu andan itibaren Jön Türklerin etkisi gittikçe azaldı.

Parlamentoda, İttihad ve Terakki partisinin «İtilaf ve Hürriyet» (İktidar) ile «İhtilaf» (muhalefet) olarak bölünmesi üzerine masonlar politik amaçla, sistemli bir şekilde ve resmen takibata uğradılar.

Muhalefet Leo Taxil'in eserlerini dağıtıyor ve halkı ayaklanmaya davet ediyordu. Locaların çoğu çalışmalarını yeniden kısıtlamak zorunda kaldı; bir kısmı da kapandı. 1912 sulhundan sonra Dr. Mehmet Ali Bey B. Üs. seçildi ve tekrar birçok loca kuruldu.

Bu tarihte Mısır Masonluğu ile bir konkordato imzalandı. Buna göre, Türk egemenlik alanında bulunan Mısır locaları Mısır Milli B. L.'sinin, Suriye ve Filistininde bulunan Mısır locaları ise Meşrik-i Azam'ın himayesine girdiler.

Birinci Dünya Harbinin başlaması ile birçok mason cepheye gitti. Locaların faaliyeti hükümet emriyle bir süre tatil edildi (Baş Kumandan Enver Paşa Masonluğa karşıydı).

1916'da locaların tekrar açılmasıyla, seçilen yeni B. Üs. Süleyman Faik Bey, seçilir seçilmez Ordu Kumandanı göreviyle Anadolu'ya sevk edildi. Şehit düşen Süleyman Bey'in yerine Cavid Bey getirildi.

Kızılay'ın kuruluşunda Franmasonluk büyük faaliyet gösterdi. Kızılay'ın başkanı, Osmanlı Üniversitesi Rektörü Prof. Besim Ömer Paşa, B. Üs. seçildi ve 1921'den 1923'e kadar bu görevi yürüttü.

1923'de Ömer Paşa, izleyen beyanda bulundu: «İstanbul'da fevkalade faal kardeşlerin sayısı 500 kadardır... Türkiye Meşrik-i Azam'ı Mâbedlerinde her türlü politik ve sekter tartışma yasaklanmıştır. Yalnız muntazam masonlar Mâbedlere kabul edilebilirler. Türkiye Y.S.sı Meşrik-i Azam'la karşılıklı yetkilerini tanzim eden bir konkordato imzalamıştır. Bundan böyle, Y.Ş., Türkiye Meşrik-i Azam'ını Osmanlı İmparatorluğunun tümünde, ilk üç sembolik derece ile ilgili, tek muntazam otorite olarak tanır.»

Locaların üyeleri arasında ülkede bulunan etnik grupların hepsiyle yabancılar ve göçmenler temsil edilmişlerdi: Türkler, Rumlar, Ermeniler, Yahudiler, Araplar, Kürtler, Fransızlar, İngilizler, İtalyanlar, Slavlar, Avusturyalılar, Slovaklar, Macarlar...

Ekim ayında, İskoçya B. L.sına 1185 No. ile kayıtlı, kısa ömürlü, Ermeni Highaşdan (Ermenistan) locası kuruldu.

Mason Tarihinde, Gould, Türkiye Meşrik-i Azam'ına bağlı locaların

yemin kürsülerinde Hristiyan, İslam ve Budist kutsal kitapları ile İle Gönye ve Pusulanın bulunmalarının şart olduğunu yazar. Tanrıya inanç şarttı, Tanrının anıldığı şekil dinlere göre değişebilirdi. Pek görülmemiş bir âdet : her celsenin sonunda iki ayrı yardım kesesi dolaştırılırdı; biri kardeş yardımlaşması, diğeri de fakir çocukların okutulması içindi.

1930 yıllarında, Meşrik-i Azam'da üye sayıları 2000'e varan 23 loca vardı (Annuaire de l'Association maçonnique Internationale).

Meşrik-i Azam'ın dördü Fransızca, biri Almanca (İstanbul locası) olmak üzere 17 locası İstanbul'da çalışıyordu. Ankara'da Cumhuriyet isimli bir loca vardı. Mason atölyelerinde Türk, Rum, Ermeni, Yahudi, Arap, Kürt, Arnavut etnik grupları temsil ediliyordu.

Enternasyonal Mason Birliği (Association Maçonnique Internationale) Büyük Konvayı 1932'de İstanbul'da toplandı. Dünya Masonluğunun ileri gelen şahsiyetlerinin temsil edildiği bu Konvaya 25 Bü. L. katıldı. Konva'n esnasında Belçika Grand Orient'ından «Pek Muh. Carpentier K.»: «Bu genel sıkıntılı dönemde, masonluğun görevi itimadî yeniden yaratmak ve milletlerin barışmalarını ve yakınlaşmalarını temin edecek unsurları sulh ve sükûn içinde araştırmaktır...» demişti. Pek. Muh. Servet Yesari'nin cevabı da şöyle olmuştu: «İyi niyetli insanların bağınazlık ve toleranssızlıkla mücadelelerinde zafere ulaşmaları ancak birlik ve anlaşma yollarından geçer... Türk Masonları ümitlerini Hakikata, kalplerini de Güzelliğe yükseleterek... İyiyeye varmak istiyorlar.»

1935'de Meşrik-i Azam'dan berat almış 65 locanın 31'i faaldi ve 2000 üyeleri vardı. Bu locaların 25'i çalışmalarını Türkçe, 6'sı Fransızca, 1'i Almanca olarak yürütüyorlardı. Biri hariç, hepsi İskoç Rütini kabul etmişti. İç ve dış politik durumun gündem günden güne ağırlaşması üzerine Türkiye mistik gizli cemiyetleri kapadı. Parlamento'da bu tür cemiyetlerin her türlü toplantılarını yasaklayan bir kanun çıktı. Ancak, Franmasonluk bu kanunun kapsamı dışında bırakıldı. Franmasonluğun durumu parlamentoda hiç tartışılmadan, Bü. Üs.in başında bulunduğu temsil heyeti, İç İşleri Bakanının tavsiyelerine uyararak, 9 Ekim 1935'de çalışmalarına son verdiğine dair bir karar imzaladı.

1909'dan önce Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı obediyanlara bağlı localar, İngilizce ve İskoç locaları dışında, toprak bütünlüğü kuralına uyaraktan Türk Bü. L.sının himayesine girmişlerdi. Kapanış-

tan sonra bu İngiliz ve İskoç locaları çalışmalarına devam ettiler. Aynı tarihte Türkiye Y.Ş.'da biri Fransızca çalışan 4 Olgunlaşma atelyesi, 2'si Fransızca çalışan 5 Şapitr, 3 Areopaj, 1 Y. Haysiyet Divanı ve 1 Y. Danışma Divanı vardı. Y.Ş. İstanbul, Ankara ve İzmir'de faaldi.

Masonluğunun dorukta olduğu 1935 yılında Türkiye'de bu kapanmanın nedenleri aşağıda gözden geçirilmiştir :

a) Dış etkenler: Dinsel ve gerici ortamların etkisi, taraflı gazete makaleleri, totaliter devletlerde alınan tedbirlerin Türkiye'ye kadar uzanan etkileri.

b) İç etkenler : Bazı kardeşler masonluğun artık görevini tamamladığına inanıyorlardı. Hükümet çevreleri de masonluğun kültürel görevinin Halk Evleri tarafından üstlendiğini iddia ediyorlardı.

Meşrik-i Azam'ın yöneticileri Franmasonluğun kapanma belgesini imzalayarak İç İşleri Bakanına sundular. Obediansın tüm mal varlığı Halk Evlerine terk edildi. Teorik olarak kapanışta hükümetin baskısı olmadı. Gerçekte ise, Atatürk Hükümeti, rahatsız etmiş olduğu bazı ortamlara ödün vermek istemiş, ve bunu da Franmasonlukla başka cemiyetlerin kapanmasını temin etmekle yapmıştı. Herşeye rağmen bu uyku döneminde kardeşler resmi uyanışlarına hazırlık olarak gayri resmi toplantılar tertip ettiler. Y.Ş.'nin bu türden toplantılarında, ileride olacak uyanış esnasında, eski locaların uyandırılmamasına ve yeni esaslara dayanacak yeni locaların kurulmasına karar verdi.

Uyku yılları süresince yabancı obedianslara bağlı locaların tekrar sessizce çalışmaya başladıkları iddia edilebilir.

5 Şubat 1948 tarihinde Türkiye Yüksek Şûrası hükümete locaların yeniden açılmasını talep eden bir beyanname vererek 14 yıllık uyku ve Türk Masonluğunun bu üçüncü dönemine son verdi

5 Şubat 1948 beyannamesini, Türkiye Y.Ş.'dan 33 dereceli 7 kardeş imzalamıştı. Localar yalnız İstanbul'da değil, Ankara ve İzmir'de de tekrar faaliyetlerine başladılar.

1957'ye kadar 28 sembolik loca nur'a kavuştu Locaların Türkiye Y.Ş.'nin uhdesinde çalıştıklarını ve dolayısıyla bu Y.Ş.'nin 1'den 33'e kadar tüm derecelere egemen olduğunu hatırlatalım. Bu locaların 13'ü İstanbul'da, 8'i Ankara'da, 7'si de İzmirdeydi. Atölyelerden «3'ü Fransızca, biri İngilizce biri de Türkçe çalışıyordu.

1951'de Y.Ş. Türkiye'deki tüm sembolik dereceleri yönetecek bir Türkiye B. L.sının kurulmasına karar verdi. 1954'de, Y.Ş. İstanbul, İzmir ve Ankara'da, Ünite adıyla, 3 B. L. kurdu.

Bu Üniteler Y.Ş.dan bir delege ile Ünitelerin kendi vadilerinde çalışan locaların Üs. Muh.lerinin oluşturdukları bir konsey tarafından yönetiliyordu. Böylece, Türkiye B. L. Ankara ve İzmir üzerindeki kontrolünü kaybetmiş ve İstanbul B. L.sı ismini almıştı. Artık Türkiye B. L.sı yoktu.

Ocak 1955'de İstanbul, Ankara ve İzmir'de Bölge B. Locaları kuruldu ve Türkiye Birleşik B. L.sı adı altında konfedere oldular. Ancak, bu da palyatif bir tedbirdi ve sembolik localar Y.Ş.nın etkisinden kurtulamamışlardı.

Bu duruma bir çare bulmak üzere, haziran 1955'de Y.Ş. ilk üç dereceyle ilgili tüm yetkileri yeni kurulacak bir B. L.ya devredeceğini beyan etti.

Bu B. L.nin kuruluşu hizipleşmelere ve akademik tartışmalara yol açtı. 1955'de Ankara'da bir B. L. kuruldu ama faaliyete geçemedi. 1956'da İstanbul'da bir Türkiye B. L.sı kuruldu; Ankara'da daha önce kurulan Türkiye B. L.sına sadık kalan 6 Ankara locası dışında, tüm localar bu yeni B. L.ya katıldı. İkilik Aralık 1956'ya kadar sürdü. O tarihte, İstanbul'da toplanan bir Konvan, Ankara'da tek bir Türkiye B. L.sının kurulmasını kararlaştırdı. 30 Nisan 1956'da Türkiye B. L.sı ile Y.Ş. arasında bir konkordato imzalandı. Bu konkordato ile, Y.Ş. ilk 3 derecenin egemenliğini Türkiye B. L.sına teslim etti.

1 Şubat 1957'de Türkiye B. L.sının ismi «Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Türkiye B. L.sı» olarak değiştirildi. Büyük görevliler toplantılarını, değişimli olarak, Ankara, İstanbul ve İzmir'de tertip ediyorlardı.

Bu tarihte Y.Ş.da,
4 Olgunlaşma locası
4 Şapitr
2 Areopaj
1 Y. Havsiyet Divanı
1 Y. Danışma Divanı
faaliyet gösteriyordu.

Kuruluşu muntazam temellere dayanmadığından, başlıca muntazam Bü. Localar Türkiye Bü. L.sını 1965 yılına kadar tanımadılar. Gerçekten, Türkiye Bü. L.sını bir muntazam Bü. L., veya hiç değilse, 3 muntazam loca değil de bir Yüksek Şûra kurmuştu.

25 Nisan 1965 tarihinde İskoçya Bü. L.sından gelen bir temsil heyeti Türkiye Bü. L.sını konsakre etti. Bu yeni Türkiye Bü. L.sı Bü. Görevlilerinin, bu arada da Bü. Üs.lığa Necdet Egeran K.in seçimi bazı çevrelerde hoşnutsuzluk yarattı ve bu seçimleri tanımayan Y.Ş., Türkiye Bü. L.sı ile olan münasebetini kesti.

Sembolik atölyelere artık dayanmayan Y.Ş. teorik olarak yaşam hakkını yitirmişti; bunun üzerine Bü. L.ya bağlı 33 dereceli muntazam Kardeşler, 24 Ekim 1967'de Türkiye Y.Ş.sını yeniden organize ettiler. Türkiye Bü. L.sını tüm muntazam masonik obedianslar tanıdı, bu arada İngiltere'nin tanınması 9 Eylül 1970 tarihinde oldu. Reorganize edilen Y.Ş.yı ise tüm dünya Y.Ş.ları tanıdı.

Böylece, bir taraftan muntazam bir Franmasonlukla, diğer taraftan, son bilgilerimize göre, bazı Grand Orient'ların tanıdığı bir grup olmak üzere, 1965'den bu yana Türkiye Franmasonluğu ikiye bölünmüştür.

Halen (1987), Türkiye Bü. L.sına bağlı 75 loca İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Adana'da faaliyet göstermektedir. Bunların 3'ü Fransızca, 2'si İngilizce, 2'si Rumca ve 1'i Almanca çalışmaktadır. Muntazam kardeşlerin sayısı 6000 kadar olup, bu rakam artmaktadır.

Türk Masonluğu EKSR'ne göre çalışır. Yemin kürsüsü üzerinde, kardeşlerin bağlı oldukları başlıca dinleri temsilen, Kur'an, Tevrat ve İncil bulunur.

Yeniden teşkilatlanan Y.Ş.nin 1500 kadar üyesi 6 Olgunlaşma atölyesi, 5 Şapitr, 4 Areopaj, 1 Haysiyet Divanı, 1 Yüksek Danışma Divanı ile EKSR'nin son ve 33 cü derecesinin Y.Ş.sında faaliyet göstermektedirler. «Le Parvis Philosophique» Olgunlaşma locası ile «Les Pionniers de l'Avenir» Şapitr'i Fransızca çalışır.

Türk Franmasonluğunun bir de Mimar Sinan adlı araştırma locası vardır. Bu loca üç ayda bir Türkçe dilinde bir bülten yayınlar.

Türk Franmasonluğu evrensel mason ailesinin bir parçasıdır ve müşterek eserin gerçekleşmesi için tüm gayretiyle çalışır.

(Bir Düzeltme) deki Değerlendirmeler Üzerine

Sami GÜR'ÜN

Mimar Sinan dergisinin Mart 1989 tarih, 71. sayısında yayınlanmış bulunan (Mabed) adlı yazıda bulunduğu ileri sürülen yanlışlar yine Mimar Sinan Derginin Eylül 1989 tarih ve 73. sayısında 75. - 76. sahifelerde Haluk Bitek kardeşimiz tarafından (bir düzeltme) başlığı altında kaleme alınmıştır.

Şimdi; yazılarımda bulunduğu ileri sürülen yanlışları (konular) ve bir açıklama getirmek amacı ile onlara verilecek karşılıklarında (yanıt) paragrafları halinde ve iki ana grupta toplayarak değerlendirmeye çalışacağım...

1 — Konular: Bunlar, (Sema), (Semahane), (Zikr) konularıdır. a) (Sema, salonun adı değil, yapılan törenin adıdır. Sema yapılan salona semahane denir) buyuruyorsunuz.

Yanıt: Bilirsiniz (Sema) Arapçadır ve başlıca üç değişik anlamı vardır. Birincisi Mevlevi ayininin temellerinden birini oluşturan Sema Sözcüğünün Türkçesi (işitmektir). İkincisi sema, mevlevi ayininin ismidir. Üçüncüsü Sema, gökyüzü ve gökkubbe'dir ki bu da ustası E.U.M.'nin inşa etmiş olduğu; ayin yapılan, sınırsız, mavi renkli ve en yüce bir mekân ismidir. Çünkü mevleviler ayin sırasında kollarını yana açarak elleri ile gökkubbeden ya da (sema)dan yani manevi anlamda Allah'tan aldıklarını sol elleriyle halka verirler. Bu geniş anlayış: mevlevihane binasının tahta yada beton malzeme kullanılarak yapılmış tavan ve duvarları arasındaki dar yada küçük bir mekânda değil de yüce (sema) denilen bir mekânda yada gökkubenin sanki

altında, müzikle dönerken oluşan baş dönmesinin verdiği (cezbe) ile sağlanan bir coşku ile oluşur. Yoksa düşündüğünüz gibi insan yapısı mevlevihane mekânında olursa, bu durum mevleviliğin çok anlamlı felsefesindeki kudretine ve azametine hem çok dar ve hem de çok küçük gelir. Aslında mekânın, şu ya da bu olması önemli değil ama onun (sema) denilen en geniş mekânda yapılmış olduğunun düşünülmesini ancak mevleviliğe layık gördük. Çünkü bu kavramın aynı zamanda Mevleviliği daha da yücelttiğine inanıyorum. İşte bu anlayışın mesleğimizdeki (Mâbed) anlamında yeralan, ustaların yaptığı bina ve sema Mâbedinin anlayışı ile gösterilmesi bir benzetme değil bir gerçek olduğunu sizin de iyi bildiğiniz bir olaydan esinlenerek yazılmıştır: Mevlana bir gün Konya çarşısında gezerken bir demirei dükkânında vurulan her çekic darbesinden çıkan seslerin ahenkli müziği ile vecde gelerek çarşının içerisinde ilk Mevlevi raksını yaparken de yine (semahane) yok idi. Ama onun yerine gökkubeyi anlatan sema altında ilk Mevlevi raksını icra ettiği gibi bu sırada Mevlana (semahane) gibi bir mahal de aramamıştır. Bu durum Mevlana'nın üstün Kemal ve tolaransını göstermektedir. Böylece ilk Mevlevi raksi da bir binada de-

ğil gök kubbenin yani sema meskeninin altında yapılmıştır. Tersine, zikrin ya da ayinin gerek gökkube olan (sema) da ve gerekse semahane yapılmış olması her iki tarafa da bir üstünlük sağlamıyacağını takdirlerinize bırakırım.

b) (Mevlevilikte diğer tarikatlarda olduğu gibi tören sırasında zikir yoktur, yalnız ismicelal çekmek vardır) diyorsunuz.

Yanıt: (zikr) arapça sözüğü Tanrının yüzden çok adlarından tarikatcha kabul edilen birini yazı ile, lisanla, kalp ile söyleme, anma yani Tanrı adını ard ardına söylemek suretiyle Tanrı ile birleşmek ve tanrıdan başka herşeyi unutmaktır. Bu anlayış, alevilerde olduğu gibi Mevlevilerinde (sema) töreninde müzik ile birlikte raks edilerek yürütülür.

Anlaşıyor ki, (zikr) tasavvuftaki (derviş) ve benzerleri gibi müşterek, genel anlamlı bir sözcük olarak kullanılır ve her tasavvufi kuruluşta da vardır. Kimileri bunu başka sözcükler ile de ifade ederler. Ne varki temel olan şey Allahın isimlerinden birisinin söylenmesi esastır. Dikkat edilirse söylemiş olduğunuz (ismi celâl) ve bu terimin bir başka adı olan (lafzaî celâl) karışık sözcükleri zaten (Allahın adı) demektir. Çünkü bütün der-

vişler, tarikatları ne olursa olsun hepsi de (zıkr) ya da (ayin) sırasında sesli ya da sessiz olarak (lafzaî celâl)'i yani Allahın isimlerinden birini söylerler.

2 — Konular: Burada da iki konu vardır.

a) (46. sahifenin 6. paragrafında Süleyman mâbedi adının kutsalların kutsalı - Kudsül Akdas - olduğu yanlış olarak yazılmıştır) diyorsunuz.

Yanıt: Burada iki sorunun karşılığı olan iki yanıt vardır. Birincisi (Kudsül Akdas) arapça izafet terkididir. Kutsallık dikkate alınarak, (sen) yerine kullanılan (siz) deyimleri gibi çoğul anlatan (kutsalların kutsalı) deyimini kullanılmıştır. O ise ki tam türkçe karşılığı (kutsalın en kutsalı) olması gerekir. İkincisi (mâbed) konusunun elimdeki yazılı müsveddelerinin gözden geçirilmesi ile, orada bir çıkıntı yapılarak şu notların ekli bulunduğu görülmüştür. Buna göre, dergideki 46. sahifenin, 21. satırının başında bulunan (de) ekinin (din) olarak düzeltilmesi gerekir ve bundan sonra müsveddelerde yer alan (mâbed'in girişine yakın olan içerdeki bir yerde bulunan küçük odaya) notunun eklenmesi gerekirken bunun yer almadığı görülmüştür. Okurların, dergilerinde, lütfen bu düzeltmeyi yapmalarını rica ederim. İşte metnin daktilo edilirken

mevcut çıkıntı ek notunun yazılmasının unutulması gibi, derginin yayınlanmasından sonra da yine denetimden kaçmıştır. Bu durum ise buyurduğunuz gibi (yanlış) değil bir aksaklıktır. Çünkü Osmanlıcada buna arapça kökenli olan (zuhul) denirki isteyerek, bilerek ya da amaçlı değil yani amaçsız bir dalgınlık (gaflet) demektir. Bu anlayışı takdirinize bırakır ve yine de özür dilerim.

b) Süleyman Mâbedi, üç kere değil iki kere yıkılmış ve yıkılmıştır) buyuruyorsunuz.

Yanıt: Süleyman mâbedi üç kere yıkılmıştır. (büyük, dinler ve mezhepler ansiklopedisi). Birincisi Asurlular tarafından yıkılmıştır. Bu tahribat en hafifi olduğu için bazı tarihçiler bu olaya kısaca değinmiş ya da hiç değinmemişlerdir. İkincisi Babililer, üçüncüsü Romalılar tarafından yapılan büyük tahribattır. Burada yer alan enteresan bir hususta tarihçiler arasında tam bir kesinlik, yani anlaşma bulunmamasıdır...

Bana bilimsel kardeşlik sohbetinin zihni alış veriş zevkini hazırlayan Halûk Bitek ile örnek yardım etme anlayışı gösteren Mimar Sinan Dergisi bütün yetkili kardeşlerime teşekkür ederim.

Kardeş sevgi saygılarımla

DÜZELTME

Mimar Sinan Dergisi 74. sayısında «Doktorluk ve Masonluk» başlıklı yazıda Prof. Dr. Sadi İrmak ve Dr. Muhittin Üstündağ Mason olarak belirtilmişti. Bu arada yaptığımız tetkikler sonunda Prof. Dr. Sadi İrmak'ın ve Dr. Muhittin Üstündağ'ın Mason olmadığı yalnız Muhittin Üstündağ'ın mülkiyeli olduğu tespit edilmiştir.

Özür dileyerek düzeltiriz.

Abdülkadir ERENGÜL

Mimar Sinan Dergisi Sekreterliği
Nuruziya Sokak No. 21 - 25
Beyoğlu — İstanbul

74. sayıda çıkan «RÖNESANS VE MASONLUK» başlıklı yazımın sonunda dalgınlığımdan dolayı Bibliyografyayı veremediğimden yayımlanamamıştır.

Geçen yıl bu yazımı Mimar Sinan Dergisine verdiğim günlerde babamı kaybetmenin üzüntüsü ve kardeş localarda konferans olarak verdiğim bu yazıyı, Mimar Sinan Dergisine kısaltarak vermemden dolayı, bir hatam sonucu Bibliyografya verilmemiştir.

Düzeltilmesini ve önümüzdeki 75. sayıda özürümle yayımlanmasını saygılarımla arz ederim.

Üstün GÜRTUNA
Fazilet Muh. Lo.

Bibliyografya

- 1 — Emin OKTAY
Lise III Tarih Dergisi kitabı
Rönesans Sayfa : 59 - 60 - 61 - 62
- 2 — Prof. Dr. Cavit BAYSUN
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Yeniçağ
Dersi sertifikası Ders Notları (Rönesans) Meydan Larousse
(Rönesans) 10. Cilt Sayfa : 710
- 3 — Jules Boucher - Paul Naudon
Tercüme : Matilda Sakar
Masonluk Bu Meçhul
Sayfa : 13 - 14 - 15 - 16 - 17 - 18 - 19 - 20 - 21
- 4 — Prof. Sahir ERMAN
Dante ve İlahi Komedyanın Ezoterik Yorumu
Sayfa : 36 - 37

Royal Masonic Hospital (Kraliyet Masonik Hastanesi) Hastanemizi Tanıyalım

Ravenscourt Park, London W6 OTN, Telefon 01-748 4611

Rifat MADAZLIOĞLU

Bu hastahane masonların hastahanesi, yani sizin hastahanenizdir. Hastahaneniz 50 yıldan beri masonluğa hizmet etti. En yüksek standartlara göre techiz edilmiş bulunan bu hastahanedeki tıbbi bakım da fiatlar, diğler mevcut bağımsız hastahanelere göre çok düşürülmüş durumdadır.

Bu hastahanenin bir hemşire yetiştirme okulu vardır. Masonik eğitimide az çok öğrenen bu hemşireler ana hastahanedeki iş yerlerine bu bilgilerle döndüklerinde, işlerine intibak hususunda çok başarılı olurlar.

Hastahanedeki 9 tıbbi servis vardır. Royal Masonic Hastahane de bir mevki elde etmek için pratisyen doktorlar arasında önemli bir rekabet vardır. Genel olarak böyle bir hastahanedeki kaza ve acil servislerinde görgü ve tecrübelerini artırmak, muayyen bir devre sonunda da ihtisas imtihanlarına çalışarak mütehasıs hekim veya cerrah olmak, bir doktor için burası en ideal bir yer sayılır. Çok güzide danışmanlar, her an için burada mevcut olmuştur.

Hastahanenin giriş bölümünde masonluğun amblemi yanında, insanlığın şefkat ve sevgi ile şifa bulmasını ifade eden lâtince bir kitabe vardır.

Son on yıl içinde, hastahanedeki muhtelif derecelerde 44.000 mason tedavi edilmiştir. Ocak 1983'deki yıllık genel toplantısında hastahanenin gelecekteki asli hizmeti olan masonluğa hizmete en iyi bir şekilde devam edeceğini karar altına almıştır.

Tıbbî Kolaylıkları

Hastahane halen 10 adet gündüz yatağı haric, 252 yataklıdır. Öğrencilerin gayet güzel görüp, takip edebilecekleri, en yeni cihazlarla mücehhez 4 adet anfiterik ameliyathanesi, 8 yataklı ameliyat sonrası abkım ünitesi, meme grafisi, yine modern cihazları havi röntgen servis, ultrason muayenesi, patoloji laboratuvarları, iyi donatılmış eczahane, su tedavi banyolarını havi fizik tedavi bölümü, ekzarsızlı kâlp muayene cihazları, nükleer tıp bölümü, acil yoğun bakımlı kroner ünitesi, 7 adet poliklinik vardır.

Yatan Hastalar İçin Tesisler.

Renkli televizyonlu istirahat odaları ve restoran, çiçekli, havuzlu ve fıskiyeli bahçeler, güneşli balkonlar, hastahane mağazası ve seyyar servis arabaları, manikür ve pediküröcü, ziyaretçilerin gece kalma odaları, sosyal yardım işlerinde çalışanlar, diyet mütehassısı, berber, diş muayene viziti, özel killisecik ve ziyaretçi papaz vardır.

Hastahane Kabul Prosedürü

Doktorunuz tıp servis doktoruna yazacaktır. Acil durumda ise nöbetçi doktoruna yahutta cerrahi servise telefon edecektir. Gece veya hafta sonu tatilinde ise, vazifeli Baş Hemşire Ofisine müracaat edilecektir.

İmkânları

Hastahane her halükârda muntazam bir mason L.sına mensup, uzak bir yerden gelmiş dostunun bile işini görmeye imkân hazırlar.

Muntazam olmayan bir mason, karısı, dul karısı için hastahane hizmetleri veya iktisadi indirimden mahrum edilmiştir.

Şayet sigortalıysanız, alâkalı memura drekt olarak müracaat edeceksiniz. Tıbbî sigorta palıcesini havi hastalar için tedavi masrafları, hastahane finansmanı bakımından çok faydalıdır. Şayet mason olmayan bir dostunuzu hastahaneye yatırmak istiyorsanız, onun ücretini hastahanemiz de kalacağı müddet için tamamen ödemek mecburiyetindedir. Bunun için hemşire, yemek ve giyim masrafı dahil günde 95 sterlin ödenecektir.

Bir hasta için yapılan tedavi masrafları, hasta ile hastahane arasında mevcut bulunan bir irtibat memuru «Almoner» tarafından tahsil edilir.

Hastalarımızın büyük ekseriyeti ücretlerini tamamen, bir kısmı ücretin bir miktarını, diğer bir bölümü ise bütçeleri müsaadesince çok azını, bir kısmı ise hiç vermeyebilir. İşte bu durumda hastahane yardım fonu hesabından, duruma göre masraf karşılanır.

Biz size yardımın devamına lüzumluuz.

Tıbbî Checkup

Kontrol, niçin sağlık için lüzumludur?

Bir çarpıntı, bir kroner, genişleyince tedavisi mümkün olmayan bir kanserin erken

belirtilerini ve septomlarını teşhis ederek erken tedavi altına alma bakımından lüzumludur. Bu koruyucu hekimliğin en başta gelen prensiplerindedir. Aşağıda belirtilen hususlar diğer merkezlerde olamaz,

1 — Hizmet tamamen bir ekip tarafından yapılır. Burada, siz bir kompitür aracılığı ile muhabere yapmayacak, bilâkis nazik ve sempatik profesyonel insanlardan soracak ve öğreneceksiniz.

2 — Siz Londra'nın bir lider hastahanesinin, sizi kabul eden müteahhiss hekim ile şahsi olarak muayene olacak ve görüşme yapacaksınız.

3 — Müşavr doktor bütün kan testlerini ve neticelerini, sizi karşısına alarak izah eder. Böylece şu anda ve gelecekte ne yapmanız lâzım geleceğini size anlatır. «Bu muayeneler için 10 gün lâzımdır, bundan evvel bir rapor verilemez.»

4 — Royal Masonic hastahane gayet modern cihazları havidir. Tahlil ve teşhis için kullanılan bu makineler, ilgili müteahhisslarca çalıştırılır.

Tıbbî bir Checkup için dahilden müracaat eden hastaların çokluğu, umumi masrafları düşürür. Bundan dolayıdırki, bu masonik hastahane de şumullü bir Checkup için fiyatlar çok ehvendir.

Bir Checkup neleri ihtiva eder

- Müşavir hekim tarafından sorguya çekilerek, geçmişin tesbiti.
- Ağırlık ve yüksekliğin ölçülmesi.
- İşitme testleri.
- Görme testleri.
- Göz içi tazyikinin ölçümü.
- Kan tazyiki ölçümü.
- Akciğer fonksiyonu testleri.
- Elektrokardiyogram.
- Göğüs filimleri.
- Üre analizi.
- Kan analizi.
- Kadınlar için Servikal Smir ve meme grafisi.

Kan Analizinde Şunlar Yapılmaktadır

Kalisyum — Fosfat — Üre — Kreatinin — Ürik asit — Glikoz — Albumin — Globulin — Total Protein — A/G nisbeti — Total bilirubin — Direkt bilirubin — Esgot «SGOT (AST)» — Esgepete «SGPT (ALT)» — Alkali fosfat — G Gutamil trans — Kollestrol — HDL — Trigliserid — Sodyum — Potasyum — T3, T4 — FTI — Sifilis serol — Hb — RBC — PVC — MVC — MCHC — WGC — Diferansiyel — ESR.

Hastahaneye sabahleyin saat 9.30'da aç olarak geleceksiniz. Giriş kapısı holündeki muayene odasına alınacaksınız. Orada kan alma mütehasası hemşiremiz sizden örnek kan alacaktır. Bundan sonra arzu ederseniz Restörant da çay, kahve veya serinletici bir şey alabilirsiniz. Tekrar muayene odasına döndüğünüz de, işitme, görme, göz içi tazyik ölçümü tesbitleri yapılacaktır. Bilâhere X-Ray kısmında göğüs filimlerinin çekilecektir. Nihayet ECG bölümünde kardiyograf mütehasasımız kalbinizin elektro kardiyogramını eforlu, eforsuz çekecek, neticeleri tesbit edecektir. Ayrıca akciğer fonksiyonları testini yapacak.

Öğle yemeğini yediğiniz zaman, bu çeşit testlerin neticeleri, mukayesesi müşavir hekime taktim edilecektir. İkindiden evvel hekiminiz sizinle görüşecek. Belkide bulgular üzerine size sorular soracak, ayrıca sizi baştan başa muayene edecektir. Neticeler üzerinde sizinle görüşecek. Checkup raporunuz doktorunuza bilâhere gönderilecektir.

Doktorunuz lüzüm görürse, araştırma ve tedaviye ihtiyaç varsa, siz ve doktorunuzun talebine göre hastahaneye yatırılarak tedavi edileceksiniz. Ful Checkup 98 sterlidir.

Kadınlar için ise 118 sterlidir.

Checkup için hastahaneye telefon edip mutlaka randevu almanız şarttır.

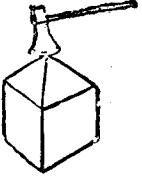

Mimar Sinan L.:. Seçimleri Yapıldı.

Mimar Sinan L.:sının 1990 - 1991 yılı görevlilerinin seçimleri yapılmış ve L.:nın üst Muh.:liğine Ziya Umur K.: yeniden seçilmiştir.

Yeni görevliler listesi şöyledir :

Üs.: Muh.:	:	Ziya UMUR
Önceki Üs.: Muh.:	:	Tayfur TARHAN
1. Na.	:	Mişel MARGULİES
2. Na.	:	██████████ Falih ERKSAN
Hatib	:	Cevad Memduh ALTAR
Sek.	:	Reşad UMUR
Haz. Em.	:	Doğan YALIM
Has. Em.	:	Orhan ALPYÖRÜK
Muh.	:	Raşit TEMEL
1. Tören Üs.	:	Hüsnü GÖKSEL
Kut. Kitap Em.	:	Nevzat ÖKE
Sancaktar	:	Mukbil GÖKDOĞAN

Localarda Verilen Konferanslar

İSTANBUL	KONUŞMACI	KONU	TARİHİ
İdeal	Ali Oktay Cever	Masonik Bir Etüt	25.12.1989
	Adnan Pekman	Eski Çağ Dinlerinde «Mystere»ler	27.1.1990
	Aktan Okan	M.:lukta Özgürlük	5.3.1990
Kültür	Yavuz Güntekin	Laiklik Üzerine	27.10.1989
	Ahmet Arzan	Özgürlük Üzerine	27.10.1989
	Mehmet Sağıroğlu	Cumhuriyet Üzerine	27.10.1989
	Önder Öztürel	Atatürk ve Adalet	27.10.1989
	Nesim Benbanetse	Atatürk ve Laiklik	10.11.1989
	Barış Mater	Öğrenim Birliği	10.11.1989
	Yıldırım Kılış	Cumhuriyet ve Ekonomi	10.11.1989
	Gürdal Çeliköz	Cumhuriyet ve Tiyatromuz	10.11.1989
	Şevki Nezihi Aykut	Sezme ve Bilme	2.3.1990
Ülkü	Teoman Fanuscu	Düşünce ve Boyut	21.12.1989
	Nusret Semi	Sevginin Zaferi	4.1.1990
	Cevat Memduh Altar	Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Dünya Görüşünde Sevginin Yeri	18.1.1990
	İlter İnal	İyi Bir Mason	1.3.1990
Kardeşlik	Şafak Levi	Fransız İhtilali ve Masonluk	28.12.1989
Kardeşlik	Osman Altınay	İnsan, Sevgi, İnsan Sevgisi	11.1.1990

İSTANBUL	KONUŞMACI	KONU	TARİHİ
	İsmail İşmen	Mustafa Reşit Paşa K.: Tarafından Okunan Tanzimat Fermanı	25.1.1990
	Suat Ağagil	Hümanits Düşünceler Yunus Emre ve Biz	8.3.1990
	Zekâi Bayer	Çevre Sorunları ve M.: 'luk	8.3.1990
Hürriyet	Vedat Aydın	M.: 'nik sohbet	12.12.1989
	Necati Böke	Güzelliği Gören Gözler Sevgili Terennüm Eder	9.1.1990
	Gabriel İpekeli	M.: 'nik Hoşgörü	6.2.1990
	Kâmil Günel	Kültür ve Uygarlık	6.2.1990
Sevgi	Reştan Aras	Dünyamızı Bekleyen Tehlikeler	15.1.1990
	Necdet Şarlık	Toplumsal Yapımızın Bugünkü Gelişimi	
	Necdet Bayraktar	Karşısında M.: 'luğun Dışa Dönük Rolü Ne Olmalıdır.	26.2.1990
	Rahmi Kayran		
Atlas	Moris Alfandari	İnsanın Gereksizliği	27.12.1989
	Nedim Yahya	Rozikürisyen Cemiyetleri 2 Kısım 18, 19, ve 20. Asırlar	10.1.1990
	Albert Menase	Hoşgörü ve Kardeşlik	7.2.1990
	Davit Kohen	Masonluğun Fransız Devrimi Üzerinde Etkisi ve Rolü Ne Olmuştur?	21.2.1990
Müsavat	Mahmut Özışık	Nietzsche'de Yeni İnsan Arayışı	15.12.1989
	Ziya Umur	Avrupada Laiklik	12.1.1990
	İsmail İşmen	26 Şaban, 3 Kasım 1839 Pazar Günü Mustafa Reşit Paşa K.: Tarafından Okunan Gülhane Hat-ı Hümayun'un 150. Yıldönümü Münasebeti ile 19. Yüzyılda Tanzimat, Olaylar ve Görüşlere Ait Protre ve Manzaralar	9.2.1990
	Rahmi Aksungur	Mason Gözü ile Sanat 3 - HEYKEL	23.2.1990
Libertas	İlhan Taylan	GAP - Projesi ve Atatürk Barajı	6.12.1989
Hakikat	Stati Leana	Dört Felsefe Okulu	14.12.1989
	Yani Kalamaris	Masonun Hakları ve Görevleri	11.1.1990
	Yani Paisios	«1717»	25.1.1990
	Yani Skarlatos	Hakikat	8.1.1990
Ahenk	Tanju Koray	Çırac Derecesinin Tablosu	14.2.1990

İSTANBUL	KONUŞMACI	KONU	TARİHI
Ahenk	Tamer Ayan	M.'.lukta Kùreler	28.2.1990
	Faruk Erengùl	Meta Kozmogoni'den Para Kozmogoni'ye Masonik Espiri ile Yaklaşım	14.3.1990
Fazilet	Cavit Yenicioğlu	Sembolizmada Vuruőların Dili	2.1.1990
	Mùmtaz Diker	Yuvaya Dònuő	13.2.1990
	Taylan Sezer	Sevgi İnsan Sevdiği ve Sevildiği Kadar İnsandır U.Y.O.	27.2.1990
Erenler	İskender İrde	İyi, Gùzeli, Doğruyu Anlamak,	12.1.1990
	Reşit Ata	Templier'lerin M.'.lukla İlgisi	23.2.1990
Delta	Maocit Akman	Tùrkiye de Profesyonel Yòneticilik Üzerine Bir Araştırma	18.12.1989
	Tuncel Gùlsoy	Doğu Avrupadaki Gelişmeler ve Deđiőimler	29.1.1990
	Alber Bilen	Kùltùr	12.2.1990
	Burhanettin Semi	Dinler ve Laiklik	24.2.1990
S. Dostlar	Reşit Ata	TUBALCAİN	11.1.1990
Ùlke	Adnan Sùtmen	Kendini Bilmek, Din ve Masonluk	26.12.1989
	Adnan Sùtmen	Hùrriyet	23.1.1990
	Nusret Semi	Ùç Basamağın Yorumu	20.2.1990
Şefkat	Burhanettin Cankat	Batıl ve Hakikat	5.2.1990
	Çetin Çolpan	Elektronik ve Bankalar	19.2.1990
Hùmanitas	Mehmet Akif Akev	Uzak Doğu'nun Bùyùk Dinlerine Bakış III. Sintoizm	13.2.1990
	Marko Benbaneste	Eski Mısır'ın İnisiyatik Ritleri	27.2.1990
Hulus	Pluton Kiriazı	Kriőna'nın Çocukluk Hayatı	20.12.1989
	K. Doykos	Ebedi Akıl ve Hikmet'in Sesi (7. Kısım)	17.1.1990
	Pluton Kiryazı	O Siris: Òlùm ve Diriliş	31.1.1990
	K. Doykos	Ebedi Akıl ve Hikmet'in Sesi (8. Kısım)	31.1.1990
	Pluton Kuryazı	Mimar Sinan	14.2.1990
	Vasil Sarıyanidis	Ruhun Manyetik Çekimi	20.2.1990

İSTANBUL	KONUŞMACI	KONU	TARİHİ
Hulus	Silvio Trika	Masonluğun Cazibesi	14.3.1990
	Lefter Karakaş	Masonluğun Asoterik Bilgisine Katkı	14.3.1990
Freedom	Ertuğrul İncekara	Avusturalya'da Masonluk	18.1.1990
Devrim	Fuat Altınsoy	200'üncü Yıldönümü Münasebetiyle Fransız İhtilali ve Yansımaları	27.12.1989
	Erol User	Vicdan	24.1.1990
		Harici Alemdeki Kişilerle İlişkiler	28.2.1990
	Bilgin Kosova	Alçak Gönüllülük ve Saygılı Olmak	28.2.1990
	Erden Göksu	Tutarlı, Uyumlu ve Sevecen Olmak	28.2.1990
	Halûk Kaplan	Erdemli, İhtiraslardan Uzak Hoşgörülü Olmak	28.2.1990
	Mete Akyol	Bir M.: 'un Toplumdaki Sorumluluğu	21.2.1990
	Emin Esat Kadaster	Bilim, Evren ve Zaman	7.3.1990
Sevenler	İbrahim Aydıncı	Kese	5.1.1990
	Müfit Sanan	Yaşlılık Sorunları ve Ölüm Korkusu	16.3.1990
Hisar	İsmail İşmen	5 Seval 1255, 3 Kasım 1839 Pazar Günü Mustafa Reşit Paşa K.: Tarafından Okunan Tanzimat Fermanı, Gülhane Hattı Hümayununun 150. Yıldönümü Münasebetiyle, 19. Yüzyılda Tanzimat,	19.12.1989
	Salim Rıza Kırkpınar	Tevfik Fikret ve Tarih-i Kadim	16.1.1990
	Edin Akdemir	İhsan Haklarının Gelişimi ve M.: 'luk Sempozyumun Özetlenmesi	13.2.1990
Üçgen	Safa Yamacoğuz	M.: 'nik Değerler	9.2.1990
	Atilla Büyüktuncay	Tarih Şuuru İçinde Yahya Kemal	23.2.1990
Üçşik	Tufan Durgunoğlu	Amerikan Masonluk Sistemi ve Yargı Organı Kararları	18.12.1989
	M. Seçi Sürel	M.: 'lukda Sembollerin Yeri	15.1.1990
	Cemal Ererdi	Sevgi Üzerine	12.3.1990
Özlem	Mesut Ilgım	Hümanizm	8.1.1990
	Ünsal Hekimhan	Antik Yunan Felsefesi ve Masonluk	22.1.1990
	Ünsal Hekimhan	Antik Yunan Felsefesi ve Masonluk 2. Kısım	5.2.1990

İSTANBUL	KONUŞMACI	KONU	TARİHİ
Başak	Ertan Birkan	M.: 'luğun gelişmesi 4. Bölüm	4.1.1990
	Abdurrahman Erginsoy	Ritler	15.3.1990
İrem	Ergun Çobanoğlu	NEFS	22.12.1989
	İlker İnal	Masonik Uslup	5.1.1990
	Reşit Ata	Yabancı Obediyanslar Kendini Nasıl Tanıtıyor	19.1.1990
	Sedat Uygur	ERDEM	2.2.1990
	Saffet Çiçekdağ	Masonluk Kişiyi İnsanlık Zengini Eder mi	2.3.1990
Evren	Somer Öneş	Türkiye de Nüfus Sorununun Yarattığı Problemlere Önlemler	11.1.1990
	Ali Sait Sevgener		
	Selçuk Yılmaz		
	Nihat Ar, Sevan Serinkan, Engin Güremen, Bülent Aslaner, Leon Helava, Yaşar Yaşaya Özçakır K.: ler	Sahip Olmak İstediklerimize, Başkalarının Hakkını Gasp Etmeden Sevgi ile Ulaşabiliyoruz	8.3.1990
	Ersin Alok	Slaytlı Konferans: 150. Yılında Fotoğrafın Doğası	8.3.1990
Piramit	Ferit Eroltu	Thomas Morus ve Galile'nin Fikirleri	8.12.1989
	Yücel Karaduman	Karar Vermede Etkili Üç Yöntem	5.1.1990
	Ömer Gülsen	Kültür - Kültürsüzlük ve Mimarî	2.2.1990
	Ali Özder	Bilgisayar, İnsan ve Virüs	16.3.1990
Nilüfer	Rüştü Yılmaz	İnsan Olabilmek	30.1.1990
	Metin Bozkurt	Özeleştiri	30.1.1990
	Erdem Aladağ	İnsan Olmak	30.2.1990
	Sedat Toydemir	Harici Âlemde Tekris	27.2.1990
Burç	A. Erginsoy	Metamatik ve Masonluk	12.2.1990
Sembol	Reşit Ata	Masonluğu Tanıtmakla Açmak Aynı Şey Değildir	8.1.1990
	Raşit Temel	Hamtaş ve Dinamik Kelimeler	5.2.1990
	Raik Alınacı	Yunus Emre	5.3.1990

İSTANBUL	KONUŞMACI	KONU	TARİHİ
Güven	Ergun Zoga	Masonluğun Masona Yüklediği Mükellefiyetler	21.12.1989
Meşale	Reşat Budak	Mozart K.:’in Sihirli Flütü	20.12.1989
	Erhan Eren	Görevli K.:’in Vazifeleri	3.1.1990
	Ümit İris	Günlerin Unutulmaz Mesajı	14.2.1990
	Bilgin Kosava, Erden Göksu, Halûk Kaplan	Harici Alemdeki Kişilerle İlişkilerimiz Üzerine	28.2.1990
Anadolu	E. Necdet Egeran	Türklerin Masonluğa Katkıları	26.12.1989
	Orhan Alsac Yusuf Nomal Rüçhan Altuğ	SİYAH PUL	23.1.1990
	Sahir Talat Akev	65 Olayları	20.2.1990
	Zihni Tekin	Özgür Düşüncenin Gelişmesinde Akıl Otorite İlişkisi	21.12.1989
Sezgi	İskender İrde	Doğruyu, İyiyi, Güzeli Anlamak	30.1.1990
	Ahmet Akkan	Evren, Maddi ve Objektif Bir Gerçektir	13.2.1990
	Sahir Akev	1955 - 1965 Olayları	13.3.1990
Akıl ve Hikmet	Samim Tansal	Genç Kardeşlerimle Sohbet	8.3.1990
Boğaziçi	Mete Akyol	Bir Masonun Toplumdaki Sorumluluğu	21.2.1990
Yeditepe	Ahmet Mısırlıoğlu	Masonların Loca İçi Davranış Sorumluluğu	1.2.1990
	A. Korkut Atlı	21. Yüzyılda Türk Masonluğu	15.2.1990
	İlter İnal	İyi Bir Mason	1.3.1990
Gönye	Münir Kıvrak	3 Semavi Dinin Getirdiği Ahlâk Kuralları	12.3.1990
G. İstanbul	Recep Özenli	Vefa, Tolerans, Devam ve Mazeret	3.11.1989
	Rüştü Çelebioğlu	Milli Masonlukta Dil	26.1.1990
	Rüştü Çelebioğlu, Turan Alankaya, Tamer Ayan	Teizm ve Deizm	9.2.1990
Günüşiği	Nail Berzek	Beşeri Kaynakların Değerlendirilmesinde Öğretim ve Eğitimin Önemi ve Mason Camiasının Rolü.	19.2.1990

İSTANBUL	KONUŞMACI	KONU	TARİHİ
Günüşiği	Arkun Demiroan	Anzak Koyu Çıkartması ve Savaşanların Arasındaki İnsani İlişkiler	18.3.1990
Tanyeri	Vecihi İbak	Masonlukta Sevgi	19.1.1990
	Adnan Sütmen	Görevli Bijuları Hakkında Sembolizma	2.3.1990
Sadakat	Celil Layiktez	Araştırma Locaları	26.12.1989
	Tanju Koray	Çırak Masonluk	9.1.1990
	Ergun Zoga	Masonluğun Masona Yüklediği Sorumluluklar	23.1.1990
	Yılmaz Suner	Şefkat Üzerine	6.2.1990
	Celil Layiktez	M.: luk Tarihini Araştırma Yöntemleri	6.3.1990

ANKARA

Uyanış	Necip Aziz Berksan	Ahilik	21.12.1989
Uyanış	Orhan Alsac	Sevgi Üzerine	5.1.1990
	Nadir Söner	Eski Uygarlıklar	2.2.1990
	Hulûsi Aydın	Uygarlık ve Masonluk	16.2.1990
	Rüştü Kuloğlu	Uygarlık Bunalımı	2.3.1990
Doğuş	Salih Tugay	Landmarklar ve M.: 'nik Yaşamdaki Karşıt Değerleri	28.11.1989
	Şarlı Şensoy	Ümit Eden İnsan	26.12.1989
	Sedat Tenik	Adalet Bütün İşlerinizde Size Yol Göstersin	9.1.1990
	Farabi Dora	Kant ve M.: 'luk	27.2.1990
Yükseliş	Volkan Güneri	Masonlukta Tolerans ve Disiplin	7.12.1989
	Ersan Kurç	Güzellik Yarattığımız Esere Ahenk Verir	01.2.1990
	Orhan Özalp	Halk Edebiyatında Masonik Motifler	15.2.1990
	Ethem Sena Çınar	15 Basamaklı Merdiven	1.3.1990
	Cahit Meço Raul Birol	İsrail Nur L.: 'sı Ziyaretinden İntibalar	12.2.1990
Bilgi	Cemal Ertan	Kâinatın İzdırabı ve Masonik Düşünce	3.1.1990

ANKARA	KONUŞMACI	KONU	TARİHİ
Bilgi	Baysal Dinler	Masonik İlişkiler ve Otorite Tesisi	17.1.1990
Barış	Toygun Orbay	Jean Paul Sartre	15.1.1990
	Cahit eltikci	I. D.'nin Mesajı	5.2.1990
	Necip Aziz Berksan	Mutluluk Aranılacak Birşey Değildir	19.2.1990
	E. Necdet Egeran	Türklerin Masonluğa Katkıları	5.3.1990
Dikmen	Adnan Balkanlı	Spekölatif Masonluğun Temelleri	1.3.1990
Yıldız	Can Arpac	Masonik Açıdan İsrail ve Mısır Gezisi	25.1.1990
	Metin Ercan	alıŐmalarda Uyum ve Ahenk	8.2.1990
	Ethem Sena ınar	Masonluğun GeçmiŐi Üzerinde Bir Araştırma	22.2.1990
	Necdet Egeran	Ev.'. Ul.'. Mi.'. Felsefemiz	8.3.1990
ArayıŐ	Taylan Lünel	Masonik Landmarklar, Anderson Nizamatı ve Eski Mükellefiyetler	30.1.1990
	Akın Erkan	İnsan ve Mason Olmak	20.2.1990
Üçgül	Refik eltikci	Masonlukta Özeleştiri	13.12.1989
	Metin Günday		
	İsmet Öztunalı		
	Yahya K. Zabunoğlu	Düşünce Özgürlüğü ve Masonluk	31.1.1990
Ahiler	Erdem Evren	İyi Bir Dost Musunuz?	28.12.1989
	Mustafa Sayın	Bağnazlık	22.2.1990
ağ	Ahmet Bican Akyol	İnsan ve Devlet	13.12.1989
	Behçet Sepici	İnsanı Tanımak ve Mason Olabilmek	27.12.1989
	Őerif Ercan	Sevgi Nedir?	24.1.1990
	Hikmet Pekcan	Kadın Evlilik Masonluk	14.2.1990
G. Mimarları	Atilla Atalay	Türk Vergi Sistemi	19.12.1989
EŞitlik	Cengiz Ergin	Dostluk ve Vefa Duygusu	9.1.1990
	Can Arpac	Masonik Açıdan İsrail ve Mısır Gezisi	23.1.1990
Ankara	Kayhan Atabek	Ahlâk	5.1.1990
	Bakir Yaşar Akça	Geleneksel Masonluk	16.2.1990

ANKARA	KONUŞMACI	KONU	TARİHI
Yunus Emre	Metin Ülgüray	Seyrettiğimiz Masonluk	20.12.1989
	Ergun Tümer Cemil Lalik	Tolerans	17.1.1990
	Ülkü Angılı	Sevgi	31.1.1990
	Vedaı Yıldız	Ben Kimim?	7.2.1990
	Kahraman Arslan	Güzellik	21.2.1990
İlke	Neoip Aziz Berkşan	Mutluluk Aranılacak Bir Şey Değildir	26.1.1990
	Kaya Demirkan	Ölümünün 40. Yılında Orhan Veli	9.2.1990
	Bozkurt Güvenç	Laiiklik	23.2.1990
Atanur	Tekin Özertem Fikret Doğançı Şafak Çağlayan	Masonik Felsefede Teatral Unsurlar	19.2.1990
	Murat Yolaç	G Harfi İle İlgili Muhtelif Kavram ve Yorumlar	5.3.1990
Erdem	Ömer Fikri Akdağ	Masonluk ve İnsan Sevgisi	9.1.1990
Erdem	Yavuz Hakman	Neden Masonik Eğitim	20.2.1990
Denge	Coşkun Erkal Can Hersek Nejat Evis Akın Kınıklı	Görme Biçimleri John Berger	9.1.1990
	Gökhan Yardım Bülent Özenen	Bir Özyaşam Öyküsü Gandhi	30.1.1990
	Sedat Yerli	Çehov Henri Troyat	27.2.1990
Tolerans	Hasan Kazanoğlu	Ahlâk	13.12.1989
Kutup Yıldızı	Kemal Ökçün	Düşünce Odası ve Sonrası	1.3.1990
	Teoman Bilgiç	İnisiyasyon	1.3.1990
Başkent	Sadettin Çelikaksoy	Çıracak D.:’nin Düşündürdükleri Kalfa D.:’nin Düşündürdükleri Üstad D.:’nin Düşündürdükleri	11.12.1989 11.12.1989 11.12.1989
	Fuat Göksel	Saygı	18.12.1989
	Mustafa Sayın	Bağnazlık	8.1.1990
	Sedat Tenik	Adalet Bütün İşlerinizde Size Yol Göstersin	5.2.1990

ANKARA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Gökkuşağı	Zeki Belgin	62 Yılın Yankıları	15.12.1989
	Mesut Gün	56 Yılın Yankıları	15.12.1989
	A. Nacip Berkson	40 Yılın Yankıları	15.12.1989
	Nüvit Omay	Nur Kaynaklarımız IV	19.1.1990
	Aydemir Öztürk	I.D. Felsefesi	2.1.1990
	Cahit Çeltikçi	Nur Kaynaklarımız V	2.1.1990
Çukurova	Cüneyt İnanç	Teknoloji ve İnsanla İlişkiler	21.12.1989
	Işık Olcay	Mason Olmak	10.01.1990
	Enis Sayıt	Masonik Adap	8.2.1990
	Tuğrul Göncel	Masonlukta Şekil ve Ruh	22.2.1990

İZMİR

İzmir	Necdet Çolakoğlu	M.:nik Eğitim	4.1.1990
	Hasan Özmen	Volter'in Düşünce Tarihindeki Yeri ve M.:luğu	1.3.1990
Nur	Ezel Musulluğil	M.:nik Bir Söyleşi	12.12.1989
	Mehmetçik Paykoç	Kardeşlik Zinciri ve Ümit	26.12.1989
Ceyhan Altınyelekliloğlu	Murat Çakaloz	Hürriyet ve Disiplin	26.12.1989
	Nedim Çakır	Masonluk ve Evrensellik	9.1.1990
	Fehmi İnan	Ahilik	9.1.1990
	Mukan Girginkardeşler	Kendini Arayan Adam	23.1.1990
	Halim Erker	Masonun, Masonlukta Aldıklarına Karşı Yükümlülükleri	20.2.1990
	Metin Odabaşı	Yeniden İntizama Dönüşün Düşündürdükleri	6.3.1990
Gönül	Erdoğan Özçevik	M.:luk ve Müzik	16.11.1989
	Serdar Pedüköşkun	M.:luk ve Disiplin	16.11.1989
	Tahsin Öge	M.:luk ve Şekil	30.11.1989
	Serdar Çolpan	M.:luk ve Disiplin	30.11.1989

İZMİR	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Gönül	Göksel Sezer	M.: ve Çevre Sevgisi	14.12.1989
	Ahmet Gönenc	Tekris Anıları	14.12.1989
	Cahit Aykol	Ritüel	28.12.1989
	Halim Erker	Türk Masonluğunun Kuruluşundan Bugüne İzmir'de M.: luk ve Gönül L.: sınıfın 35 Yılı	11.1.1990
	Cengiz Özarı	Yunus Emre	25.1.1990
Gönül	Aydın Ilgaz	Kalem	8.2.1990
	Cem Erbuğ	Çekic	8.2.1990
	Hakan Kündük	Cetvel	22.2.1990
	Hüsamettin Toygan	Hamtaş	22.2.1990
	Atilla Elbeyli	Masonlukta Ahlâk, Hakikat ve Özgürlük Kavramları	8.3.1990
İrfan	Tan Esentepe	M.: luk ve İkeleri	15.1.1990
	Fahrettin Şengel	Stres	29.1.1990
	Burhan Ceyhan	İnsan Hakları ve M.: luk	12.2.1990
	Aydın Üçok	Hamtaşı Yontmak	26.2.1990
	Münir Arısan	Plastik Sanatlar ve Resim Üzerine Söyleşi	12.3.1990
Ümit	Orhan Alpyörük	M.: 'lik Önemli Bir Görev «Aday Tahkikatı»	9.1.1990
	Sahir Erman	3. D.: nin sembolizması	19.1.1990
	Numan Güneygil	Farmason (Hür Mason Tabiri Nereden Geliyor)	6.2.1990
	Demir Savaşçın	İnsan Hakları ve M.: 'lik Prensipler	6.3.1990
Ephesus	Şerafettin Bozok	Monoteizm ve Panteizm	27.11.1989
	Tevfik Şükürer	Gizlilik ve Ketümiyet Üzerine	11.12.1989
	Süleyman Alpaygut	Hür Masonlukta Ahlâki Değerler	25.12.1989
	Erdiñç Uygur	M.: luk ve Sanat	5.3.1990
Eylem	Özkan Aras	Halil Cibran	25.12.1989
Ege	Cemal Çolakoğlu	Geleceğe Doğru	14.12.1989

İZMİR	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Ege	Halis Kuvvetoğlu (Katkı: Atilla Uslu, Haldan Levent)	EGO	11.1.1990
	Haluk Tosuner (Katkı: Öcal Bengisu, Cem Türkmenoğlu)	Kendini Bulmak	11.1.1990
	Nezih Yazan (Katkı: Levent Olgun, Abdullah Şimşekcan)	Hakiki İnsan	23.1.1990
	Galip Galin	Varolus - Yaridilis	22.2.1990
	Korkut Özsoy	Masonik Sorumluluk	22.3.1990
	Suat Türmenoğlu	Ölümsüzlük	22.3.1990
Işın	Oktay Dikmen	Düşünceden Eyleme	5.2.1990
	Mete Şarı	Yıllar Geçtikten Sonra	19.2.1990
	Mehmet Ergüven	Güzel Sanatlarda Masonik İzler	5.3.1990
Başarı	Ayhan Yalay	Yaşam ve Olgularına Sentezci Yaklaşım	15.1.1990
Üçsütun	Fahir Sağ	Bir Yaşam Biçimi	21.12.1989
	Yalçın Doğulu	Turizmin Dünya Barışına Katkısı	21.12.1989
	İsmet Küçükünal	Ömer Hayyam ve M.: luk	1.2.1990
Karşıyaka	Şadan Gökovalı	Dünden Yarına Ege	12.12.1989
	Can Arpac	Yabancı Obediyanslarda M.: luk	6.2.1990

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI SOYADI	DOĞUM YERİ VE TARİHİ	TEKRİR TARİHİ	LOCASI	EB.: MAŞ.: İNTİKAL TARİHİ
Muzaffer Kavuncuoğlu	Uşak 1929	28.11.1978	Ülke	30.11.1989
Yüksel Çağlayan	Kırşehir 1932	3.11.1983	Ahıler	23.11.1989
Behzat Minez	Drama 1909	1.1.1932	İzmir	5.11.1989
İsmail Saran	İzmir 1916	11.4.1960	Şefkat	23.12.1989
Milhat Gültekin	Romanya 1918	22.6.1967	Ülkü	8.1.1990
Fikret Pamir	Devrek 1922	7.12.1959	Sevenler	27.12.1989
Cemal Gücü	İst. 1898	9.10.1935	Pınar	26.11.1989
İzak Hayım	İzmir 1946	25.4.1974	İzmir	22.12.1989
Mehmet Koca	Boyabat 1930	6.4.1972	Üçsütün	12.12.1989
Erdal Koçkan	İst. 1940	3.6.1975	Ülke	21.1.1990
Abdülkadir Asna	İst. 1904	5.6.1962	Uyanış	12.1.1990
Muhsin Demir	Fatsa 1906	17.2.1956	Hisar	31.1.1990
Besim Akgün	İst. 1925	19.10.1981	Delta	16.1.1990
Oktay Dizdaroğlu	İst. 1925	15.5.1967	Doğuş	10.2.1990
Orhan Yalın	İst. 1922	15.10.1973	Sevgi	10.2.1990
Hanefi Ulutekin	Malatya 1922	8.1.1955	Hürriyet	12.2.1990
Said Turan	İst. 1906	13.5.1956	Erenler	10.2.1990

Ebd. Maş'a intikal eden kardeşlerimize Ev.: 'ın U.:. Ml.: 'ndan sonsuz mağfret ve kederli allelerine ve bütün kardeşlerimize sabırlar dileriz.

HİÇ BİR ŞEY ÖLMEZ — HER ŞEY YAŞAR

**MİMAR SİNAN DERGİSİNİN
71 - 74 SAYILARI FİHRİSTİ**

Günen İPEKÇİ

KONULAR FİHRİSTİ

BÜYÜK ÜSTAT MESAJLARI

ALSAC O.	89.72. 4
ALSAC O.	89.73. 4
ALSAC O.	89.74. 4

DENEME

XXI'inci asrın girdabında Masonluk (Gürmen S.)	89.71.72
Sorun Yaşlılık mıdır? (Akkan A.)	89.72.64

İNCELEME

Masonik tolerans (Rona N.)	89.73.59
Tek Tanrıya doğru: Aton	89.74.48

MASONİK KONULAR

Dünya masonluğunda az rastlanılan bir olay (Arpaç C.)	89.74.43
Doktorluk ve masonluk (Erengül A.)	89.74.18
Nereden gelip nereye gidiyoruz (Erengül F.)	89.72.28
Mabet (Gür'ün S.)	89.71.44
Bir Filozofun Düşüdüğüleri ve Masonluğun Tanımlaması Arasındaki Uyum (Gür'ün S.)	89.71.53

Masonik Eğitim ve Öğretim (Temel R.)	89.71.59
Masonlukta Neler Var Neler Yok (Temel R)	89.72.49
Masonluk ve Yarınları (Rona N.)	89.72.54
Masonlukta Deizm ve Teizm (Temel R.)	89.73.40
«Allah ve Din Hakkında» Anderson 1717'den Günümüze (Kökdamar Y.)	89.73.49
Masonlukta Yüksek Dereceler (Erginsoy A.)	89.74.10
Landmark ve Rit (Temel R.)	89.74.28
Rönesans ve Masonluk (Gürtuna Ü.)	89.74.65

TARİH

Müsavat Muhterem Locasında Sene-i Devriye Bir Hatıra (Umur Z.)	89.71. 4
İngiltere Bü. Lo. Görevlileri Bizleri Nasıl Görüyorlar (Layiktez C.)	89.74. 6

MASONLUK TARİHİ

İngiltere Bü. L. arşivlerinde Türkiye ile ilgili dokümanlar II (Layiktez C.)	89.71.11
dokümanlar II (Layiktez C.) Türkiye ile ilgili dokümanlar III (Layiktez C.) Türkiye ile ilgili	89.72. 7
dokümanlar III (Layiktez C.) Türkiye ile ilgili dokümanlar IV (Layiktez C.)	89.73. 7
Türkiye Milli Büyük Şarkı'nın Esas Teşkilât statükosu (Dikerman R.)	89.73.14

FELSEFİ KONULAR

Antik çağ bilgileri ve masonluk (Tuncel M.)	89.71.69
Hakikate doğru 'Tarhan T.)	89.72.20
Batılı felsefe düşüncesi ile inisyatik düşünce arasında bir karşılaştırma denemesi III - Hegel (Arguadiş J.)	89.72.44
İslam filozofları ne diyor? (Akkerman N.C.)	89.73.30
Konfücius Felsefi ve masonluk (Sadacca V.H.)	89.73.70
Ruhun ölümsüzlüğü ce evrimi (Ecer E.N.)	89.74.31

DEĞİŞİK KONULAR

Adam olma (Fıçıcioğlu Z.)	89.71.30
---------------------------	----------

Eski Mısırdaki Tanrılar, Semboller, Ritüeller (Tanrıkulu)	89.71.39
Disiplin + hoşgörü = Kuvvet + Güzellik (Gürel N.)	89.71.62
Nereden gelip nereye gidiyoruz (Erengül F.)	89.72.28
Türk gençliğinin sorunları (Tsal R.)	89.73.44
Saygı üzerine (Akay A.S.)	89.73.63
Zerdüştdini (Fıçıcıoğlu Z.)	89.74.37

ÇEŞİTLİ ÜLKELERDE MASONLUK

Macaristanda masonluk tarihi (Yoaf Y.)	89.71.19
David Bryan Sentelle'nin aday gösterilmesi hakkında derleyen ve çeviren (Özmen F. ve Lünel T.)	89.72.57

ÜNLÜ MASONLAR

Orhan Tanrıkulu (Umur S.)	89.72.69
---------------------------	----------

FİHRİST

(İpekçi G.)	89.72.81
-------------	----------

OLAYLARIN İÇİNDEN

Erman S.	89.71.79
Erman S.	89.74.72

LOCALARDAN HABERLER

Mimar Sinan	89.71.81
Mimar Sinan	89.72.71
Mimar Sinan	89.73.77
Mimar Sinan	89.74.84

ARAMIZDAN AYRILANLAR

Mimar Sinan	89.71.88
Mimar Sinan	89.72.80
Mimar Sinan	89.74.84

DÜZELTME

Bitek H.	89.73.75
----------	----------

YAZARLAR FİHRİSTİ

A

AKAY A.Ş.

Saygı üzerine

89.73.63

AKKAN A.

Gene «Açılalım mı?» üzerine

89.71.25

Sorun yaşlılık mıdır

89.72.64

AKKERMAN N.C.

İslam filozofları ne diyor?

89.73.30

ALGUADIŞ J.

Batılı felsefe düşüncesi ile inisyatik düşünce
arasında bir karşılaştırma denemesi III

89.72.44

ALSAC O.

P.S. Büyük Üstad mesajı

89.72. 4

P.S. Büyük Üstad mesajı

89.73. 4

P.S. Büyük Üstad mesajı

89.74. 4

ARPAÇ C.

Dünya masonluğunda az rastlanan bir olay

89.74.43

B

BİTEK H.

Bir düzeltme

89.73.75

D

DİKERMEN R.

Türkiye Milli Büyük Şarkının Esas Teşkilât statüsü

89.73.14

E

ECER E.N.

Ruhun Ölümsüzlüğü ve evrimi

89.74.31

ERENGÜL A.

Doktorluk ve masonluk

89.74.18

ERENGÜL F.

Nereden gelip nereye gidiyoruz

89.72.28

ERGINSOY A.

Masonlukta yüksek dereceler

89.74.10

ERMAN S.

Olayların içinden

89.71.79

Olayların içinden

89.74.72

F**FIÇICIOĞLU Z.**

Adam olma
Zerdüşt dini

89.71.30
89.74.37

G**GÜRELİ N.**

Disiplin + Hoşgörü = Kuvvet + Güzellik

89.71.62

GÜRMEN S.

XXI'inci asrın girdabında masonluk

89.71.72

GÜRTUNA Ü.

Rönesans ve masonluk

89.74.65

GÜR'ÜN S.

Mâbet

89.71.44

Bir filozofun düşündükleri ve masonluğun tanımlanması
arasındaki uyum

89.71.53

I**İPEKÇİ G.**

Fihrist

89.72.81

K**KÖKDAMAR Y.**

«Allah ve din hakkında» Anderson 1723'ten günümüze

89.73.49

L**LAYIKTEZ C.**

İngiltere Bü. L. arşivlerinde Türkiye ile ilgili
dökümanlar II

89.71.11

İngiltere Bü. L. arşivlerinde Türkiye ile ilgili
dökümanlar III

89.72. 7

İngiltere Bü. L. arşivlerinde Türkiye ile ilgili
dökümanlar IV

89.73. 7

İngiltere Bü. L. görevlileri Bizleri nasıl görüyorlar

89.74. 6

M**MİMAR SİNAN**

Localardan haberler

89.71.81

Localardan haberler

89.72.71

Localardan haberler

89.73.77

Localardan haberler

89.74.74

Aarmızdan ayrılanlar

89.71.88

Aramızdan ayrılanlar	89.72.80
Aramızdan ayrılanlar	89.74.84

Ö

ÖZMEN F. ve LÜNEL T.

David Bryan Sentelle'nin aday gösterilmesi hakkında	89.72.57
---	----------

R

RONA N.

Masonluk ve yarınları	89.72.54
Masonik tolerans	89.73.59

S

SADACCA V.H.

Konfucius felsefesi ve masonluk	89.73.70
---------------------------------	----------

T

TANRIKULU O.

Eski Mısırdaki Tanrılar, Semboller, Ritüeller	89.71.39
---	----------

TARHAN T.

Hakikate doğru	89.72.20
----------------	----------

TEMEL R.

Masonik eğitim ve öğretim	89.71.59
Masonlukta neler var neler yok	89.72.49
Masonlukta Deizm ve Teizm	89.73.40
Landmark ve rit	89.74.28

TESAL R.

Türk gençliğinin sorunları	89.73.44
----------------------------	----------

TUNCEL M.

Antik çağ bilgileri ve masonluk	89.71.69
---------------------------------	----------

U

UMUR S.

Orhan Tanrikulu	89.72.69
-----------------	----------

UMUR Z.

Müsavet muhterem locasında seneyi devriye ve bir hatıra	89.71. 4
---	----------

Y

YOAF Y.

Macaristan'da masonluk tarihi	89.71.19
Tek Tanrıya doğru, Aton	89.74.48

MİMAR SİNAN

Organ of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

CONTENTS

4. Message from the Grand Master ..... Orhan ALSAC
7. The 150 th. Anniversary of the
Gülhane Firman ..... İsmail İŞMEN
17. I Love Freemasonry ..... Faruk ERENGÜL
20. On Immortality ..... Necmi KARAKULLUKÇU
27. Freedom of Conscience in
Freemasonry ..... Yusuf KÖKDAMAR
43. Lodges of Research ..... Celil LAYIKTEZ
55. Dogma in Freemasonry ..... Rağid TEMEL
58. Man Looking for Truth in the World of
Realities ..... Ahmet ARKAN
64. Turkey ..... Celil LAYIKTEZ
76. Correction ..... Sami GÜR'ÜN
81. Current Events ..... Rifai MADAZLIOĞLU
85. News From Our Lodges ..... Mimar SİNAN
88. In memoriam ..... Günen İPEKÇİ

Adress: 25. Nuruşîya Sokağı - Beyoğlu / İSTANBUL

YEAR 1990

NO. 75

